

E-TİCARETTE DEVLET TEŞVİKLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

**Dr. Öğr. Üyesi Mehmet UTKU
SMMM Şükrü DÜMENLİ**

E-TİCARETTE DEVLET TEŞVİKLERİ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet UTKU
SMMM Şükrü DÜMENLİ

ISBN: 978-625-8118-12-4

Sertifika No: 32427
Çanakkale Kitaplığı
Araştırma İnceleme Bilişim Yayın Matbaa
TİC. LTD. ŞTİ.

Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım
Fetvane Sokak No: 29/A
ÇANAKKALE
e-mail: fahrigoker@gmail.com

Dizgi & Kapak
Himmet AKSOY

Kapak Resmi
(Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Amblemi (1914))

Matbaa
Vadi Grafik Tasarım ve Reklam LTD. ŞTİ.
Sertifika No: 47479

Kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve
ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Mart 2022
Paradigma Akademi

ÖNSÖZ

Teknoloji günümüzde birçok alanda toplumsal hayatı şekillendirmektedir. Her toplum sahip olduğu teknolojik gelişmişlik seviyesine bağlı olarak birçok farklı alanda dijital dönüşümler yaşamaktadır. Ekonomik hayatta yaşanan dijital dönüşüm ve teknolojinin ticari süreçlere etkisi e-ticaret kavramını ortaya çıkarmıştır. E-ticaret, internet ağları üzerinden dijital olarak gerçekleştirilen mal veya hizmet ticaretidir ve uluslararası ticaret içerisinde e-ticaretin payı her geçen gün artmaktadır. Ülkelerin uluslararası ticaretten pay almaları ve ekonomik gelişimleri için bu yeni ticaret şekline adaptasyon büyük önem taşımaktadır. Türkiye’de yıllar içerisinde gerek teknik gerekse idari ve hukuki altyapının güçlenmesi ve devletin e-ticaret yapan işletmelere sunduğu teşvikler sayesinde e-ticaret faaliyetleri gelişimini sürdürmektedir. Bu çalışmada, e-ticaret faaliyeti yürüten işletmelerin yararlanabileceği teşvikler ayrıntısıyla açıklanmış ve bu teşviklerin işleyişi ve muhasebeleştirme esasları örnek olaylarla ortaya konmuştur.

Çalışmanın hazırlık süreçlerinde büyük bir özveride bulunarak bizden desteklerini esirgemeyen ailelerimize sonsuz teşekkür eder, çalışmanın ilgili alanda faaliyet gösteren ve gösterecek tüm işletmelere, uygulayıcılara ve araştırmacılara faydalı olmasını temenni ederiz.

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet UTKU

SMMM Şükrü DÜMENLİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ	ix
KISALTMALAR LİSTESİ	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

E-TİCARET HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. E-Ticaretin Tanımı ve Türleri	3
1.2. E-Ticaretin Altyapısı ve E-Ticarete Hazırlık.....	7
1.3. E-Ticaretin Avantajları ve Dezavantajları	10
1.4. E-Ticaretin Ekonomik Hayata Etkileri	12
1.5. E-Ticaretin Dünya'daki Gelişim Süreci ve Mevcut Durum	15
1.6. Türkiye'de E-Ticaret	17

İKİNCİ BÖLÜM

E-TİCARETE YÖNELİK DEVLET TEŞVİKLERİ

2.1. Teşvik Kavramı ve Sınıflandırılması.....	21
2.2. Türkiye'de E-Ticaret Yapan İşletmelerin Faydalanabileceği Teşvikler	23
2.2.1. KOSGEB Destekleri.....	23
2.2.1.1. Geleneksel Girişimci Destek Programı	23
2.2.1.2. İleri Girişimci Destek Programı	27

2.2.1.3. İşletme Geliştirme Destek Programı.....	30
2.2.1.3.1. Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	31
2.2.1.3.2. Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	32
2.2.1.3.3. Tasarım Desteği.....	33
2.2.1.3.4. Yurt İçi Fuar Desteği	33
2.2.1.3.5. Yurt Dışı İş Gezisi Desteği.....	34
2.2.1.3.6. Belgelendirme Desteği	35
2.2.1.3.7. Test ve Analiz Desteği.....	35
2.2.1.4. Yurt Dışı Pazar Destek Programı	36
2.2.2. Vergisel Destekler	42
2.2.2.1. Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) İstisnası.....	42
2.2.2.2. Genç Girişimci İstisnası.....	43
2.2.2.3. E-Ticarette Vergiden Muaf Esnaf.....	43
2.2.2.4. Sosyal İçerik Üreticiliğiyle Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası	45
2.2.3. T.C. Ticaret Bakanlığı Destekleri.....	46
2.2.3.1. Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği.....	46
2.2.3.1.1. Birim Kira Giderlerinin Desteklenmesi.....	47
2.2.3.1.2. Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi.....	48
2.2.3.1.3. Yurtdışı Marka Desteği	49
2.2.3.2. Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği	49
2.2.3.3. E-Ticaret Sitelerine Bireysel Üyelik Desteği	50
2.2.3.4. Markalaşma ve TURQUALITY Desteği.....	50
2.2.3.4.1. Marka Desteği	51
2.2.3.4.2. TURQUALITY Desteği	54
2.2.4. Sosyal Güvenlik Kurumu Teşvikleri	58
2.2.4.1. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası İşveren Hissesinde 5 Puanlık İndirim.....	58

2.2.4.2. Genç, Kadın ve Mesleki Belge Sahibi Olanların İstihdamına Yönelik Teşvik	58
2.2.4.3. İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamı Halinde Sağlanan Teşvik	60
2.2.4.4. İlave İstihdam SGK ve Gelir Vergisi Teşviki.....	60
2.2.4.5. Genç Girişimci BAĞKUR Desteği.....	62
2.2.4.6. BAĞKUR 5 Puan Teşviki	62
2.2.5. İŞKUR İşbaşı Eğitim Programı	62

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

E-TİCARETTEKİ DEVLET TEŞVİKLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

3.1. KOSGEB Destekleri.....	65
3.1.1. Yurtdışı Pazar Destek Programı	66
3.1.2. İşletme Geliştirme Destek Programı.....	74
3.1.2.1. Nitelikli Eleman Desteği	74
3.1.2.2. Yurtdışı İş Gezisi Desteği.....	76
3.1.2.3. Tasarım Desteği.....	77
3.1.2.4. Sınai Mülki Haklar Desteği	78
3.1.2.5. Belgelendirme Desteği	79
3.1.2.6. Test ve Analiz Desteği.....	80
3.1.2.7. Yurtiçi Fuar Desteği	81
3.1.3. Geleneksel Girişimcilik Destek Programı	82
3.1.4. İleri Girişimcilik Destek Programı	83
3.2. SGK Teşvikleri.....	86
3.3. Vergi İstisnaları	92
3.3.1. Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) İstisnası	92
3.3.2. Genç Girişimci İstisnası.....	95
3.3.3. Sosyal İçerik Üreticiliği İle Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası	95

3.3.4. E-Ticarette Vergiden Muaf Esnaf.....	96
3.4. Ticaret Bakanlığı Teşvikleri	96
3.4.1. Yurtdışı Birim Desteği.....	96
3.4.2. Yurtdışı Marka Tescil Desteği.....	98
3.4.3. Yurtdışı Tanıtım Desteği	99
3.4.4. Yurtdışı Seyahat Desteği	100
SONUÇ VE ÖNERİLER	101
KAYNAKÇA	105

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. E-Ticaret ve Kapsamlı İnternet Uygulamaları	5
Şekil 1.1. Küresel E-Ticaret Satışları (2019-2025)	16
Tablo 2.1. Geleneksel Girişimci Destek Programı Destek Unsurları:	24
Tablo 2.2. İleri Girişimci Destek Programı Destek Unsurları:	28
Tablo 2.3. İşletme Geliştirme Destek Programı Destek Unsurları	31
Tablo 2.4. Yurt Dışı Pazar Destek Programı Destek Unsurları	37
Tablo 2.5. Marka Destekleri	53
Tablo 2.6. TURQUALITY Destekleri.....	57
Tablo 3.1. X İşletmesi Yurtdışı Pazar Destek Programı Proje Bütçesi	66
Tablo 3.2. Yurtdışı Pazar Destek Programı 1.Dönem Hakediş Tablosu	71
Tablo 3.3. Yurtdışı Pazar Destek Programı 2.Dönem Hakediş Tablosu	73
Tablo 3.4. Seçili SGK Teşvikleri Karşılaştırma Tablosu	92
Tablo 3.5. 2022 yılı Gelir Vergisi Dilimleri.....	92
Tablo 3.6. 2022 yılı Gelir Vergisi Dilimleri.....	95

KISALTMALAR LİSTESİ

DEİK	: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu
EDI	: Elektronik Veri Değişimi
ETBİS	: Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi
ETGB	: Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi
FTP	: Dosya Transfer Protokolü
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KBS	: Kobi Bilgi Sistemi
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
NACE	: Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiksel Sınıflandırması
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SWIFT	: Dünya Bankalar Arası Finansal Telekomünikasyon Birliği
TESK	: Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TİM	: Türkiye İhracatçıları Meclisi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜBİSAD	: Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği
WTO	: Dünya Ticaret Örgütü

GİRİŞ

Son yıllarda teknoloji ve taşımacılıkta yaşanan büyük gelişim, ticari hayatta birçok sektör ve işletmede geleneksel iş süreçlerini ve yöntemleri önemli ölçüde değiştirmiştir. COVID 19 küresel salgınıyla birlikte insanların uzaktan ve izole bir yaşam şekline geçmesi birçok alanda olduğu gibi ticaretle de elektronik süreçleri hızlandırmıştır. Teknolojik gelişmeler ve tüm dünyada internete erişim ve teknolojiyi kullanma oranlarındaki artış, e-ticaret uygulamalarında da artışı beraberinde getirmiştir. İnternetin bilgiye hızlı bir şekilde erişme, bilgiyi organize etme ve iletme kapasitesi, ekonomik aktörler arasındaki ticari ilişkilerin şeklini değiştirmiş ve yeni iş modellerinin oluşmasına neden olmuştur.

Günümüzde e-ticaretin gelişimi, küresel salgının da etkisiyle hızlanmış hem üreticiler hem de perakendeciler için önemli iş fırsatları ortaya çıkmıştır. Salgınla birlikte toplumsal yaşamda ortaya çıkan sosyal izolasyon, insanların günlük hayatlarındaki eğitim, eğlence, iletişim, alışveriş gibi birçok faaliyetini elektronik ortama taşımıştır. Teknoloji sayesinde, fiziksel mesafelerin ortadan kalkması ve mal ve hizmetler arasında özellik, kalite, fiyat karşılaştırmaları yapma fırsatı, e-ticareti tüketiciler arasında yaygınlaştırmış ve toplumda online alışveriş kültürü yerleşmeye başlamıştır. Tüketici talebinin elektronik ortama kayması, işletmelerin gerek faaliyetlerine devam edebilmesi gerekse birbirleriyle rekabet edebilmesi açısından e-ticaret uygulamalarını daha da önemli hale getirmiştir.

Teknolojide yaşanan gelişim ve dijital dönüşüm, müşterilerin değişen alışveriş tercihleri ve e-ticaretin getirdiği pazarlama ve finansman kolaylıkları, işletmeleri e-ticaret faaliyetlerine yöneltmekte ve e-ticaretin uluslararası ticaret içerisindeki payı giderek artmaktadır. Bu sebeple özellikle gelişmekte olan ekonomilerde e-ticaret faaliyetleri

desteklenmekte ve devletler çeşitli kurumlar vasıtasıyla işletmelere teşvikler sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de e-ticaret yapan işletmelerin yararlanabileceği devlet teşviklerini toplu bir şekilde ortaya koymak ve alınacak teşviklerin Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) çerçevesinde işletmeler tarafından nasıl muhasebeleştirileceğini örnek uygulamalarla göstermektir.

Çalışmayla, mevcut ve potansiyel e-ticaret işletmelerinin, devlet teşvikleri ve muhasebeleştirilmesi noktasında yararlanabilecekleri bir kaynak kitap oluşturmak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk bölümünde, e-ticaret kavramı ve türleri üzerinde durulmuş, e-ticarete hazırlık sürecinde yapılması gerekenler aktarılmış, e-ticaretin ekonomik hayata etkileri ve dünyadaki ve Türkiye’deki gelişiminden bahsedilerek e-ticaret hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde e-ticaret yapan işletmelerin faydalanabileceği devlet teşvikleri, bu teşviklerin türleri, yararlanma koşulları ve işleyişi üzerinde durulmuştur. Son bölümde de örnek uygulamalar üzerinden söz konusu teşviklerin işleyişi ve muhasebeleştirilmesi gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

E-TİCARET HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ticaret, ekonomik faaliyetleri destekleyen temel mekanizmadır. Teknolojik gelişmelerle birlikte işlem maliyetlerinin azalması, tüketicilerin piyasa ve ürün hakkında daha fazla bilgi sahibi olması ve daha çok ürün çeşidine ulaşabilme imkanı, ticari faaliyetleri kolaylaştırmaktadır. Günümüz dünyasını şekillendiren bilişim teknolojileri ve internet, ticari faaliyetlerde de dijital dönüşümler meydana getirmiştir. İnternetle birlikte sosyal iletişim ağlarının gelişmesi ve sosyal medyanın da etkisiyle, ticarete dijital dönüşümün karşılığı olan e-ticaret her geçen gün büyüyen bir sistem halini almıştır. Elektronik ticaret hakkında temel bilgilerin yer aldığı bu bölümde, e-ticaretin tanımı, türleri, çalışma sistemi, olumlu ve olumsuz yönleri, ekonomik hayata etkileri ve dünya ve Türkiye’deki gelişmeler üzerinde durulmuştur.

1.1. E-Ticaretin Tanımı ve Türleri

Elektronik ticaret ya da diğer adıyla e-ticaret, en temel anlatımla, elektronik ortamda yürütülen ticari faaliyet sürecini ifade eder. Bir ticari faaliyet; reklam ve araştırma, sipariş ve ödeme ve son olarak teslimat olmak üzere üç temel aşamada gerçekleşir. Bu aşamalardan herhangi birinin elektronik ortamda yürütülmesi e-ticaretin oluşmasına sebep olacaktır: 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun’un 2. maddesinde e-ticaret, “*fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet*” olarak tanımlanmıştır. Elektronik ticaretin farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yapılmış tanımları da bulunmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Çalışma Programı, e-ticareti “*mal ve hizmetlerin elektronik yollarla üretimi, dağıtımı, pazarlaması, satışı veya teslimi*” olarak tanımlamaktadır (WTO,2021). Ekonomik Kalkınma ve

İşbirliği Örgütü (OECD) 'ne göre e-ticaret, özellikle sipariş alma veya verme amacıyla tasarlanmış sistemlerle, mal ve hizmetlerin satın alınması veya satışına yönelik bilgisayar ağları üzerinden gerçekleştirilen her türlü işlemi kapsamaktadır. Mal ve hizmetlerin siparişi elektronik ortamda verilse de ödeme ve nihai teslimat, çevrim içi yapılmak zorunda değildir (OECD, 2013: 6). Eurostat ise e-ticareti, genel olarak işletmeler, bireyler veya özel kuruluşlar arasında, internet veya diğer bilgisayarlı ağlarla gerçekleştirilen elektronik işlemler aracılığıyla mal veya hizmetlerin satışı veya satın alınması olarak tanımlamaktadır. E-ticaret spesifik olarak mal ve hizmet alışverişi olarak tanımlansa da bu tanıma; finansal yatırım işlemleri, konaklama ve seyahat rezervasyonları, piyango ve bahislere katılmak, çevrimiçi açık artırmalar yoluyla satın alma gibi işlemler de dahildir. (Eurostat, 2021). Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere, e-ticaret ve diğer ticaret yöntemleri arasındaki temel ayrım, e-ticarette tarafların fiziki olarak bir araya gelmeden, ticareti elektronik ortamda yapmalarıdır. Ayrıca e-ticarette siparişi elektronik olarak verilen mal ve hizmet fiziki olarak teslim alınabileceği gibi online olarak da alınabilir. Ödeme de yine aynı şekilde sipariş esnasında yapılabileceği gibi nakit olarak da yapılabilir. Sistemin taraflara sunduğu bu geniş seçenekler, kapsayıcı olmasını sağlamış ve benimsenmesini kolaylaştırmıştır.

E-ticaret, ticari faaliyetleri gerçekleştirmek için teknoloji ve interneti kullanan bir ticaret yöntemidir. E-ticaret, tüketiciler ve işletmeler için yeni ekonomik aktörlerin, iş modellerinin ve yeni fırsatların ortaya çıkmasını sağlamış ve ticaretin şeklini değiştirmiştir (Mainardes vd., 2020:1). E-ticaret, müşteri hizmetlerinden yeni ürün tasarımına kadar birçok farklı iş alanını etkileyen, çevrimiçi reklam ve pazarlama, sipariş alma, müşteri hizmetleri gibi müşterilere ulaşmayı ve onlarla etkileşimde bulunmayı sağlayan, bilgi tabanlı iş süreçlerini kolaylaştıran bir modeldir (Gangeshwer, 2013: 187). E-ticaret; perakende alışveriş, bankacılık, finansal yatırım ve kiralama gibi ekonomik faaliyetleri de içermekte ve elektronik fon transferi, tedarik zinciri yönetimi, internet pazarlama, envanter yönetim sistemleri ve otomatik veri toplama sistemleri gibi pek çok farklı teknolojiden faydalanmaktadır. Online alışveriş veya çevrimiçi perakende satış ise tüketicilerin bir web tarayıcısı kullanarak internet üzerinden bir satıcıdan mal veya hizmetleri

doğrudan satın almalarını sağlayan bir elektronik ticaret şeklidir (Niranjanamurthy vd. 2013: 2360).

E-ticaretin konusu, geleneksel ticarete olduğu gibi mal ve hizmetlerdir. Ticari faaliyetin ortaya çıkış şekline göre e-ticaret doğrudan ve dolaylı e-ticaret olarak ikiye ayrılabilir. Dolaylı e-ticaret yönteminde mal ve hizmetlerin siparişi elektronik ortamda verilmekte teslimat geleneksel yollarla yapılmaktadır. Doğrudan e-ticaret yönteminde ise bilgisayar programı, eğitim, eğlence ve kültürel içerikli mal ve hizmetler gibi fiziki olmayan ürünlerin sipariş ve teslimat süreçlerinin tamamı elektronik ortamda gerçekleşmektedir (Çeştepe, 2003: 50).

E-ticaret faaliyetleri, ticaretin kimler arasında gerçekleştiğine, tarafların kimler olduğuna bakılarak kendi içerisinde farklı türlere ayrılmıştır. Bu ayrım Tablo 1.1.'de gösterilmiştir. Bu konuda kesin bir sınıflandırma olmasa da tanımlanan ana kategoriler ve en yaygın e-ticaret türleri aşağıda açıklanmıştır (OECD, 2017: 8; Marangoz vd., 2012: 56).

Tablo 1.1. E-Ticaret ve Kapsamlı İnternet Uygulamaları

	Hükümet	İşletme	Tüketici
Hükümet	G2G (koordinasyon)	G2B (bilgi verme)	G2C (bilgi verme)
İşletme	B2G (tedarik)	B2B (e-ticaret)	B2C (e-ticaret)
Tüketici	C2G (vergi uygulaması)	C2B (fiyat karşılaştırması)	C2C (açık artırma)

Kaynak: (Coppel, 2000: 4)

- **İşletmeler Arası E-Ticaret (B2B):** İşletmeler arasında elektronik ortamda gerçekleştirilen, mal ve hizmet satın alma, ödeme yapma veya bilgi alışverişinde bulunma süreçleridir. Şirket içi ya da şirketler arası yapılabilir. Kuruluşlar arasındaki ticari abonelikler, toptan satış işlemleri, imalat, idari işler gibi hususları kapsar. Sınır ötesi e-ticaret işlemlerinin büyük kısmını işletmeler arası yapılan ticaret oluşturmaktadır.

- **İşletmeden Tüketicisy E-Ticaret (B2C):** İşletmeler ile tüketiciler arasında yapılan e-ticaret türüdür. İşletmelerin tüketicilere yönelik olarak sanal mağazalar üzerinden gerçekleştirdikleri pazarlama, satış ve müşteri hizmetleri faaliyetlerini kapsar. Bu modelde üreticiler aracıya ihtiyaç duymadan ürünlerini son tüketiciye ulaştırabilmektedirler. Günümüzde bu tür işlemlerin toplam e-ticaret içerisindeki payı, internet altyapılarının güçlenmesi, kullanıcı sayılarının artması ve COVID 19 salgını gibi etkenlerle önemli ölçüde artmıştır. Eğitim, finans, sağlık ve seyahat gibi sektörleri içeren geniş bir uygulama alanı vardır.
- **Tüketiciden Tüketicisy E-Ticaret (C2C):** Tüketiciler arasında gerçekleştirilen ticari işlemleri kapsar. Bu ticaret türünde tüketicilere yardımcı olacak üçüncü taraf web siteleri bulunmaktadır. Bu kapsamda tüketiciler genellikle üyelik sistemiyle çalışan web siteleri üzerinden birbirleriyle alışveriş yaparlar. Genellikle kullanılmış ikinci el ürünler alışverişe konu edilir. Bu tür işlemler geleneksel ticaretin aksine e-ticaretle birlikte önemli ölçüde artış göstermiştir.
- **Tüketiciden Kamu Kurumuna E-Ticaret (C2G):** E-ticaret türleri içerisinde yeni bir türdür. Elektronik devlet (e-devlet) uygulamalarıyla vergi, sağlık, hukuk gibi alanlarda devletle vatandaşlar arasında etkileşim artırılmakta, vatandaşlara daha kaliteli hizmet sunulmakta ve bürokratik işlemler azaltılarak maliyetler düşürülmektedir.

Tablo 1.1.'de de görüldüğü gibi e-ticarette taraflar farklılaştıkça, ticareti yapılan mal ve hizmetin cinsi, miktarı, şekli vb. de farklılaşmaktadır. Buna göre e-ticaretin kapsadığı ticari aktivitelerden bazıları şu şekilde sıralanabilir (Küçükyılmazlar, 2006: 12):

- Mal veya hizmet alışverişi,
- Tanıtım, reklam ve bilgilendirme,
- Sipariş verme,
- Sözleşme yapma,

- Bankacılık işlemleri,
- Gümrükleme işlemleri,
- Posta ve iletişim hizmetleri,
- Finansal yatırım işlemleri,
- Kamu alımları,
- E-devlet uygulamaları,
- Vergilendirme,
- Fikri mülkiyet haklarının transferi

1.2. E-Ticaretin Altyapısı ve E-Ticarete Hazırlık

E-ticaret hacminin her geçen gün arttığı günümüz ekonomisinde işletmelerin hayatta kalabilmeleri için bu alandaki gelişmelere altyapılarını güncelleştirerek uyum sağlamaları gerekmektedir. E-ticaret faaliyetlerine başlamadan önce, işletmelerin uygun altyapıyı tesis edip hazırlık sürecinde belirli unsurları tamamlamaları gerekecektir.

Geleneksel ticarete olduğu gibi e-ticarete de ticari faaliyetlerin yürütülmesini sağlayacak araçlardan oluşan bir altyapının oluşturulması gerekmektedir. E-ticaretin teknik altyapısı temel olarak şu unsurlardan oluşur (Koçer, 2000: 13):

- Donanım (bilgisayarlar, sunucular vb.)
- Network hizmeti sunucuları
- E-ticarete uygun yazılım
- E-ödeme, belgeleme hizmetleri
- Reklam ve Lojistik

Teknik açıdan bakıldığında, birbirini tanıyan ve birlikte çalışabilen elektronik araçlar e-ticaretin başlangıç noktasını oluşturur. E-ticaretin çalışabilmesi için ön şart teknik yeterlilik açısından gelişmiş bir altyapıyı ekonominin bütününde inşa etmektir. Dolayısıyla gerek işletmeler gerekse tüketiciler açısından uygun donanım ve internet altyapısına sahip olmak ön şarttır. Kaliteli ve düşük maliyetli internet altyapısının tesis

edilmesinde şüphesiz devletin önemli bir rolü vardır. Bu anlamda internete ulaşımın yaygınlaştırılması e-ticaretin gelişimine katkı sunacaktır. E-ticaretin evrensel özelliği dikkate alındığında bu durum uluslararası rekabet açısından da önemlidir.

E-ticaret sisteminin işleyebilmesi ve gelişimi için teknik altyapı yeterliliğinin yanında sistemi düzenleyecek idari ve hukuki altyapının da tesis edilmesi gerekmektedir. Ticari faaliyetleri düzenleyen mevcut yasalar, e-ticarette taraflar arasında oluşabilecek bazı hukuki sorunların çözümünde yetersiz kalabilir. Bu durumda devletlerin bu yeni ticaret şeklini desteklemek için yasal ve idari altyapıyı yeniden yapılandırması gerekecektir. E-ticaretin uluslararası yönü düşünüldüğünde hukuki ve idari altyapının uluslararası normlara da uygun olması sağlanmalıdır. Bu noktada bir diğer önemli faktör güvenlik ve gizliliklerdir. Güvenlik, e-ticaretin gelişiminde, sözü edilen altyapı unsurlarının tamamlayıcısı niteliğindedir. Güvenliğin sağlanamadığı durumda her türlü altyapı faaliyeti boşa harcanmış zaman demektir. E-ticaretin gelişmesi, tarafların internet üzerindeki bilgi güvenliğinin sağlanması, güvenli ödeme sistemleri ve özel hayatın gizliliğinin korunmasıyla yakından ilişkilidir. Özellikle son yıllarda bilgi güvenliği konusunda atılan adımlar ve güvenli ödeme sistemlerinin oluşturulması e-ticarete yönelik artan ilginin önemli unsurlarındandır.

Başta teknik altyapı olmak üzere sistemin sahip olması gereken diğer altyapı unsurlarının yeterliliği e-ticaret faaliyetlerinin gelişmesi ve etkin bir şekilde yürütülmesini sağlayacaktır. E-ticaret yapmak isteyen işletmeler her şeyden önce kendi teknik altyapılarını sistem ile uyumlu hale getirmek zorundadır. Bu aşamadan sonra işletmelerin e-ticarete hazırlık süreci başlayacaktır.

E-ticaret yapmak isteyen işletmelerin bilgisayar kullanımının yanında internet kullanımı ve web tasarımı konusunda yeterli bilgiye sahip olması gerekir. Çünkü ilk olarak yapılması gereken, gerçekleştirilecek ticari faaliyete uygun bir web sitesinin hazırlanmasıdır. Bu noktada ayrıca bağlantı hızı yüksek ve kaliteli hizmet sunan bir servis sağlayıcısının seçilmesi ve işletmeye uygun bir alan adı alınması da gerekecektir. İşletmelerin web sitesi hazırlarken dikkate alınması gereken hususlar aşağıda kısaca özetlenmiştir (Küçükylmazlar, 2006: 28):

- Zihinde kalıcı, kolay anlaşılabilir ve kullanılabilir nitelikte olmalı ve müşterinin ilgisini çekebilecek yönde planlanmalı,
- Hedef kitleye işletmeyi anlatabilecek uygunlukta olmalı ve bu doğrultuda işletmenin organizasyon şeması, iş süreçleri, kalite kontrol sistemi gibi bilgilere yer verilmeli,
- Satılan mal ve hizmete ilişkin güncel ve doğru bilgiler verilmeli ve bunların fiyatı, sevkiyat zamanları, ödeme şartları, garanti durumu vb. hususları açıkça belirtilmeli,
- Uluslararası platformlarda yer alabilmek için Türkçenin yanında farklı dillerde de hizmet verebilecek şekilde tasarlanmalı ve iletişim bilgilerine yer verilmeli,
- Site altyapısı iletişim kesintilerine yer vermeyecek şekilde hazırlanmalı ve bu altyapının kurulmasında güvenlik kriterlerine azami önem verilmeli,
- Sitenin internet ortamında kolay bulunabilir olması için gerekli reklam çalışmaları yapılmalı ve site sürekli güncel tutulmalı,
- Kullanıcı geri bildirimine özendirilmeli ve bu geri bildirimlerin düzenli takibi yapılarak, satış sonrası hizmetler hakkında bilgi verilmeli.

E-ticarete hazırlık sürecinde işletmeler, bir yandan teknik altyapıya yönelik hazırlıklar sürdürülürken diğer yandan da işletmenin organizasyon yapısını, gerçekleştirilmek istenen e-ticaret faaliyetine göre düzenlemelidir. Bu çerçevede, organizasyon içerisinde e-ticarete yönelik yeni birimler kurulmalı, iş akışı e-ticarete uygun hale getirilmeli ve çalışanlara gerekli eğitimler verilerek e-ticaret sürecine uyum becerileri artırılmalıdır.

E-ticarete hazırlık sürecinde, işletmelerin detaylı ve gerçekçi bir iş planı hazırlaması, işletmenin e-ticarette önceliklerinin ve yol haritasının belirlenmesi açısından önemlidir. Yapılacak iş planı çerçevesinde işletme, faaliyet yürüteceği pazarın durumu ve potansiyelini, pazardaki muhtemel rakiplerini ve pazar trendlerini iyi analiz etmelidir. Bu noktada pazardaki müşteri profilini iyi analiz etmek de farklılaşabilmek ve rakiplerin önüne geçebilmek açısından önemlidir. Pazara yönelik tüm bu

analizlerle birlikte işletme, iş planı çerçevesinde bir pazarlama planı ortaya koymalı, pazarlama stratejileri ve ücret politikaları belirlemelidir. Bu aşamada bir diğer önemli husus, hazırlık sürecinde işletmelerin satın alma, depolama ve kargolama gibi lojistik faaliyetlerini detaylı olarak planlanmasıdır. Son olarak hazırlanacak iş planı finansal planları da içermelidir. Buna göre işletme, e-ticaret faaliyetleri için gerekli yatırım ve işletme sermayesi ihtiyacını ve potansiyel finansal kaynakları belirleyecek, tahmini nakit akışı ve karlılığı hesaplayacaktır. İşletmelerin finansal ihtiyaçlarını karşılama noktasında başvurabileceği önemli kaynaklardan birisi devlet tarafından e-ticaret yapacak işletmelere sağlanacak hibe ve kredi şeklindeki doğrudan veya dolaylı desteklerdir. İşletmeler e-ticarete hazırlık sürecinde söz konusu destekleri araştırmalı ve destek sağlayan ilgili kurumlara başvurarak ihtiyaç duyulan sermayenin finansmanı için desteklerden yararlanmalıdır. (Büyükyıldırım, 2014: 13-21). Tüm bu süreçler etkin bir şekilde tamamlandığında işletme e-ticarete hazır hale gelecektir.

1.3. E-Ticaretin Avantajları ve Dezavantajları

E-ticaretin ekonomik hayattaki hızlı gelişiminin arkasındaki unsurların başında gerek alıcı gerekse satıcılar için dünyanın her yerine kolayca ulaşabilme yeteneği gelmektedir. Bu durum ticaretin tüm taraflarına klasik yöntemlerle kıyaslanamayacak ölçüde önemli avantajlar sunmaktadır. Bu avantajlar sayesinde, e-ticaret faaliyetleri hacim ve kapsam olarak her geçen gün genişlemektedir. E-ticaretin avantajları aşağıda sıralanmıştır (Koçer, 2000: 38; Küçükyılmazlar, 2006: 15; Büyükyıldırım, 2014: 4; Çelik, 2017: 6).

- Zamandan ve mekandan bağımsız bir şekilde dünyanın herhangi bir yerinden istenilen saatte alışveriş yapma imkanı sunmaktadır.
- Alım satım işlemlerinin hızla gerçekleşmesi sonucu ticaretin tarafları için zaman ve işgücünden tasarruf sağlanmaktadır. Daha kısa sürede ve daha az maliyetle, ulusal ve uluslararası piyasada büyük işletmelerle rekabet edebilme avantajı ortaya çıkmıştır.

- Sadece mal alım satımı değil, tedarik, pazarlama, finansman, müşteri ilişkileri, satış sonrası destek gibi konularda da daha kısa sürede ve daha az maliyetle işlemler yapılmaktadır.
- Pazar, tüketici tercihleri ve talep değişimlerine göre hızla ve kolaylıkla şekillenebilmekte, satıcılar yeni koşullara hızla uyum sağlayabilmektedir.
- Müşteri taleplerine yönelik daha kısa sürede geri dönüşler sağlanmakta, müşteri sorunlarına daha hızlı çözüm bulunmakta ve geniş bir müşteri bilgi sistemi kurulabilmektedir.
- Müşterilere daha şeffaf bir alışveriş ortamı yaratılmaktadır. Farklı ürün seçenekleri arasında daha kolay ve şeffaf bir şekilde fiyat ve kalite karşılaştırmaları yapılmasına olanak sağlamaktadır.
- Ticarette kullanılan bilgi ve belgelerin elektronik ortamda hazırlanmasıyla, işlemler en az hatayla, zamanında, posta ve kırtasiye masrafı olmaksızın tamamlanmaktadır.
- Fiziksel bir işyeri açma ve yüksek stok bulundurma maliyetlerine katlanmadan, daha düşük maliyetlerle faaliyetleri sürdürebilme imkanı yaratmaktadır. Bu durum e-ticaret işletmelerine rekabet üstünlüğü sağlamaktadır.
- Piyasalara girişin önündeki maliyet engellerinin kalmasıyla birlikte satıcı sayısındaki önemli artışlar yaşanmaktadır. Bu durum piyasada rekabeti arttırmış ve beraberinde uygun fiyat ve kaliteyi getirmiş, ekonomide verimlilik düzeyi yükselmiştir.
- E-ticaretin kendine has yapısı sebebiyle lojistik, pazarlama ve müşteri ilişkileri gibi alanlarda yeni iş alanları ve istihdam olanakları ortaya çıkmıştır.
- İşletme ve tüketici davranışlarından hareketle devletlere ekonomi politikalarının geliştirilmesi ve kayıt dışı ekonomiyle mücadele konularında katkı sunmaktadır.

E-ticaretin tüm bu avantajlarının yanında birtakım olumsuz tarafları da bulunmaktadır (Büyükyıldırım, 2014: 5; Çelik, 2017:6).

- E-ticarette müşterinin satın aldığı ürünü canlı olarak inceleme ve deneme fırsatı bulunmamaktadır. Bu durum ve aynı zamanda ürünün transferi esnasında yaşanan fiziksel hasarlar, geleneksel ticarete kıyasla ürün iade oranlarını artırmakta, işletmelere ek maliyetler yaratmaktadır.
- Ödemenin internet üzerinden yapılması sebebiyle müşteriler güvenlik kaygısı yaşamaktadır.
- Yeterli altyapısı bulunmayan internet sitelerinin güvenlik açıkları sebebiyle, müşterilerin gerek kişisel gerekse ödeme bilgileri çalınarak farklı amaçlarla kullanılabilir.
- Her ne kadar teslimat süreleri kısaltılmaya çalışılsa da ürünün satın alınmasıyla fiziksel teslimat arasında geçen sürede müşteriler beklemek zorundadır.
- Organizasyon yapılarının ve iş süreçlerinin değişmesi, geleneksel ticarete önemli rol oynayan bazı unsurlara gerek kalmaması sebebiyle işgücü fazlalığı oluşmaktadır.
- Geleneksel ticaretin aksine, hukuki süreçler ve denetleme mekanizması, özellikle uluslararası ticaretin bazı noktalarında yetersiz kalabilmektedir. Bu da beraberinde usulsüzlükler ve yasa dışı durumları ortaya çıkarmaktadır.

1.4. E-Ticaretin Ekonomik Hayata Etkileri

Teknolojik gelişim ve internet, toplumsal yaşamda ve dolayısıyla ekonomilerde köklü değişikliklere ve dönüşüme neden olmaktadır. Teknoloji ve internetin sağladığı hız, altyapısını tamamlamış ekonomilerde verimliliği ve büyümeyi beraberinde getirmektedir. E-ticaretin uluslararası ticaret içerisindeki payının her geçen gün artması, e-ticaret altyapısını tamamlamış ve işletmeleri e-ticaret süreçlerine tam adaptasyon sağlayan ekonomilere uluslararası rekabet avantajları sağlamaktadır.

E-ticaretin ekonomik hayata etkilerinin ilk sıralarında, uluslararası ticarete coğrafi sınırları büyük oranda kaldırması gelmektedir. Özellikle dijital ürünlerin ticaretinde bu durum etkisini belirgin bir şekilde göstermektedir. Geleneksel ticaret ile kıyaslandığında, e-ticaret

işletmelere önemli maliyet avantajları sağlamaktadır. İlk olarak kuruluş maliyetlerinde, bir web sitesinin kurulumu, fiziksel bir mağaza kurulumundan çok daha kolay ve düşük maliyetlidir. Bunun yanında e-ticaretin satış ve pazarlamaya yönelik maliyet avantajları da vardır. E-ticaretle birlikte özellikle KOBİ'ler, maliyet engellerini aşarak uluslararası piyasalara açılabilir. Öte yandan e-ticarete uyum sağlayamayan yerel mağazalar ve küçük esnaf e-ticaretten olumsuz etkilenecektir.

Ekonomideki tüketiciler açısından bakıldığında, genel olarak e-ticaretle birlikte uygun kalitede birçok farklı ürüne, daha düşük fiyatlarla ulaşma imkanı artmaktadır. Bu durum özellikle kırsal kesimlerde refah artışını beraberinde getirmektedir. Ancak e-ticaretin tüm nüfus tarafından aynı ölçüde benimsenmemesi ve tüm nüfusa aynı etkinlikte sunulmaması sebebiyle, tüketiciler aynı mal veya hizmete farklı fiyatlarla sahip olacaklar, bu da gelir dağılımını olumsuz etkileyecektir (Deliçay, 2021: 118).

E-ticaretin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte ekonomide birçok sektörde çok sayıda alıcı ve satıcı karşı karşıya gelmektedir. E-ticaretin yarattığı maliyet avantajları sayesinde işletmeler kolaylıkla piyasaya girebilmektedir. Ayrıca internet sayesinde sistemin şeffaflaşması, alıcı ve satıcıların piyasa hakkında tüm bilgilere sahip olması sebebiyle e-ticaret birçok sektörde tam rekabet piyasasına yakın piyasaların oluşmasını sağlamaktadır. Bu durum ekonomide etkinliği ve verimliliği beraberinde getirmektedir.

E-ticaretin yaygınlaşması işgücü piyasasının yapısını ve çalışma şekillerini de değiştirmektedir. Geleneksel ticarete bulunması zorunlu bazı iş kollarına artık ihtiyacın kalmaması, öte yandan e-ticaretle birlikte farklı iş kolları ve uzmanlaşma alanlarının ortaya çıkması işgücü piyasasında dönüşümü zorunlu kılmaktadır. Bu durumda işletmelerin insan kaynakları ve organizasyonuna yönelik politikalarını güncellemeleri gerekecektir. Mevcut durumda e-ticaretin istihdam üzerindeki net etkisinin hangi yönde olacağını tahmin etmek zordur.

E-ticaretin ekonomideki bazı temel sektörlerle etkisi aşağıda özetlenmiştir.

- E-ticaretin etkili olduğu sektörlerin başında iletişim ve yayıncılık sektörü gelmektedir. Günümüzde internetin kendisi iletişimin en önemli unsuru haline gelmiştir. Birçok iletişim şirketi e-ticaret uygulamalarıyla müşterilerine farklı alanlarda yenilikçi hizmetler sunmaktadır. Bunun yanında e-ticaretin gazete, dergi, kitap gibi basılı yayıncılığa da etkisi olmuştur. Günümüzde birçok dergi ve gazete online hale gelmiş ve bu sektörde reklam gelirleri ön plana çıkmıştır.
- İnternet ile uzaktan eğitim, COVID 19 salgınının da etkisiyle yaygın bir eğitim metodu haline gelmiştir. Okullarda verilen temel eğitimin dışında, birçok işletme e-ticaret çerçevesinde birçok farklı alanda eğitim hizmeti vermektedir. Bu hizmetler gerek okul gerekse iş hayatında alınan eğitimin tamamlayıcısı niteliğindedir. Bu sebeple e-ticaretin eğitim sektörüne olumlu katkı sunduğu söylenebilir.
- E-ticaretin etkili olduğu sektörlerden birisi de eğlence ve medya sektörüdür. E-ticaret çerçevesinde birçok uygulama, oyun ve dijital içerik tüketiciye sunulmaktadır. Ayrıca TV kanallarına alternatif olarak dijital platformlar da ortaya çıkmıştır.
- E-ticaretten etkilenen bir diğer sektör de finans sektörüdür. Birçok finans kuruluşu teknolojiyi ve dijitalleşmeyi sistemlerine entegre etmekte ve hizmetlerini çevrim içi şekilde yürütmektedir. Elektronik süreçlerle birlikte finansal işlemlerde zaman ve işgücünden tasarruf, reel sektöre verimlilik olarak yansımaktadır. Aynı zamanda dijitalleşmenin etkisiyle finansal piyasaların giderek küreselleşmesi ve finansal kuruluşlar arasında artan rekabet, işletmelerin düşük maliyetli finansman seçeneklerini de artırmaktadır.
- E-ticarette sipariş ve ödeme genelde online olarak gerçekleşse de çoğu üründe teslimat fiziksel olarak yerine getirilmektedir. Bu durumda artan e-ticaret faaliyetleri lojistik sektörünün iş yükünü artırmıştır. Sektöre birçok yeni lojistik işletmesinin girmesi ve bu alanda büyük yatırım ve yeniliklerin yapılması,

mevcut işletmeler üzerinde rekabet baskısı yaratmıştır. Lojistik e-ticaretin en önemli aşamalarından birisidir. Bu aşamada yapılacak bir hata müşteri kaybıyla sonuçlanabilir. Bu yüzden özellikle son yıllarda büyük e-ticaret platformları kendi lojistik ağlarını kurmuşlardır.

1.5. E-Ticaretin Dünya'daki Gelişim Süreci ve Mevcut Durum

Günümüzde e-ticaret uluslararası ticaretin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır ve her geçen gün e-ticaret hacimleri artış göstermektedir. Tüm dünyada güçlü bir çevrimiçi alışveriş kültürü oluşmaya başlamıştır. Bu yeni ticaret şekli son yıllarda hayatımıza girmiş gibi görünse de aslında ortaya çıkışı çok daha eskilere dayanmaktadır.

E-ticaret süreci, 1970'li yıllarda Elektronik Veri Değişimi (EDI) ve internet siteleri arasındaki dosya iletimini sağlayan Dosya Transfer Protokolü (FTP)'nün gelişimiyle başlamaktadır. 1980'li yıllarda, ATM ve kredi kartları tüketiciler arasında popüler olmaya ve yaygın olarak kullanılmaya başlamış, 1990'lı yıllarda e-ticaretin öncü kuruluşları olan Amazon, eBay, Alibaba kurulmuş ve 2000'lerin başından günümüze kadar uzanan süreçte çok sayıda e-ticaret sitesi ve çevrimiçi ödeme sistemi hayatımıza girmiştir. EDI, B2B e-ticaretin başlangıcı kabul edilir ve içerisinde FTP, eposta gibi standartları barındırır (Çelik, 2017: 7). E-ticaretin küresel gelişim süreci internetin gelişimine paralel bir yol izlemiştir. E-ticaretle birlikte, elektronik ödeme sistemlerinin de gelişmesi ilerlemeyi tetiklemiştir.

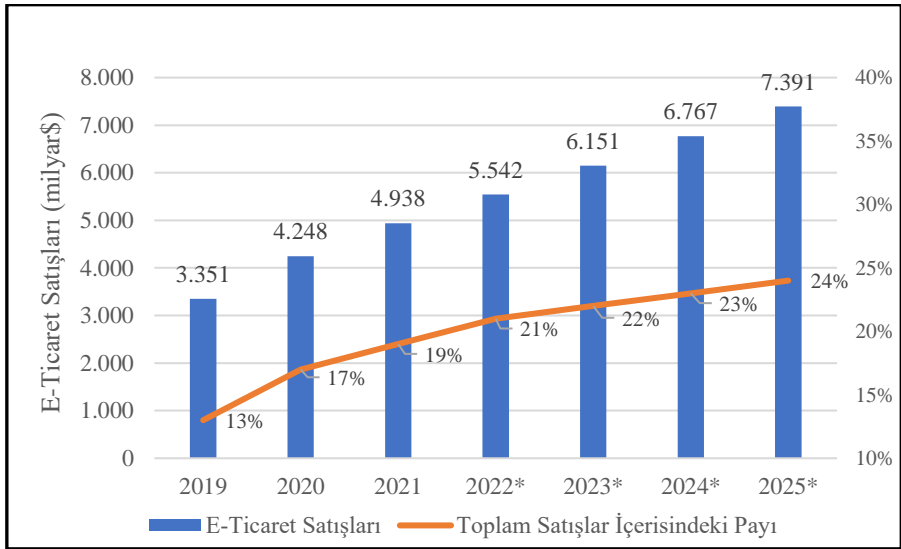
E-ticaret 1990'lı yılların sonunda daha çok bilgi teknolojisine yönelik işletmelerde; büyük şirketler, bankalar ve finans kuruluşları arasındaki işlemlerde kullanılmıştır. 2000'li yılların başından itibaren ise bilgi ve iletişim teknolojilerinde ortaya çıkan hızlı gelişimle birlikte bilgisayar ve internetin toplumun tüm kesimlerince günlük hayatın her alanında kullanılmaya başlanması, e-ticareti ticari faaliyetlerin önemli bir bileşeni haline getirmiştir. İnternet kullanım oranları ülkelerin e-ticaret uygulamalarında önemli bir göstergedir. Gelişmekte olan ülkelerde internet kullanımını arttıkça, e-ticaret hacimleri de artmıştır.

2020 yılı e-ticaret için bir milat olarak değerlendirilebilir. Salgın yılı olan 2020, e-ticarete ilginin yoğun bir şekilde arttığı, fiziksel olarak

sekteye uğrayan ticari faaliyetlerin online platformlara kaydığı ve bu alanda birçok yeni işletmenin faaliyete başladığı önemli bir dönüm noktasıdır. Salgın, zaten gelişmekte olan e-ticaret sürecini hızlandırmış ve yaygın olarak tercih edilmesine imkan sağlamıştır (Akgün, 2021: 30).

2021 yılı itibariyle dünya çapında e-ticaret satışları 4,9 trilyon \$ seviyelerine ulaşmıştır. Bu rakam toplam satışların yaklaşık %19'udur. Küresel e-ticaret pazarının 2022 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık %12 büyüyerek 5,5 trilyon \$ seviyelerine ulaşması beklenmektedir. 2025 yılına gelindiğinde ise uluslararası e-ticaret satışlarının 7,3 trilyon \$ seviyelerine ulaşarak toplam satışların %24'ünü oluşturacağı tahmin edilmektedir. Şekil 1.1.'de 2019-2025 yılları arasındaki küresel e-ticaret satışları gösterilmiştir (Statista,2022).

Şekil 1.1. Küresel E-Ticaret Satışları (2019-2025)

Kaynak: www.statista.com (*Tahmini)

2021 yılında Çin, 2,7 trilyon \$ toplam online satışla dünyanın en büyük e-ticaret pazarına sahip ülkesi olmuştur. Bu tutar dünya çapındaki tüm perakende e-ticaret satışlarının yaklaşık %52'sini oluşturmaktadır. Çin'i sırasıyla 843 milyar \$ ile ABD ve 169 milyar \$ ile Birleşik Krallık takip etmektedir (eMarketer,2021).

Ocak 2022 itibariyle dünya çapında 4,95 milyar insan internet kullanıcısıdır. Bu sayı toplam nüfusun %62,5'idir. İnternet kullanıcı sayısı bir önceki yıla göre %4 artış göstermiştir. Küresel düzeyde 16-64 yaş arası internet kullanıcılarının yaklaşık %58,4'ü her hafta çevrimiçi alışveriş yaptıklarını belirtmişlerdir. Kullanıcıların en önemli çevrimiçi alışveriş sebeplerinin başında “ürünlerin ücretsiz teslimatı”, “kuponlar/indirimler”, “diğer müşterilerin yorumları” ve “kolay iade politikaları” gelmektedir. 2021 yılında e-ticarette özellikle temel gıda ve içecek, kişisel bakım, oyuncak, hobi, ve moda ürünlerinde önemli artışlar olmuştur. Yıllık harcama tutarı açısından bakıldığında ise ilk sırayı elektronik ürünler almaktadır (Datareportal, 2022a).

1.6. Türkiye’de E-Ticaret

Türkiye’de kredi kartları ve ATM’lerin kullanımı dünya ile paralel olarak 1980’li yıllara dayansa da e-ticaretin başlangıcı olarak 1992 yılında Merkez Bankası’nın EFT uygulamasını başlatması kabul edilebilir. E-ticaret konusunda ilk adım ise Bilgi ve Teknoloji Yüksek Kurulu’nun 1997 tarihli toplantısında alınan karar uyarınca Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın koordinasyonunda Elektronik Ticaret Koordinasyon Kurulu (ETTK)’nin oluşturulmasıdır. Toplantının amacı, dünyada yaşanan gelişmelere uyum sağlamak adına ulusal bir strateji belirleyerek e-ticaretin yaygınlaştırılmasıdır. Bu toplantıyla “e-ticaret ağının” kurulması görevi Dış Ticaret Müsteşarlığı’na verilmiştir ve e-ticaretin geliştirilmesine yönelik çalışmaların sürdürülebilmesi için üç farklı çalışma grubu oluşturulmuştur. Türkiye’de e-ticaret şirketlerinin ilk örnekleri 1998 yılında kurulan hepsiburada ve 2000’li yılların başında kurulan gittigidiyor, süperonline, yemeksepeti gibi girişimler olmuştur. (Çelik, 2017: 11; Yörük, 2001). 2000 yılından sonra genişleyen internet altyapısı sayesinde, internete erişim ve e-ticaret faaliyetleri her geçen yıl giderek artmıştır. B2B modeliyle öncelikle büyük firmalar ve bankalar internet üzerinden hizmetler vererek sektöre öncülük etmiştir.

Türkiye’de ayrıca, kamu hizmetlerinin elektronik ortamda hızlı, kolay, kaliteli bir şekilde yürütülmesi ve etkin ve şeffaf bir kamu yönetimi ortaya koymak üzere bazı e-devlet uygulamaları hizmet vermektedir. G2C e-ticaret modeli kapsamında değerlendirilebilecek bu uygulamalara örnek olarak; Adalet Bakanlığı Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), Milli

Eğitim Bakanlığı Veli Bilgilendirme Sistemi (E-Okul), İçişleri Bakanlığı Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) vb. verilebilir.

Türkiye’de yasal mevzuat da e-ticaret faaliyetlerinin gelişimini destekleyecek şekilde düzenlenmektedir. E-ticaretin hukuki altyapısını oluşturmak amacıyla hazırlanan ilk yasal düzenleme, 2014 yılında yayımlanan ve 2015 yılında yürürlüğe giren 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’dur. Kanunla, e-ticaretle ilgili usul ve esasları düzenlemek amaçlanmıştır. Kanunun kapsamı ise ticari iletişim, hizmet sağlayıcıların sorumlulukları, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ve e-ticarete yönelik bilgi verme yükümlülükleridir. Daha sonra çeşitli tarihlerde e-ticaret faaliyetleriyle ilgili yönetmelik ve tebliğler yayımlanmıştır.

11 Ağustos 2017 tarihinde 30151 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan tebliğ ile birlikte Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi (ETBİS) oluşturulmuştur. Tebliğin amacı ETBİS üzerinden yapılacak kayıt ve bildirimlere yönelik usul ve esasları belirlemektir. Tebliğe göre e-ticaret faaliyetlerinde bulunan tüm hizmet sağlayıcı işletmeler ETBİS sistemine kaydolmak ve bildirimde bulunmak zorundadır. Bu bildirimler sayesinde e-ticaret verileri tek bir merkezde toplanmakta ve istatistiki bilgiler oluşturularak e-ticaretin gelişimi izlenip stratejiler belirlenmektedir. Sistem ayrıca çevrimiçi alışveriş yapan tüketicileri de oluşabilecek olumsuzluklardan korumayı hedeflemektedir. Buna göre tüketiciler ETBİS sayesinde e-ticaret firmalarının adres, unvan gibi bilgilerinde daha kolay ulaşabilecek, ticaretin her iki tarafı için de şeffaf ve güvenilir bir ortam oluşturulacaktır. Oluşturulan güven ortamında ETBİS e-ticaret hacmine olumlu katkı sunmaktadır.

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID 19 salgınının Türkiye’de de e-ticaret üzerinde köklü etkileri olmuştur. Salgınla birlikte tüketim alışkanlıklarında değişiklikler meydana gelmiştir. Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD)’nin 2020 raporuna göre, GSYH’de e-ticaretin payının %4,5 seviyelerine yükselmesiyle Türkiye 2020 yılında e-ticarette olgun pazarlar arasına girmiştir. Türkiye ekonomisinin reel olarak %1,8 büyüdüğü 2020 yılında, e-ticaret hacmi 226 milyar TL’ye ulaşarak bir önceki yıla göre yaklaşık %66 artmıştır. 2015-2020 arası dönemde e-ticarete katılan işletme sayısı %42 artmış, e-ticaretin toplam

istihdam katkısı 1,9 milyon kişiye ulaşmıştır. Ayrıca e-ticaret bu yılda bütçeye toplam 56 milyar TL vergi katkısı sağlamıştır (TÜBİSAD,2021).

E-ticaret faaliyeti yürüten işletmelerin %19,5'i 2020 yılında yurtdışına satış gerçekleştirmiştir. Bu işletmelerin ihracat süreçlerinde en fazla karşılaştığı zorluklar; ürünlerin teslim ve iadelerinin yüksek maliyeti, ticari anlaşmazlıkların çözümü, mevzuat bilgi eksikliği, online ödeme sistemleri ve KDV sistemleriyle ilgili zorluklar olmuştur (TÜİK,2021). Uluslararası ticaretten daha fazla pay alabilmek adına işletmelerin karşılaştıkları bu sorunların çözümüne odaklanacak politikalar geliştirilmeli, ülke ekonomisi gelişimi açısından daha çok işletmenin e-ihracat faaliyetlerine katılımı desteklenmelidir.

2021 yılı ilk altı ayı itibariyle Türkiye'de e-ticaret hacmi 161 milyar TL'ye ulaşarak bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yaklaşık %75 artmıştır. Aynı dönemde e-ticaret sipariş adetleri de %94 artışla yaklaşık 1,6 milyon adete ulaşmıştır. E-ticaretin genel ticarete oranı 2019 yılında %9,8 ve 2020 yılında %15,7 iken, bu oran 2021 yılının ilk altı ayında %17,6'ya yükselmiştir (ETBİS,2021). Bu durum salgınla birlikte zorunlu olarak değişen alışveriş alışkanlıklarının, salgın koşullarındaki kısıtlamaların azaltılmasına rağmen toplumda yerleştiğini ve çevrimiçi alışverişin giderek daha fazla tercih edildiğini göstermektedir. Bu değişen ticaret ortamında işletmelerin e-ticaret faaliyetlerine yönelik politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

Türkiye'deki e-ticaret sektörler açısından değerlendirildiğinde, 2021 yılının ilk altı ayında, bir önceki yılın aynı dönemine göre e-ticaret hacminin en fazla artış gösterdiği sektörler; %196 artışla gıda, %158 artışla reklam ve matbaacılık, %142 artışla çiçekçilik, %96 artışla beyaz eşya ve küçük ev aletleri ve %89 artışla yazılım sektörü olmuştur (ETBİS,2021). E-pazaryerlerinin pazarlama ve dağıtım operasyonlarının, özellikle kendi e-ticaret organizasyonu olmayan küçük işletmelerin salgının yarattığı kriz ortamında ayakta kalabilmeleri için büyük avantaj sağladığı görülmüştür. Bu noktada lojistik sektörüne ayrı bir parantez açmak gerekir. Sektör 2020 yılında e-ticaretle birlikte önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Teknoloji odaklı ve mikro ölçekli dağıtım kanalları geliştirilmiş ve kargo sektöründe %65 istihdam artışı sağlanmıştır. 2020

yılında e-ticaretin toplam gönderiler içerisindeki payı %60 seviyelerindedir (TÜBİSAD,2021).

2022 yılı şubat ayı rakamlarına göre, Türkiye'nin toplam nüfusu 85,3 milyon seviyelerine ulaşmıştır. Nüfusun %77'si kent merkezlerinde yaşamaktadır. E-ticaretin önemli göstergelerinden olan internet kullanımı 69,9 milyon kullanıcı ile toplam nüfusun yaklaşık %82'sidir. Son bir yılda internet kullanıcısı sayısı %5,9 artmış ve 40,8 milyon kişi internette tüketim malları satın almıştır. B2C e-ticaret modeli çerçevesinde satın alınan mal grupları içerisinde yıllık harcama tutarı açısından ilk üç sırayı elektronik, giyim ve mobilya ürünleri almaktadır. 16-64 yaş arası internet kullanıcılarında günlük internette geçen ortalama süre 8 saattir. Bu kullanıcıların %64'ü her hafta çevrimiçi alışveriş yaptığını belirtmiştir. Kullanıcıların çevrimiçi alışveriş yapma tercihinde ilk üç sebep sırasıyla “ürünlerin ücretsiz teslimatı”, “kolay iade” ve “indirimler” olarak belirtilmiştir (Datareportal, 2022b).

İKİNCİ BÖLÜM

E-TİCARETE YÖNELİK DEVLET TEŞVİKLERİ

2.1. Teşvik Kavramı ve Sınıflandırılması

Teşvik, belirli ekonomik faaliyetlerin diğerlerine oranla daha fazla ve hızlı gelişmesini sağlamak amacıyla, kamu tarafından çeşitli yöntemlerle verilen maddi veya gayri maddi destek, yardım ve özendirme olarak tanımlanabilir (DPT, 2007: 1). Teşvik kavramının temel özellikleri şunlardır (Ay, 2005: 178):

- Devlet tarafından sağlanır.
- Ayni ve nakdi yardımlar olabileceği gibi uygulamaya dönük kolaylıklar da olabilir.
- Devlete belirli bir maliyeti söz konusudur ve bu maliyet kamu fonlarından sağlanır.
- Özel sektörün varlıklarını arttırmakta ya da azalmasına engel olmaktadır.
- Yatırımların maliyetini, sektörünü, bölgesini, büyüklüğünü ve zamanlamasını etkiler.
- Üretim, istihdam, dış ticaret gibi ekonomik amaçlı olabileceği gibi, göç ve çevre gibi sosyal amaçlı da olabilir.

Teşvik politikaları belirli amaçlar için yürütülür. Yurtiçi yatırımların artırılması ve özellikle yabancı işletmelere ek teşvikler sunularak yabancı sermayenin ülkeye transferi sayesinde üretim ve istihdam olanaklarını artırmak hedeflenir. Teşvikler sayesinde bölgeler arasındaki gelir dağılımı eşitsizlikleri azalmakta ve bölgesel kalkınma desteklenmektedir. Teşviklerle ayrıca ülkenin potansiyel kaynakları

ekonomiye kazandırılmakta ve işletmelerde verimliliğin artırılmasıyla ekonomik büyüme sağlanmaktadır.

Günümüzde ülkeler sanayi, ticaret, tarım ve diğer birçok sektörde, doğrudan para transferi, düşük faizli borçlar, vergi indirimleri, ucuz girdi temini gibi çeşitli şekillerde teşvik ve destek politikaları uygulamaktadır (Özçam, 2003: 1). Teşvik uygulamalarıyla özel sektör yatırımlarına yön verilerek belirli bölge ya da sektörlerin gelişimi desteklenmektedir. Ayrıca teşviklerle işletmelerin yatırım maliyetleri azaltılmakta, finansman ihtiyaçları karşılanmakta ve karlılığa olumlu katkı sağlanmaktadır. Teşvikler sayesinde kamunun kaynakları ülkenin gelişmesi açısından daha önemli görülen alanlara aktarılmakta ve nihayetinde ülke refahı ve kalkınma hedeflenmektedir.

Teşvikler amaçlarına, kapsamlarına, kullanılan araçlara ve veriliş zamanına göre çeşitli açılardan sınıflandırılabilir (Duran, 2003: 23):

- **Amaçlarına göre teşvikler**, yatırım teşvikleri, ihracat teşvikleri, istihdam teşvikleri, ar-ge ve inovasyonu teşvikleri, vergisel teşvikler şeklinde sınıflandırılabilir.
- **Kapsamına göre teşvikler**, genel amaçlı ve özel amaçlı teşvikler olarak ayrılabilir. Genel amaçlı teşvikler ekonomideki tüm sektörleri kapsayan teşviklerdir. Özel amaçlı teşvikler ise belirli bölgeleri, sektörleri veya mal ve hizmet gruplarını destekleyen teşviklerdir.
- **Kullanılan araçlara göre teşvikler**, ayni teşvikler, nakdi teşvikler, vergisel teşvikler, garanti ve kefaletler ve diğer teşvikler olmak üzere beş grupta sınıflandırılabilir.
- **Veriliş zamanına göre teşvikler**, yatırım öncesi teşvikler, yatırım dönemi teşvikleri ve işletme dönemi teşvikleri olarak sınıflandırılır.

Türkiye’de teşvik politikası genel olarak tüm sektörleri kapsayacak şekilde belirlenmektedir. Ancak yalnızca belirli sektörleri, bölgeleri ve ürün gruplarını ilgilendiren ayrıcalıklı teşvikler de bulunmaktadır. Çalışmanın ana konusu e-ticarete yönelik devlet teşvikleridir. Türkiye’de doğrudan e-ticaret faaliyeti yürüten işletmelere yönelik hazırlanan tek

teşvik Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) İstisnasıdır. Ancak halihazırda yürürlükte bulunan birçok teşvik, e-ticaret ekosisteminde bulunan işletmeler tarafından aktif olarak kullanılabilir.

2.2. Türkiye’de E-Ticaret Yapan İşletmelerin Faydalanabileceği Teşvikler

Bu bölümde açıklanan teşviklerin bazıları küçük ölçekli işletmelere ve yeni yatırımcılara yönelik olarak verilmektedir. Bazıları ise markalaşarak dünyaya açılmak, yeni pazarlar ve yeni müşterilere ulaşmak isteyen orta ve büyük ölçekli işletmelere verilmektedir.

2.2.1. KOSGEB Destekleri

KOSGEB 3624 sayılı kanun ile 1990 yılında küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabet yeteneklerinin geliştirilmesi, teknolojik yeniliklere hızlı bir şekilde uyum sağlamaları, ihracat ve üretim yeteneklerinin geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. Kuruluş amacına uygun olarak işletmelere farklı enstrümanlarla devlet teşvikleri sağlanmaktadır.

İşletmelerin KOSGEB tarafından sağlanmakta olan hizmet ve desteklerden yararlanmaları için gerekli olan genel şartlar şu şekildedir (KOSGEB, 2021a: md.9):

- TTK ‘da tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde olması,
- KOSGEB veri tabanında kayıtlı olması,
- Kobi bilgi beyannamesinin güncel olmasıdır.

KOSGEB tarafından verilmekte olan ve gelecek dönemlerde verilecek olan desteklerde yukarıda belirtilen şartlarla birlikte program ve projeler bazında özel şartlar da bulunmaktadır. Elektronik ticaret yapmakta olan işletmeler ve potansiyel işletmeler gerekli şartları sağlamaları koşulu ile KOSGEB proje ve programlarından yararlanabileceklerdir.

2.2.1.1. Geleneksel Girişimci Destek Programı

KOSGEB Geleneksel Girişimci Destek Programı Uygulama Esasları’nın 1. maddesine göre, destek programıyla, yeni girişimciler

tarafından kurulan işletmelerin hayatta kalma sürelerinin uzatılarak piyasa entegrasyonlarının sağlanması hedeflenmektedir.

Destek programı kapsamında girişimciler tarafından yeni kurulacak işletmelere kuruluş desteği, performans desteği ve sertifika desteği sağlanmaktadır. Destek programının süresi KOSGEB tarafından onaylanmasından itibaren iki yıldır. (KOSGEB, 2021a: md.5)

Tablo 2.1. Geleneksel Girişimci Destek Programı Destek Unsurları:

DESTEK UNSURU	DESTEK TUTARI	
Kuruluş Desteği	Gerçek kişi işletme 5.000 TL	
	Sermaye şirketi işletme 10.000 TL	
Performans Desteği	Birinci Performans Dönemi	İkinci Performans Dönemi
	180-539 gün ise 5.000 TL	360-1079 gün ise 5.000 TL
	540-1079 gün ise 10.000 TL	1080-1439 gün ise 15.000 TL
	1080 ve üstü gün ise 20.000 TL	1440 ve üstü gün ise 20.000 TL
Sertifika Desteği	5.000TL	

Kaynak: www.kosgeb.gov.tr

Yeni kurulacak işletmelerin destek programından yararlanması için gerekli olan genel şartların yanı sıra aşağıdaki şartların da yerine getirilmesi gerekmektedir (KOSGEB, 2021a: md.9):

- KOSGEB tarafından verilmekte olan geleneksel girişimcilik eğitiminin işletme kuruluş tarihinden önce tamamlanmış olması,
- Girişimcinin destek programı süresince desteklenen işletmedeki ortaklık payının %50'nin altına düşmemesi,
- İşletmenin başvuru tarihinden itibaren bir yıl içerisinde kurulmuş olması,

- Girişimcinin programa başvuru tarihinden önceki üç yıl içerisinde herhangi bir şahıs işletmesinin sahibi olmaması veya herhangi bir tüzel kişilikte %30 'dan daha fazla bir hissesinin bulunmaması,
- Girişimcinin işletmeyi münferiden temsile yetkili olması,
- Girişimcinin destek sürecinde herhangi bir işletme, kurum veya kuruluşta Sosyal Güvenlik Kurumu hükümlerine tabi olarak çalışmaması gerekmektedir. Aşağıda sayılan özel durumlarda bu hüküm uygulanmaz.
 - ✓ İnkübatörlerde yer alan öğretim elemanı,
 - ✓ 5510 sayılı Kanununun 87. maddesi birinci fıkrasının h bendi uyarınca SGK primi ödenen girişimci,
 - ✓ Başka bir firma ortaklığından kaynaklı SGK primi ödenen girişimci,
 - ✓ Desteklenen işletmesi dışında yaptığı geçici işlerden kaynaklı yasal zorunluluk nedeniyle SGK primi ödenen girişimci

Destekten işletmeler ve girişimciler bir defa faydalanabilmektedir. Birden fazla yeni girişimcinin aynı işletmeye ortak olması durumunda da işletme, destek programından bir defa faydalanabilecektir. Destek programı kapsamında sağlanmakta olan desteklere herhangi bir oran uygulanmamakta ve destek geri ödemesiz olarak verilmektedir (KOSGEB, 2021a: md.5).

Geleneksel girişimci destek programı kapsamında verilmekte olan destekler ve üst limitleri şu şekildedir.

Kuruluş Desteği:

Girişimciler tarafından yeni kurulacak işletmelerin kuruluş maliyetlerini desteklemek üzere verilen destektir. Destek programı kapsamında geri ödemesiz olarak gerçek kişi statüsünde kurulmuş olan işletmelere 5.000 TL, sermaye şirketi statüsünde kurulan işletmelere ise 10.000 TL kuruluş desteği verilmektedir (KOSGEB, 2021a: md.6).

Performans desteği:

Destek programı kapsamında işletmelerde personel istihdamının teşvik edilmesi hedeflenmektedir. İşletmelere vergi mükellefiyetlerinin devam etmesi durumunda 40.000 TL üst limit dahilinde performans desteği sağlanmaktadır. Performans desteği her bir performans dönemi başına tahakkuk eden toplam SGK 4(a) prim gün sayısına göre sağlanır. Bu desteğe ilişkin prim gün sayısı ve destek üst limitleri aşağıdaki şekildedir (KOSGEB, 2021a: md.7):

- Birinci performans dönemi için;
 - ✓ 180-539 olan işletmeye 5.000 TL,
 - ✓ 540-1079 olan işletmeye 10.000 TL,
 - ✓ 1080 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL,
- İkinci performans dönemi için;
 - ✓ 360-1079 olan işletmeye 5.000 TL,
 - ✓ 1080-1439 olan işletmeye 15.000 TL,
 - ✓ 1440 ve üstü olan işletmeye 20.000 TL.

Asgari prim gün sayısına ulaşan işletmeye, girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans dönemi için belirlenen tutarlara 5.000 TL eklenerek en fazla 50.000 TL'ye kadar destek sağlanır.

Sertifika desteği:

Girişimciler tarafından yeni kurulmuş işletmeler ve bu işletmelerde çalışan personeller için faaliyet konusu ile uyumlu olan mesleki ve teknik sertifika ve belge maliyetlerinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. İşletmelere geri ödemesiz olarak sertifika başına azami 1.000 TL olmak üzere 5.000 TL üst limit dahilinde sertifika desteği verilmektedir.

İşletmelerin destekten yararlanması için 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca güncel işyeri tehlike sınıfları listesinde yer alan iş kollarından, tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfında yer alan NACE koduna sahip olması gerekir.

Girişimcinin, işletme kuruluş tarihinin bir yıl öncesinden, işletmede çalışan personelin ise işe giriş tarihinden itibaren; destek programı bitiş tarihine kadar olan süre içinde alınan sertifikalar için destek sağlanır. Bu destek kapsamındaki sertifikaların 5580 sayılı kanun kapsamında MEB tarafından yetkilendirilmiş özel eğitim kurumlarından alınmış olması şartı aranır. Uzaktan eğitim yoluyla alınan sertifikalar destek kapsamında değerlendirilmez (KOSGEB, 2021a: md.8).

2.2.1.2. İleri Girişimci Destek Programı

Ülkemizin stratejik hedefleri doğrultusunda belirlenen sektörlerde girişimciler tarafından yeni kurulan işletmelerin hayatta kalma oranlarının ve ülke ekonomisine entegrasyonlarının sağlanması için geri ödemesiz olarak verilmektedir.

Destek kapsamında kuruluş desteği, performans desteği, sertifika desteği, mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği ve makine, teçhizat ve yazılım desteği verilmektedir. Kuruluş desteği, sertifika desteği ve performans desteklerine oran uygulanmamaktadır. Makine, teçhizat ve yazılım desteği ile mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği %75 geri ödemesiz olarak verilmektedir. İşletmeye alınacak makine, teçhizat ve yazılımlar yerli malı olması durumunda ise %15 ilave destekleme bulunmaktadır. Destek programının süresi KOSGEB tarafından onaylanmasından itibaren iki yıldır (KOSGEB, 2021b: md.5).

Yeni kurulacak işletmelerin bu destek programından yararlanması için gerekli olan şartlar bir önceki kısımda anlatılan geleneksel girişimci destek programındaki şartlarla aynıdır. Bu şartlara ek olarak girişimcilerin aşağıdaki şartları da sağlaması gerekmektedir (KOSGEB, 2021b: md.5).

- KOSGEB tarafından verilmekte olan ileri girişimcilik eğitiminin işletme kuruluş tarihinden önce tamamlanmış olması,
- İşletmenin İleri Girişimci Destek Programı Faaliyet Konuları Tablosunda yer alan NACE kodlarında faaliyet göstermesi,

Destek programından işletmeler ve girişimciler bir defa faydalanabilmektedir. Birden fazla girişimcinin aynı işletmeye ortak

olması durumunda da işletme, destek programından bir defa faydalanabilmektedir.

Kuruluş, performans ve sertifika destekleri, ileri girişimci destek programıyla, geleneksel girişimci destek programında ortak olarak bulunmaktadır. İleri girişimci destek programında bu üç desteğe ilave olarak makine, teçhizat ve yazılım desteği ile mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği bulunmaktadır. Bu desteklerin unsurları Tablo 2.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 2.2. İleri Girişimci Destek Programı Destek Unsurları:

DESTEK UNSURU	DESTEK TUTARI	
Kuruluş Desteği	Gerçek kişi işletme 5.000 TL	
	Sermaye şirketi işletme 10.000 TL	
Makine, Teçhizat ve Yazılım Desteği	Düşük orta-düşük teknoloji seviyesinde faaliyet gösteren işletmelere 100.000TL	
	Orta-yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösteren işletmelere 200.000TL	
	Yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösteren işletmelere 300.000TL	
Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği	10.000 TL	
Performans Desteği	Birinci Performans Dönemi	İkinci Performans Dönemi
	180-539 gün ise 5.000 TL	360-1079 gün ise 5.000 TL
	540-1079 gün ise 10.000 TL	1080-1439 gün ise 15.000 TL
	1080 ve üstü gün ise 20.000 TL	1440 ve üstü gün ise 20.000 TL
Sertifika Desteği	5.000TL	

Kaynak: www.kosgeb.gov.tr

Kuruluş Desteği:

Kuruluş desteği kapsamında yeni kurulacak gerçek kişi statüsündeki işletmelere 5.000 TL, sermaye şirketi statüsündeki işletmelere ise 10.000 TL destek verilmektedir (KOSGEB, 2021b: md.6).

Performans desteği:

Performans desteği kapsamında işletmelere, çalışan personellerinin SGK nezdinde 4(a) kapsamındaki prim gün sayısı toplamına göre 40.000 TL üst limit dahilinde destek sağlanmaktadır. Bu desteğe ilişkin prim gün sayısı ve destek üst limitleri geleneksel girişimci destek programıyla birebir aynıdır.

Girişimcinin; genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda her bir performans döneminde hesaplanacak desteklere 5.000 TL eklenerek en fazla 50.000 TL'ye kadar destek sağlanır (KOSGEB, 2021b: md.7).

Sertifika desteği:

Sertifika desteği kapsamında işletmelere sertifika başına azami 1.000 TL olmak üzere 5.000 TL üst limit dahilinde sertifika desteği verilmektedir. Bu desteğe ilişkin sertifika, tehlike sınıfı, NACE kodu ve alınacak eğitim şartları geleneksel girişimci destek programındaki şartlarla birebir aynıdır (KOSGEB, 2021b: md.10).

Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği:

Mentörlük, danışmanlık ve işletme koçluğu desteği orta-yüksek ve yüksek teknoloji alanlarında faaliyet gösteren işletmeler için sağlanır. Destek programı süresi içinde başlayan ve tamamlanan danışmanlık ve işletme koçluğu hizmetlerine ilişkin giderler için geri ödemesiz olarak sağlanacak desteğin üst limiti 10.000 TL ve destek oranı %75'tir (KOSGEB, 2021b: md.9).

Makine, teçhizat ve yazılım desteği:

KOSGEB İleri Girişimcilik Destek Programı Uygulama Esasları md. 8'e göre, makine, teçhizat ve yazılım desteği kapsamında, ileri girişimci destek programı faaliyet konuları tablosundaki teknoloji düzeyine göre işletmelere destek verilmektedir. Desteklenen faaliyet

konusu ile ilgili olarak, işletme kuruluş tarihinden programın birinci yılının sonuna kadar satın alınacak yeni ve üç yaşından küçük ikinci el makine-teçhizat giderleri ve yazılım lisans bedeli veya zaman sınırlı lisans kullanım bedeli için geri ödemesiz destek sağlanmaktadır.

Program kapsamında işletmenin, ileri girişimci destek programı faaliyet konuları tablosundaki teknoloji düzeyine göre yararlanacağı geri ödemesiz destek üst limitleri;

- Düşük orta-düşük teknoloji seviyesinde 100.000 TL,
- Orta-yüksek teknoloji seviyesinde 200.000 TL,
- Yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet göstermesi durumunda ise 300.000 TL'dir.

İşletmenin teknoloji düzeyi belirlenirken, ileri girişimci destek programı faaliyet konuları tablosundaki teknoloji düzeyleri kullanılır. İleri Girişimci Destek Programı Başvuru Formunda seçilen faaliyet konusu ile başvuruya konu iş modelinde belirtilen faaliyetin uyumlu olması gerekir. İşletmenin destek programı süresi içinde faaliyet konusunu değiştirmesi durumunda teknoloji düzeyine göre belirlenen destek üst limiti değişmez.

Makine, teçhizat ve yazılım desteği için destek oranı %75'tir. Destekleme kararı verilen makine, teçhizat ve yazılımın; yerli malı belgesi ile tevsik edilmesi durumunda, destek oranına %15 ilave edilir. Desteklenecek makine-teçhizat yeni veya en fazla üç yaşında olabilir.

2.2.1.3. İşletme Geliştirme Destek Programı

KOSGEB tarafından verilmekte olan işletme geliştirme destek programı ile küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin rekabet güçlerinin arttırılarak kurumsallaşması, markalaşma düzeylerinin arttırılması ve ekonomideki paylarının arttırılarak işletmelerin maliyetlerinin azaltılması hedeflenmektedir. E-ticaret yapmakta olan firmalar bu destek sayesinde ihtiyaçlarından kaynaklanan maliyetleri azaltarak markalaşma, yurtdışı müşteri bulma gibi konularda kendilerini geliştireceklerdir (KOSGEB, 2021c: md.1).

İşletme geliştirme destek programının süresi iki yıldır. İşletmeler, destek programının tamamlandığı tarihten itibaren, bir defaya mahsus olmak üzere başvuru yapması şartı ile destek programından tekrar yararlanabilirler. İşletme geliştirme destek programı kapsamında destekleme oranı %60 'tır (KOSGEB, 2021c: md.5).

Tablo 2.3. İşletme Geliştirme Destek Programı Destek Unsurları

DESTEK TÜRÜ	ÜST LİMİT	ORAN
Yurt İçi Fuar Desteği	50.000	60%
Yurt Dışı İş Gezisi Desteği	30.000	
Nitelikli Eleman İstihdam Desteği	50.000	
	75.000	
Tasarım Desteği	50.000	
Sınai Mülkiyet Hakları Desteği	50.000	
Belgelendirme Desteği	150.000	
Test ve Analiz Desteği	100.000	
Bağımsız Değerlendirme Desteği	20.000	
Model Fabrika Desteği	70.000	
Teknik Danışmanlık Desteği	40.000	
	50.000	

Kaynak: www.kosgeb.gov.tr

2.2.1.3.1. Nitelikli Eleman İstihdam Desteği

KOSGEB İşletme Geliştirme Destek Programı Uygulama Esasları md. 9'a göre, işletme geliştirme destek programı kapsamında verilen nitelikli eleman desteği ile işletmelerin nitelikli iş gücünün artırılması hedeflenmektedir. İşletmeler, yeni istihdam edeceği ön lisans ve lisans mezunu personellere göre desteklenmektedir. Destek kapsamında program süresince destek üst limiti dahilinde dört farklı personel için destek ödemesi yapılmaktadır.

Destek üst limiti teknoparklarda faaliyet gösteren işletmeler ile Ar-Ge merkezleri ve tasarım merkezleri için 75.000 TL, diğer işletmeler için ise 50.000 TL'dir. Destek oranı personele ödenen net maaşının %60'ı oranında uygulanmaktadır. İstihdam edilecek olan personel yeni mezun, kadın, engelli, birinci derece şehit yakını veya gazi olması halinde destek oranına %20 ilave edilmektedir.

Personel için ödenecek destek ödemesi üst limiti personelin mezuniyet durumuna göre asgari ücretin mezuniyet kat sayısı ile çarpımıyla hesaplanmaktadır. Personele ait destek ödemesi maaş çarpanları aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır.

- Ön lisans mezunu personel için asgari ücretin 1,25 katı,
- Lisans mezunu personel için 1,50 katı,
- Yüksek lisans mezunu personel için 1,75 katı,
- Doktora mezunu personel için ise 2,00 katı olacaktır.

İşletmelerin nitelikli eleman desteğinden yararlanabilmeleri için;

- Personelin işletmeye yeni istihdam edilmesi,
- İstihdam edilecek personelin ödeme talebinde bulunan işletmede işe giriş tarihi itibarıyla son 12 ay içinde istihdam edilmemiş, yükseköğretim kurumundan mezun ve işletmede tam zamanlı olarak çalışması,
- İşletmenin son 2 aya ait SGK tahakkuk fişlerinin gün sayısı toplamının en az 120 gün olması gerekmektedir.

2.2.1.3.2. Sınai Mülkiyet Hakları Desteği

İşletme geliştirme destek programı kapsamında verilen sınai mülkiyet hakları desteği ile işletmelerin sınai mülkiyet haklarının korunması hedeflenmektedir. İşletmelerin Patent, Faydalı Model Belgesi, Endüstriyel Tasarım Tescili Belgesi ve Entegre Devre Topografyaları Tescil Belgesi ve Yurtdışı Marka Tescil Belgesi almak için Türk Patent ve Marka Kurumu veya muadili yurt dışı kurumlara yaptığı ödemeler ile patent ve marka vekili giderlerine destek verilir.

Destek programı sürecince destek üst limiti 50.000 TL ve destek oranı, Türk Patent ve Marka Kurumu'ndan alınan belge ücretlerinde %80, patent ve marka vekil giderleri ile diğer kurumlardan alınan belgeler için %60 olarak uygulanmaktadır. Türk Patent ve Marka Kurumu'ndan alınan her bir belge için işletmeye sağlanacak desteğin üst limiti 5.000 TL, muadili yurt dışı kurumlardan alınan her bir belge için ise desteğin üst limiti 10.000 TL'dir (KOSGEB, 2021c: md.11).

2.2.1.3.3. Tasarım Desteği

İşletme geliştirme destek programı kapsamında verilen tasarım desteği ile işletmelerin ürün çeşitliliğinin artırılması hedeflenmektedir. Destek programının üst limiti 50.000 TL ve %60 hibe şeklinde desteklenmektedir.

İşletmelere program süresince en fazla beş tasarım için destek ödemesi yapılmaktadır. Her bir ürün tasarımı için destek üst limiti 2.000 TL'dir. Ürün tasarımının; Patent, Faydalı Model Belgesi, Endüstriyel Tasarım Tescil Belgesi veya Entegre Devre Topografyaları Tescil Belgesi alımı ile sonuçlanmış olması halinde destek ödemesi için adet sınırı bulunmamaktadır ve destek üst limiti 10.000 TL olarak uygulanmaktadır(KOSGEB, 2021c: md.10).

2.2.1.3.4. Yurt İçi Fuar Desteği

Destek programı kapsamında işletmelerin satışlarının artırılması hedeflenmektedir. Desteğin üst limiti 50.000 TL'dir. Bu destek, KOSGEB tarafından destekleme kapsamına alınan fuarlara katılım yapılması durumunda yer kirası ile standart stant konstrüksiyonu ve dekorasyon giderlerini kapsar.

Proje kapsamında destek üst limitleri (KOSGEB, 2021c: md.7);

- Yurt içi uluslararası ihtisas fuarlarında m² başına 250 TL,
- Yurt içi ihtisas fuarları ve İzmir Enternasyonal Fuarı'nda m² başına 150 TL,
- IDEF Uluslararası Savunma Sanayi Fuarı'nda m² başına 1.000 TL,

- IDEF Uluslararası Savunma Sanayi Fuarı hariç, konusu savunma, havacılık veya uzay olan fuarlar için m² başına 500 TL olarak uygulanır.

İşletmeye program süresince en fazla dört fuar katılımı için destek ödemesi yapılır. Bir fuarda organizatör tarafından fuarın gerçekleşmesi sonrasında kullanılan toplam net stant alanının azami %50'si destek kapsamına alınabilir. İlk defa düzenlenecek olan fuarlarda ise fuarların gerçekleşmesi sonrasında kullanılan toplam net stant alanının 2.500 m²'yi geçmeyecek şekilde azami %50'si destek kapsamına alınabilir.

2.2.1.3.5. Yurt Dışı İş Gezisi Desteği

KOSGEB İşletme Geliştirme Destek Programı Uygulama Esasları md. 8'e göre, bu destek kapsamında işletmelerin uluslararası firmalar ile iş birlikleri tesis etmeleri ve iş birliklerini arttırmaları hedeflenmektedir. Destek programı süresince destekleme üst limiti 30.000 TL'dir ve %60 oranında destek sağlanmaktadır. Bu destek, yurt dışı iş gezilerinde işletme temsilcilerinin;

- Konaklama giderlerini,
- Ulaşım giderlerini,
- Yurt dışı iş gezisi programı ile ilgili tercüme, rehberlik, fuar giriş ücretleri ve toplantı-organizasyon giderlerini kapsar.

Program kapsamında yurt dışı iş gezisi başına destek üst limitleri; Kuzey Amerika, Güney Amerika ve Avustralya kıtası ile Asya Pasifik Ülkeleri için 10.000 TL, Çin Halk Cumhuriyeti dâhil diğer ülkeler için 5.000 TL'dir.

Yurt Dışı iş gezisi desteğinden yararlanmak için;

- Yurt dışı iş gezisine katılacak işletme temsilcilerinin programın düzenlendiği tarihlerde; işletme sahibi, ortağı veya çalışanı olması,
- İşletmenin faaliyet alanı ile yurt dışı iş gezisinin kapsadığı iş kollarının uyumlu olması,

- İş gezisinin İşbirliği Kuruluşları (KOSGEB Birimleri, TOBB, TESK, TİM, DEİK vb.) tarafından düzenlenmesi,
- Yurt dışı iş gezisinin destek kapsamına alınabilmesi için başvuru esnasında KBS’de kayıtlı ve programı onaylı en az 10 işletmenin yurt dışı iş gezisi programında yer alması gerekir.

2.2.1.3.6. Belgelendirme Desteği

KOSGEB İşletme Geliştirme Destek Programı Uygulama Esasları md. 12’ye göre, belgelendirme desteğiyle işletmelerinin ürün hizmet ve süreçlerinin standardizasyonunu sağlamak amaçlanmıştır. İşletmelerin Türk Standartları Enstitüsü, Türk Akreditasyon Kurumu ve bu kurumlar tarafından akredite edilmiş kurum ve kuruluşlardan alacakları ürün, sistem, personel, laboratuvar akreditasyon belgeleriyle, TRTEST Test ve Değerlendirme A.Ş.’den alınacak belgelere ilişkin ödenen test ve belgelendirme ücretlerini kapsar. İşletmelerin yurtdışından alacakları belgelerden sadece CE Uygunluk İşareti Belgesi için destek verilir.

ISO/IEC (15408, 19790, 24759, 15504, 25051, 40500:2012, 12207, 15288, 17025), TS 13298 ve ISO 9241151 kapsamındaki belgeler için destek üst limiti 10.000 TL, bunların dışında kalan belgeler için ise destek üst limiti 2.500 TL’dir. CE Uygunluk İşareti Belgesi için öncelikli teknoloji alanları tablosunda teknoloji düzeyi orta yüksek olan işletmeler için destek üst limiti 25.000 TL, yüksek olan işletmeler için 50.000 TL’dir.

Destek programı süresince yurtdışından alınacak CE uygunluk işareti belgesi için destek üst limiti 150.000 TL olup diğer belgeler için 50.000 TL’dir. Destek oranı, TSE’den alınacak belgeler için %80, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) ve TÜRKAK tarafından akredite edilmiş kurumlardan alınacak belgelerde %70, TRTEST Test ve Değerlendirme A.Ş.’den alınacak belgelerde %70, TSE tarafından verilmeyen ve yurtdışından alınacak belgelerde %60 olarak uygulanır.

2.2.1.3.7. Test ve Analiz Desteği

KOSGEB İşletme Geliştirme Destek Programı Uygulama Esasları md. 13’e göre, bu desteğin amacı işletmelerin ürün ve üretim kalitesini arttırmaktır. Bu destek kapsamında işletmelerin kamu kuruluşlarından,

üniversitelerden, akredite olan yurtdışı ve yurtiçi laboratuvarlar veya TRTEST Test ve Değerlendirme A.Ş.'den alacakları ürün, malzeme, parça, numunelere ilişkin test, analiz, kontrol-muayene giderlerine destek verilir. Yurtdışı laboratuvarlardan alınacak hizmetlerin TSE tarafından verilmemesi gerekmektedir.

Destek kapsamında yer alan giderler için KDV hariç toplam fatura tutarı bedeli 500 TL'nin altında olan test ve analiz hizmetleri destek kapsamı dışında tutulmuştur. Desteğin üst limiti 100.000 TL'dir. Destek oranı, TSE'den alınacak hizmetlerde %80, kamu kurum ve kuruluşları ile üniversite laboratuvarlarından alınacak hizmetlerde %70, TRTEST Test ve Değerlendirme AŞ'den alınacak hizmetlerde %70, TSE tarafından verilmeyen ve yurtdışından alınacak hizmetlerde %60 olarak uygulanır.

2.2.1.4. Yurt Dışı Pazar Destek Programı

Yurtdışı pazar destek programı ile Türkiye'nin ihracat hedefleri doğrultusunda küçük ve orta ölçekli işletmelerin uluslararası pazara açılarak ihracat kapasitelerini geliştirmeleri hedeflenmektedir. İşletmelerin ihracat ve e-ihracat gerçekleştirirken katlanacakları maliyet unsurlarının destek kapsamında karşılanması hedeflenmiştir. Destek, firmaların ihracata ve e-ticarete başlayarak döviz geliri elde etmesi hedefiyle hazırlanmıştır. Destek kapsamında hazırlanacak projenin KOSGEB tarafından kabul edilmesine müteakip 8 ila 24 ay uygulama süresince 300.000 TL'lik destek sağlanmaktadır (KOSGEB, 2020).

Destek kapsamında yapılan harcamalara %70 geri ödemesiz hibe, %30 ise proje döneminin bitiminden itibaren bir yıl ödemesiz olmak üzere iki yıl vadeli olarak faizsiz geri ödemeli destek sağlanmaktadır. Açık kaynak kodlu yazılım kullanılması durumunda personel desteği haricindeki desteklere %15 ilave destek uygulanmaktadır (KOSGEB, 2020).

Tablo 2.4. Yurt Dışı Pazar Destek Programı Destek Unsurları

Gider Grubu	Gider Türü	Destek Üst Limiti	Geri Ödemesiz Destek Oranı	Geri Ödemeli Destek Oranı
Personel Giderleri	Personel Giderleri	90.000	100%	
Teçhizat- Donanım Giderleri	Donanım Giderleri	50.000	70%	30%
Yazılım	Yazılım Giderleri	50.000	70%	30%
Hizmet Alımı	Tanıtım Giderleri	80.000	70%	30%
Hizmet Alımı	Yurt Dışı Fuar ve Seyahat Giderleri	150.000	70%	30%
Hizmet Alımı	Test / Analiz ve Belgelendirme Giderleri	100.000	70%	30%
Hizmet Alımı	Diğer Hizmet Alım Giderleri	100.000	70%	30%

Kaynak: www.kosgeb.gov.tr

Yurtdışı pazar destek programından yararlanılabilmesi için işletmenin (KOSGEB, 2020: md.7);

- TTK' da tanımlı gerçek veya tüzel kişi statüsünde şirket olması,
- KOSGEB veri tabında kayıtlı olması,
- İşletmeye ait KOBİ Bilgi Beyannamesinin güncel olması,
- İşletmenin, başvuru tarihi itibarıyla son onaylı mali yılda bilanço esasına göre defter tutmuş olması,
- Başvuru tarihi itibarı ile Yurt İçi Marka Tescil Belgesi'ne sahip olması
- İşletmenin son onaylı mali yılda ihracat yapmış olması gerekir.

İşletmenin proje bütçesi, son onaylı mali yılın net satış hasılatını ve proje destek üst limit tutarını aşamaz. İşletmenin imalat sektöründe veya öncelikli teknoloji alanları tablosunda yer alan sektörlerde faaliyet

göstermesi durumunda ihracat şartı aranmamaktadır. İşletmeler yurtdışı pazar destek programından bir kez yararlanabilir.

Destek kapsamında belirtilen 300.000 TL'lik üst limit dahilinde kullanılmak üzere, Yurt Dışı Pazar Destek Programı Uygulama Esasları madde 6'da belirtilen aşağıdaki desteklerden en az iki tanesi seçilerek proje hazırlanması gerekmektedir.

Personel Desteği:

İşletmelerin destek kapsamında istihdam edeceği yeni iki adet personeline toplam 90.000 TL'ye kadar destek sağlanmaktadır. Personel desteği %100 geri ödemesiz (hibe) şeklinde verilmektedir. Bu desteğin şartları:

- Proje kapsamında istihdam edilecek personelin proje başlangıç tarihinden itibaren son dört ay içerisinde istihdam edilmemiş olması veya proje başlangıç tarihinden itibaren son 30 gün içinde istihdam edilmiş ve tam zamanlı çalışması gerekmektedir.
- En fazla iki personele destek verilmektedir.
- Proje kapsamında desteklenen personelin proje süresince sadece destek kapsamında olan firmada sigortalı olması gerekmektedir.
- Proje kapsamında yabancı uyruklu personel ve ön lisans ve lisans mezunu personel istihdam edilebilir.

Destek üst limiti 90.000 TL'dir. Destek kapsamında istihdam edilecek personellere öğrenim durumlarına göre aylık ödenecek ücret üst limitleri aşağıdadır;

- Ön lisans mezunu personel için asgari ücretin 1,25 katı,
- Lisans mezunu personel için 1,50 katı,
- Yüksek lisans mezunu personel için 1,75 katı,
- Doktora mezunu personel için ise 2,00 katıdır.

Yazılım ve Donanım Desteği:

İşletmelerin proje kapsamında yapacağı donanım giderleri ve yazılım giderleri 100.000 TL üst limit kapsamında %70 hibe %30 geri ödemeli faizsiz kredi olarak desteklenmektedir.

Yazılım desteği kapsamında proje süresi ile sınırlı olmak kaydıyla yazılım lisans bedeli ve yazılıma ait eğitim ve danışmanlık bedelleri, 50.000 TL üst limit dahilinde desteklenmektedir. Donanım giderleri kapsamında ise server, masaüstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar ve diğer donanım giderleri 50.000 TL üst limit dahilinde desteklenmektedir.

Proje kapsamında açık kaynak kodlu yazılımlar hariç olmak üzere, ERP, MRP ve muhasebe yazılımları desteklenmemektedir. Proje kapsamında açık kaynak kodlu, bilgisayar destekli tasarım (CAD) yazılımlarını, bilgisayar destekli üretim (CAM) yazılımlarını, imalat sektörüne yönelik kurumsal kaynak planlaması (ERP) yazılımlarını, endüstriyel otomasyon yazılımlarını, nesnelere interneti teknolojisi yazılımlarını, imalat sanayinde yapay zekâ yazılımlarını kullanan firmalara personel desteği hariç olmak üzere %15 ilave destek oranı uygulanır. %15 ilave destekten yararlanmak için gereken şartlar ise şunlardır;

- Belirtilen açık kaynak kodlu yazılım türlerinden en az birinin, projenin ana hedeflerine ulaşılması ve beklenen sonuçların elde edilmesi için önemli ve gerekli olan proje faaliyetlerinin yerine getirilmesi amacıyla proje süresi içinde işletme tarafından kullanılması gerekir.
- Açık kaynak kodlu yazılımın, alternatif olarak kullanılabilen diğer yazılımlara göre maliyet avantajı sağlamış olması gerekir.
- Açık kaynak kodlu yazılımın, açık kaynaklı işletim sistemleri ve veri tabanları ile kullanıma uyumlu olması gerekir.
- Açık kaynak kodlu yazılımın tüm modüllerinin (hazır kütüphaneler hariç) açık kaynaklı olması gerekir.

Tanıtım Desteği:

Destek kapsamında işletme tarafından uluslararası pazara yönelik tanıtım faaliyetleri, üst limit 100.000 TL olmak üzere desteklenmektedir. Tanıtım desteği çerçevesinde yapılabilecek harcamalar ve üst limitleri aşağıda belirtilmiştir:

- Dijital reklam/tanıtım (sosyal medya reklamları, arama motoru optimizasyonu) giderlerine 20.000 TL üst limit dahilinde,
- Yurt dışında basılan yabancı dilde yayın yapan dergilerde yayınlanan reklam giderlerine 20.000 TL üst limit dahilinde,
- İşletmeyi ve ürünlerini tanıtıcı ve sadece yabancı dilde hazırlanmış katalog giderlerine 20.000 TL üst limit dahilinde,
- Havayolu dergilerinde yayımlanan reklam giderlerine 20.000 TL üst limit dahilinde destek verilmektedir.

Yurt Dışı Fuar ve Seyahat Desteği:

Proje kapsamında işletmelerin tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine yönelik olarak yurtdışındaki fuarlara katılım, müşteri ve fuar ziyaretlerine ait giderleri 150.000 TL üst limit dahilinde desteklenmektedir.

Bu destek, Ticaret Bakanlığı'nın internet sayfasında yayınlanan fuarlar listesinde yer alan yurt dışı fuarlara katılım giderlerini; işletmelerin yer kirası, stant kurulumu, nakliye, depolama giderlerine ilişkin harcamaları ile fuarda görev alacak işletme temsilcilerinin fuarın başlangıç tarihinden en fazla üç gün önce ve fuar bitimi tarihinden en fazla üç gün sonra olmak üzere gerçekleşen konaklama ve ekonomi sınıfı gidiş-dönüş ulaşım giderlerini kapsar.

İşletme temsilcilerinin proje kapsamında tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine yönelik gerçekleştirecekleri yurt dışı iş seyahatine ilişkin en fazla iki işletme temsilcisinin konaklama ve ekonomi sınıfı gidiş-dönüş ulaşım giderlerini kapsar. İşletme temsilcilerinin; işletme sahibi, ortağı veya projede görevli çalışanı olması gerekir.

Test, Analiz ve Belgelendirme Desteği:

Proje kapsamında test, analiz hizmeti ve belge alımına yönelik giderler için destek verilir. Test, analiz giderleri desteği; işletmelerin, yurt içi ve yurt dışı laboratuvarlarda akredite olunan test, analiz konularında alacakları hizmet giderlerini kapsar. Belgelendirme giderleri desteği kapsamında işletmelerin başvuru, dosya inceleme, danışmanlık, eğitim, tetkik, denetim ve belge alımı giderlerine 20.000 TL'ye kadar destek verilir. Desteğin üst limiti 100.000 TL'dir.

Hizmet Alımı Desteği:

Hizmet alımı desteği kapsamında eğitim, danışmanlık, tasarım, yurt dışı marka tescil, nakliye ve diğer hizmet alımı giderlerine destek verilir. Toplam destek üst limiti 100.000 TL'dir. Her bir destek unsuru için destek üst limiti 20.000 TL, %70'i geri ödemesiz %30'u geri ödemeli olarak uygulanmaktadır.

Eğitim ve Danışmanlık Giderleri: İşletmelerin proje kapsamında ihracata yönelik alacakları eğitim ve danışmanlık (pazar araştırma danışmanlığı dâhil) giderlerini kapsar. Eğitim hizmeti alınabilecek kuruluşlar; TİM, ihracatçı birlikleri, üniversitelerin işletmelere yönelik eğitim hizmeti vermek amacıyla kurulmuş birimleri, mevzuatlarının dış ticaret kapsamında eğitim vermeye izin vermesi şartıyla kamu kurum/kuruluşları ve bunların eğitim hizmeti vermek amacıyla kurulmuş birimleri, 08/02/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında kurum açma iznine sahip ve alanında program onayı olan kurum/kuruluşlardır.

Tasarım Giderleri: İşletmelerin ihracata konu ürün/ambalaj tasarım giderlerini kapsar.

Yurt Dışı Marka Tescil Giderleri: İşletmelerin Türk Patent ve Marka Kurumu ve muadili yurt dışı kurumlardan alacakları marka tescil belgeleri için başvuru yapılan kurumlara yaptığı ödemelere ilişkin giderleri kapsar.

Nakliye Giderleri: İşletmelerin ihracata konu ürün numunesini yurtdışı nakliye ve kargo firmaları ile yurt dışındaki alıcıya

göndermelerine ilişkin ulaşım sürecindeki tüm nakliye ve sigorta giderlerini kapsar.

Diğer Hizmet Alımları Giderleri: Proje ile ilişkilendirilebilecek diğer hizmet alım giderlerini kapsar.

2.2.2. Vergisel Destekler

2.2.2.1. Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB)

İstisnası

Gelir Vergisi Kanunu (GVK) 89. maddesi 16. bendine göre 01.01.2021 tarihinden itibaren “*Tam mükellef gerçek kişilerin, 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu’nun 225 inci maddesi kapsamında dolaylı temsilci olarak yetkili kılınan Posta İdaresi ya da hızlı kargo taşımacılığı yapan şirketler tarafından düzenlenen elektronik ticaret gümrük beyannamesiyle gerçekleştirdikleri mal ihracatı kapsamında elde ettikleri kazancın %50’si*” gelir vergisinden istisna edilmiştir.

Bu indirimden yararlanabilmek için gerekli olan şartlar;

- İhracattan kaynaklanan hasılatları toplamı yıllık 400.000 TL’ye kadar olanların, ilgili yılda kendilerinin sigortalı olması,
- İhracattan kaynaklanan hasılatları toplamı yıllık 800.000 TL’ye kadar olanların, ilgili yılda kendilerinin sigortalı olması ve en az ortalama bir tam zamanlı ya da eş değer kısmi zamanlı işçi çalıştırması,
- İhracattan kaynaklanan hasılatları toplamı yıllık 1.600.000 TL’ye kadar olanların, ilgili yılda kendilerinin sigortalı olması ve en az ortalama iki tam zamanlı ya da eş değer kısmi zamanlı işçi çalıştırması,
- İhracattan kaynaklanan hasılatları toplamı yıllık 2.400.000 TL’ye kadar olanların, ilgili yılda kendilerinin sigortalı olması ve en az ortalama üç tam zamanlı ya da eş değer kısmi zamanlı işçi çalıştırmasıdır.

ETGB istisnasından faydalanmak için kısmi ve tam zamanlı çalışan personellerin gün toplamalarının tam sayı olması gerekmektedir. İstisna

kapsamında ilgili hasılat hadleri ve personel sayıları kesinlik taşımakta ve bu hadlerden herhangi bir tanesinin gerçekleşmemesi durumunda istisnadan yararlanılamamaktadır.

2.2.2.2. Genç Girişimci İstisnası

193 sayılı GVK'nın mükerrer 20. maddesine eklenen genç girişimcilerde kazanç istisnası ile ticari, zirai veya mesleki faaliyeti nedeniyle ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti açılan ve mükellefiyet başlangıç tarihi itibarıyla yirmi dokuz yaşını doldurmamış tam mükellef gerçek kişilerin, faaliyete başladıkları takvim yılından itibaren üç vergilendirme dönemi boyunca elde ettikleri bu kazançlarının 75.000 TL'ye kadar olan kısmı, aşağıdaki şartlarla gelir vergisinden muaf tutulmuştur.

- İşe başlamanın kanuni süresi içinde bildirilmiş olması,
- Kendi işinde bilfiil çalışılması veya işin kendisi tarafından sevk ve idare edilmesi (Çırak, kalfa veya yardımcı işçi çalıştırmak ya da seyahat, hastalık, askerlik, tutukluluk ve hükümlülük gibi zaruri ayrılmalar dolayısıyla geçici olarak işinde bilfiil çalışmamak bu şartı bozmaz.),
- Faaliyetin adi ortaklık veya şahıs şirketi bünyesinde yapılması halinde tüm ortakların işe başlama tarihi itibarıyla bu maddedeki şartları taşıması,
- Ölüm nedeniyle faaliyetin eş ve çocuklar tarafından devralınması hali hariç olmak üzere, faaliyeti durdurulan veya faaliyetine devam eden bir işletmenin ya da mesleki faaliyetin eş veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan veya kayın hısımlarından devralınmamış olması,
- Mevcut bir işletmeye veya mesleki faaliyete sonradan ortak olunmaması.

2.2.2.3. E-Ticarette Vergiden Muaf Esnaf

193 sayılı GVK 9. maddesi, vergiden muaf esnaf tanımını yapmaktadır. 7162 sayılı kanun ve 7256 sayılı kanun ile GVK 'da yapılan değişikliklerle gerekli şartları sağlayan ve esnaf muafılığı belgesi alan

kişilerin internet üzerinden satış yapması durumunda esnaf muafılığından yararlanılmasının önu açılmıştır.

GVK 9/6 maddesine göre “*Evlerde kullanılan dikiş, nakış, mutfak robotu, ütü ve benzeri makine ve aletler hariç olmak üzere, muharrrik kuvvet kullanmamak ve dışarıdan işçi almamak şartıyla; oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamûlleri, kırpıntı deriden üretilen mamûller, örgü, dantel, her nevi nakış işleri ve turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, pul, payet, boncuk işleme, tığ örgü işleri, ip ve urganları, tarhana, erişte, mantı gibi ürünleri işyeri açmaksızın veya yıl içinde gerçekleştirilen satış tutarı, ilgili yıl için geçerli olan asgari ücretin yıllık brüt tutarından fazla olmamak üzere, internet ve benzeri elektronik ortamlar üzerinden satanlar*” kanunda belirtilen limitler dahilinde vergiden muafır.

Ayrıca aynı kanunun 10. bendine “*01/01/2021 tarihinden itibaren elde edilen gelirlere uygulanmak üzere ayrı bir iş yeri açmaksızın ve sanayi tipi veya seri üretim yapabilen makine ve alet kullanmaksızın oturdukları evlerde imal ettikleri malları internet ve benzeri elektronik ortamlar üzerinden satanlar*” maddesi eklenmiştir.

Bu istisna kapsamında elde edilen gelirler üzerinden %4 gelir vergisi kesintisi yapılacak, esnaf vergi muafiyet belge sahibinin bir ve üzeri işçi çalışırması durumunda kesinti oranı %2 olarak uygulanacaktır.

GVK 9/10 bendindeki esnaf muafılığı istisnasından faydalanmak için,

- Etnaf vergi muafiyeti belgesinin alınması,
- Türkiye'de kurulu bankalarda bir ticari hesap açılması ve tüm hasılatın münhasıran bu hesap aracılığıyla tahsil edilmesi,
- Bankaların, esnaf muafiyeti kapsamında açılan ticari hesaplara aktarılan tutarlar üzerinden, aktarım tarihi itibarıyla %4 (bir ve üzeri işçi çalıştırıldığı durumda %2) oranında gelir vergisi tevkifatı yapması

- İstisnaya bağlı indirimin uygulanması için istihdam edilen personelin ilgili ayda en az 10 gün süreyle çalışmış olması gerekmektedir.

Bu istisna kapsamında elde edilen hasılatın 2022 yılı için 320.000 TL'yi aşması halinde mükellef izleyen yılın başından itibaren gerçek usulde vergilendirilir ve tekrar bu muafiyetten yararlanamaz.

2.2.2.4. Sosyal İçerik Üreticiliğiyle Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası

GVK'nın mükerrer 20/b maddesine "*İnternet ortamındaki sosyal ağ sağlayıcıları üzerinden metin, görüntü, ses, video gibi içerikler paylaşılan sosyal içerik üreticilerinin bu faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar ile akıllı telefon veya tablet gibi mobil cihazlar için uygulama geliştirenlerin elektronik uygulama paylaşım ve satış platformları üzerinden elde ettikleri kazançlar gelir vergisinden müstesnadır.*" maddesi eklenmiştir.

İstisna kapsamında sosyal medya fenomenlerinin sosyal medya platformlarından ve uygulama üreticilerinin uygulama mağazalarından elde ettikleri kazançlardan %15 gelir vergisi tevkifatı yapılarak kazançlarına muafiyet getirilmiştir.

İstisnadan faydalanmak için;

- Türkiye'de kurulu bankalarda bir hesap açılması ve bu faaliyetlere ilişkin tüm hasılatın münhasıran bu hesap aracılığıyla tahsil edilmesi,
- Bankaların, bu kapsamda açılan hesaplara aktarılan hasılat tutarı üzerinden, aktarım tarihi itibarıyla %15 oranında gelir vergisi tevkifatı yapması,
- GVK 103. maddesinde yazılı gelir vergisi tarifesinin dördüncü gelir diliminde yer alan tutarın altında yer alması gerekir.

Mükelleflerin birinci fıkra kapsamı dışında başka faaliyetlerinden kaynaklanan kazanç ya da iratlarının bulunması istisnadan faydalanmalarına engel değildir.

2.2.3. T.C. Ticaret Bakanlığı Destekleri

2.2.3.1. Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Desteği

18.08.2010 tarihli 27676 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Tebliğ’e göre, destek kapsamında Türkiye’de yerleşik bulunan tüzel kişiliğe haiz işletmelerin, yurtdışındaki faaliyetler için gerçekleştirdikleri tanıtım, marka tescili giderleri ve mal ticareti yapmak için yurtdışında açılan mağaza, depo veya reyonlara ait giderleri, desteklenerek işletmelerin yurtdışında güçlenmesi hedeflenmektedir.

Destek kapsamında Türkiye’de yerleşik şirketlerin organik bağ ile yönettiği veya işletmeye doğrudan bağlı olan mağaza ve depolara ait kira giderleri ve reyon kiralanması durumunda kiralanılan reyonu ait kira ve komisyon giderleri karşılanmaktadır. İşletmelerin yurtdışında markalarının korunması ve birimlerinin bulunduğu ülkelerde veya marka tescilinin bulunduğu ülkedeki tanıtım faaliyetleri desteklenmektedir.

Destek kapsamında yapılacak giderlere ait destek ödeme oranı, Türkiye’de bulunan ana şirket ile yurtdışındaki şirket arasındaki organik bağa göre belirlenmektedir. Organik bağın oluşması için (md.5);

- Şirketin tüzel kişilik olarak yurt dışındaki şirkete ortak olması,
- Şirketin tüm ortaklarının yurt dışındaki şirkete ortak olması,
- Şirketin en az %51’ine sahip ortak veya ortaklarının yurt dışında açılan şirkete ortak olması,
- Şirketin halka açık olması halinde; halka açıklık oranı düştükten sonra şirketin %51’ine sahip ortak ya da ortakların yurt dışında açılan şirkete ortak olması gerekmektedir.

Destekten yararlanmak için yurtdışındaki şirketin, Türkiye’de bulunan ana şirketin kuruluş tarihinden sonra kurulmuş olması gerekmektedir. Ancak yurtdışında bulunan şirkete daha önceden ortak olunmaması şartı ile yurtdışındaki şirkete ait hisselerin bir kısmının veya tamamının Türkiye’deki şirketin kuruluş tarihinden sonra olmak şartı ile Türkiye’de yerleşik bulunan ana şirket tarafından satın alınması veya Türkiye’de bulunan ana şirketin en az %51 ortaklık payına sahip ortakları

tarafından devralınması durumunda, yurtdışı şirketin, Türkiye'deki ana şirketin kuruluş tarihinden sonra açılması şartı aranmaz (md.5).

Destek kapsamında yapılan gider için ödenecek olan destek tutarı, işletmenin yurtdışında organik bağı bulunan işletmeye olan ortaklık payına göre hesaplanmaktadır.

2.2.3.1.1. Birim Kira Giderlerinin Desteklenmesi

Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Tebliğ'e göre destek kapsamında, Türkiye'de yerleşik bulunan tüzel kişiliğe haiz işletmeler doğrudan birim açabileceği gibi, bu işletmelerin yurtdışında faaliyet gösteren ve organik bağının bulunduğu şirket ve şubeleri de birim açarak destekten yararlanabilmektedir. Birim kira desteği ile yurtdışında açılacak birimlere ait net kira giderleri (vergiler hariç) desteklenmektedir.

Destek kapsamında şirketler her bir ülke için en fazla dört yıl süreyle ve 25 birim için destekten yararlanabileceklerdir (md.9). Dört yıllık süre, destekten yararlanılacak ülkedeki ilk birimin ilk destek ödemesine esas teşkil eden ödeme belgesi tarihinden itibaren başlamaktadır (md.8).

Yurt dışındaki birimlere ilişkin kira desteğinden yararlanılabilmesi için kiracı ile kiraya verenin ilişkili kişi olmaması ve kiralanan yerin konut olarak kullanılmaması gerekir. Destekten yararlanılan birimlerde, Türkiye'de üretilen ürünlerin pazarlanması gerekmektedir. Yabancı markaların yurt içinde fason olarak üretilen ürünleri ve yabancı markalara ait ürünlere ait kira giderleri desteklenmemektedir. Yurt dışı ana sanayiye orijinal parça üreten ve tedarik eden sınai ve ticari şirketler için Türkiye'de üretilen ara mallar fason olarak değerlendirilmez.

Destek kapsamında gerekli şartları yerine getiren sınai ve ticaret şirketlerinin yurt dışında açılan birimlerinin kira giderleri (reyon olması halinde kira veya komisyon giderleri), açılan her bir birim başına (md.6);

- Birimin mağaza olması halinde %50 oranında ve yıllık en fazla 120.000 ABD \$'ına kadar, birimin depo, ofis, showroom, ürün teşhir serası, tarlası veya reyon ile üzerine bina yapılmak üzere

kiralanan arsa olması halinde %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD \$'ına kadar desteklenir.

- Yurt dışı ana sanayiye orijinal parça üreten veya tedarik eden şirketler veya bu şirketlerle aralarında organik bağ bulunan ve yurt dışında faaliyet gösteren şirket veya şubeleri tarafından yurt dışında kiralanan depo kira gideri ve depolama hizmetlerine yönelik giderler %50 oranında ve yıllık en fazla 250.000 ABD \$'ına kadar desteklenir.
- İşbirliği Kuruluşları'nın üyelerinin faaliyette bulunması amacıyla kiralayacakları yurt dışı ofislerin kira giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD \$'ına kadar desteklenir.

Ticari şirketler veya bu şirketlerle aralarında organik bağ bulunan ve yurt dışında faaliyet gösteren şirket veya şubeleri tarafından yurt dışında açılan birimlerin kira giderleri (reyon olması halinde kira veya komisyon giderleri), her bir birim başına (md.7);

- Açılan birimin mağaza olması halinde %40 oranında ve yıllık en fazla 100.000 ABD \$'ına kadar,
- Açılan birimin depo, ofis, showroom, ürün teşhir serası/tarlası veya reyon ile üzerine bina yapılmak üzere kiralanan arsa olması halinde %40 oranında ve yıllık en fazla 75.000 ABD \$'ına kadar, desteklenir.

2.2.3.1.2. Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi

Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Tebliğ'e göre, destek kapsamında şirketlerin yurtdışında kendileri, şubeleri veya organik bağına sahip şirketleri aracılığı ile gerçekleştirdikleri, Türkiye'de üretilen ürünlerine yönelik tanıtım, pazarlama ve reklam giderleri dört yıl süreyle desteklenmektedir.

Destekten yararlanmak için Türkiye'de yerleşik olan işletmenin yurtiçi marka tesciline sahip olması ve aynı markanın yurtdışı tescilinin de bulunması veya başvuru aşamasında olması ve ödemenin marka hakkına sahip işletme tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Marka

tescilinin yurtdışındaki şirkette bulunması veya tanıtım, pazarlama ve reklam harcamasının yurtdışındaki şirketten yapılması durumunda, yurtdışındaki şirket ile Türkiye'deki şirket arasında organik bağın bulunması gerekmektedir.

Destek kapsamında tanıtım, pazarlama ve reklam giderlerine ait destekleme oranları, süreleri ve üst limitleri şu şekildedir (md.13,14).

- Birim desteği kapsamında desteklenen yurtdışı birimi bulunan şirketlerin reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderleri %60 oranında ve yurtdışı birimin bulunduğu her bir ülke için yıllık en fazla 150.000 ABD \$'na kadar desteklenir.
- Birim desteği kapsamında desteklenen yurtdışı birimi bulunan şirketlerce, yurt dışı biriminin bulunmadığı ülkelerde gerçekleştirilen reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderler, yurtiçi marka tescil belgesi bulunması ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip olunması ya da marka tescili için başvurulmuş olması koşuluyla, %60 oranında ve yıllık en fazla 150.000 ABD \$'na kadar desteklenir.
- Birim desteği kapsamında desteklenen yurtdışı birimi bulunmayan ancak yurtiçi marka tescil belgesi olan ve tanıtım yapacağı ülkede marka tescil belgesine sahip ya da marka tescil başvurusu yapmış şirketlerce yurtdışında gerçekleştirilen reklam, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin giderler %60 oranında ve yıllık en fazla 250.000 ABD \$'na kadar desteklenir.

2.2.3.1.3. Yurtdışı Marka Desteği

Şirketlerin yurtiçi marka tescil belgesine sahip oldukları markalarının yurtdışında tescili ve korunmasına ilişkin giderleri, en fazla dört yıl süre ile %50 oranında ve yıllık en fazla 50.000 ABD \$'na kadar desteklenir (md.16,17).

2.2.3.2. Yurtdışı Pazar Araştırması Desteği

Pazar Araştırması ve Pazara Giriş Desteği Hakkında Tebliğ'in 5. maddesi uyarınca, yurtdışı pazar araştırması desteği kapsamında sını

ve/veya ticari faaliyette bulunan şirketler tarafından gerçekleştirilen yurt dışı pazar araştırması için en fazla 10 adet iş gezisine ilişkin, en az 2 gün en fazla 10 gün için gerçekleştirilen giderler, %70 oranında ve yurt dışı seyahat başına en fazla 5.000 ABD \$'ına kadar desteklenir.

Şirketlerin yurtdışı gezilerine ilişkin en fazla iki şirket çalışanına ait desteklenecek giderleri aşağıda belirtilmiştir.

- Uluslararası ve şehirlerarası ulaşımda kullanılan ekonomi sınıfı uçak, tren, gemi ve otobüs bileti ücretleriyle, günlük 50 ABD \$'ına kadar araç kiralama giderleri.
- Kişi başına günlük 150 ABD \$'ına kadar konaklama (oda + kahvaltı) giderleri.

2.2.3.3. E-Ticaret Sitelerine Bireysel Üyelik Desteği

2573 sayılı Pazara Girişte Dijital Faaliyetlerin Desteklenmesi Hakkındaki Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın 4. maddesine göre, Ekonomi Bakanlığı tarafından her yıl açıklanan e-ticaret sitelerine ait yıllık üyelik giderleri %60 oranında desteklenmektedir. Desteğe ait üst limit 2022 yılı için 15.102 TL'dir. Destekten şirketler en fazla üç e-ticaret sitesi için ve iki yıl süre ile yararlanabilir. Destek üst limiti her takvim yılı başına (TÜFE + Yİ-ÜFE)/2 oranında güncellenmektedir.

2.2.3.4. Markalaşma ve TURQUALITY Desteği

Destek ile Türk markalarının uluslararası pazarda tutunarak ülke ekonomisine katkı sağlaması ve Türkiye'den dünya çapında tanınan markaların çıkması hedeflenmektedir. Destek programı kapsamında markalaşma desteği ve Turquality desteği verilmektedir.

Şirketlerin desteklerden yararlanabilmeleri için, Turquality ve Marka Destek Programı kapsamına alınan markalarına ilişkin olarak Bakanlık tarafından yetkilendirilen danışmanlık şirketlerine "Gelişim Yol Haritası" hazırlanması gerekmektedir. Bu yol haritası için yapılan harcamalar bir defaya mahsus olmak üzere en fazla 800.000 TL tutarında ve %50 oranında desteklenir.

2.2.3.4.1. Marka Desteği

Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ'in 10. maddesine göre, marka destek programı kapsamında desteklenen şirketler farklı desteklerden yararlanabilmektedir. Destek kapsamında her bir marka için gerçekleştirilen giderlere en fazla dört yıl için ve %50 oranında destek verilmektedir. Destek kapsamında aşağıda belirtilen harcamalara ait üst limitlere her takvim yılı başında (TÜFE + Yİ-ÜFE) / 2 oranında güncelleme yapılmaktadır.

Destek kapsamında yapılabilecek harcamalara ilişkin üst limitler aşağıda belirtilmektedir.

- İşletmenin destek kapsamına alınan markalarının patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile destek kapsamına alınan markalarının yurt dışında tescili, tescilinin yenilenmesi ve korunmasına ilişkin giderleri %50 oranında ve yıllık en fazla 594.000 TL tutarında,
- İşletmelerin Bakanlıkça onaylanan hedef pazarlarda, destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri tanıtım harcamaları, %50 oranında ve yıllık en fazla 4.775.000 TL tutarında,
- İşletmelerin Bakanlıkça onaylanan hedef pazarlarda, destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak açtıkları mağaza, ofis, depo ve satış sonrası servis hizmeti veren birimlerine ilişkin;
 - Brüt kira, belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 7.166.000 TL tutarında,
 - Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 3.583.000TL tutarında,

- İşletmelerin Bakanlıkça onaylanan hedef pazarlarda faaliyet gösteren ve farklı markaların satıldığı teşhir mekanı, showroom, büyük mağazalar ve marketlerde destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili olarak kiraladıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe, kiosk, stand, ürün teşhir serası tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin brüt kira, belediye giderleri, komisyon, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum/dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 2.386.000 TL tutarında,
- İşletmelerin Bakanlıkça onaylanan hedef pazarlarda, destek kapsamına alınan markalı ürünlerinin satışı amacıyla açtıkları teşhir mekanlarına ilişkin brüt kira, belediye giderleri, komisyon, konsept mimari çalışmaları harcamaları ile anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ile hukuki danışmanlık giderleri ve bu birimlere ilişkin kurulum ve dekorasyon giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 2.386.000 TL tutarında,
- İşletmelerin yurtdışı pazarlara girişte zorunlu olan veya avantaj sağlayan kalite, çevre belgeleri, sertifikaları, insan emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretleri ile destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili ruhsatlandırma, test, klinik test ve işlemlerine yönelik danışmanlık dâhil her türlü giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 2.984.000 TL tutarında,
- İşletmelerin Bakanlıkça onaylanan hedef pazarlarda, destek kapsamına alınan markaları ile ilgili olarak franchising sistemi ile faaliyete geçirilecek yıllık en fazla 10 mağazaya ilişkin;
 - Kurulum/dekorasyon harcamaları ve konsept mimari çalışmasına ilişkin giderleri mağaza başına %50 oranında ve en fazla 594.000 TL tutarında,
 - Kira giderleri %50 oranında, mağaza başına en fazla iki yıl süresince ve yıllık azami 594.000 TL tutarında,

- İşletmelerin uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere alacakları, danışmanlıklara ilişkin giderleri, yıllık en fazla 594.000 TL tutarında,
- İşletmelerin destek kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili, tasarım ve ürün geliştirme konularında istihdam edilen moda/endüstriyel ürün tasarımcısı ve mühendis giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 2.386.000 TL tutarında,
- İşletmelerin destek kapsamına alınan markalarına yönelik Bakanlıkça onaylanan hedef pazarlara ilişkin pazar araştırması çalışması ve raporlama giderleri, %50 oranında ve yıllık en fazla 1.192.000 TL tutarında desteklenir.

Tablo 2.5. Marka Destekleri

Destek Türü	2021 Destek Limiti	2022 Destek Limiti	Süre/Adet
Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tescili, marka tescil/yenileme/koruma	377.000 TL/yıl	594.000 TL/yıl	4 yıl
Tanıtım ve fuar harcamaları	3.032.000 TL/yıl	4.775.000 TL/yıl	4 yıl
Ofis/depo/mağaza/satış sonrası servis kira	4.550.000 TL/yıl	7.166.000 TL/yıl	4 yıl
Ofis/depo/mağaza/satış sonrası servis temel kurulum/dekorasyon giderleri	2.275.000 TL/yıl	3.583.000 TL/yıl	4 yıl
Reyon/raf/dekorasyonlu köşe kira/kurulum/dekorasyon ve depolama hizmeti	1.515.000 TL/yıl	2.386.000 TL/yıl	4 yıl
Showroom kira/kurulum/dekorasyon	1.515.000 TL/yıl	2.386.000 TL/yıl	4 yıl
Pazara giriş belgeleri, sertifikasyon, ruhsatlandırma, test/klinik test giderleri	1.895.000 TL/yıl	2.984.000 TL/yıl	4 yıl

Franchise kurulum/dekorasyon/konsept mimari	377.000 TL/mağaza (yıllık azami 10 mağaza)	594.000 TL / mağaza (yıllık azami 10 mağaza)	4 yıl
Franchise kira	377.000 TL / Mağaza / Yıl (yıllık azami 10 mağaza/mağaza başına 2 yıl)	594.000 TL / Mağaza / Yıl (yıllık azami 10 mağaza/mağaza başına 2 yıl)	4 yıl
Danışmanlık	2.275.000 TL/yıl	3.583.000 TL/yıl	4 yıl
İstihdam	1.515.000 TL/yıl	2.386.000 TL/yıl	4 yıl
Pazar araştırması çalışması ve raporları	757.000 TL/yıl	1.192.000 TL/yıl	4 yıl
Gelişim Yol Haritası Çalışması	800.000 TL	800.000 TL	1 defaya mahsus

Kaynak: <https://www.turquality.com>

2.2.3.4.2. TURQUALİTY Desteği

Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğin 11. maddesine göre, Turquality destek programı kapsamında destelenen şirketler farklı desteklerden yararlanabilmektedir. Destek kapsamında her bir marka için gerçekleştirilen giderlere en fazla beş yıl için ve herhangi bir destekleme oranı olmadan giderlerin tamamı için destek verilmektedir. Destek kapsamında aşağıda belirtilen harcamalara ait üst limitlere her takvim yılı başında (TÜFE + Yİ-ÜFE) / 2 oranında güncelleme yapılmaktadır.

Destek kapsamında yapılabilecek harcamalara ilişkin üst limitler aşağıda belirtilmektedir.

- İşletmelerin destek kapsamında patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tesciline ilişkin harcamaları ile desteklenen markaların yurt dışında tescili, tescilinin yenilenmesi ve korunmasına ilişkin giderlerinin tamamı destek oranı ve üst limit olmadan hedef ülke başına beş yıl süre ile,
- İşletmelerin yurtdışı pazarlara girişte zorunlu olan veya avantaj sağlayan kalite, çevre belgeleri, sertifikalar ile insan emniyeti ve güvenliğini gösterir işaretleri ile destek kapsamına alınan

markaya ait ürünlerle ilgili ruhsatlandırma, test, klinik test ve işlemlerine yönelik danışmanlık dâhil her türlü giderleri, hedef ülke başına beş yıl süre ile destek oranı olmadan ve yıllık en fazla 5.974.000 TL tutar ile,

- İşletmelerin destekleme kapsamına alınan markalı ürünleriyle ilgili, en fazla beş yıl süre ile tasarım ve ürün geliştirme konularında istihdam edilen moda ürün tasarımcısı, endüstriyel ürün tasarımcısı ve mühendis giderleri herhangi bir destekleme oranı olmadan aynı anda azami 10 kişi için,
- İşletmelerin destek kapsamında ticaret bakanlığınca belirlenen hedef pazarlarda, destek kapsamına alınan markaya ait ürünlerle ilgili olarak gerçekleştirdikleri tanıtım harcamaları, herhangi bir oran ve üst limit olmadan hedef pazar başına beş yıl süre ile,
- İşletmelerin Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen hedef pazarlarda, herhangi destekleme oranı olmadan destek kapsamına alınan markaya ait ürünlerle ilgili olarak açtıkları, aynı anda azami 50 adet mağazaya ilişkin aşağıda belirtilen giderlerin tamamı;
 - Brüt kira, belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri,
 - Kiralanan birime ait konsept mimari çalışma ve kurulum, dekorasyon giderleri, mağaza başına azami 2.386.000 TL olmak üzere,
- İşletmelerin açtıkları ofis, depo, showroom, satış sonrası servis hizmeti veren birimleri ile farklı markaların satıldığı büyük mağazalarda, marketlerde kiraladıkları reyon, raf, dekorasyonlu köşe, kiosk, stand ve ürün teşhir serasına tahsis edilmiş satış alanlarına ilişkin giderleri herhangi bir destekleme oranı olmadan;
 - Brüt kira, belediye giderleri, anılan birimlerin kiralanmasına yönelik uygun mahal araştırması ve komisyon harcamaları ile hukuki danışmanlık giderleri,

- Kiralanan birimin konsept mimari çalışma ve kurulum, dekorasyon giderleri birim başına azami 2.386.000 TL olmak üzere,
- İşletmelerin Franchising sistemi ile faaliyete geçirilen toplam azami 100 mağaza için gerçekleştirdikleri giderler herhangi bir destekleme oranı olmadan,
 - Kira giderleri, aynı mağaza için en fazla iki yıl süresince ve yıllık mağaza başına azami 2.386.000 TL olmak üzere,
 - Kurulum, dekorasyon harcamaları ve konsept mimari çalışmaları mağaza başına azami 1.192.000 TL olmak üzere,
- İşletmelerin uluslararası pazarlarda rekabet avantajını artırmak üzere alacakları danışmanlıklara ilişkin giderler,
- İşletmelerin destekleme kapsamına alınan markaya ait Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen hedef pazarlara yönelik pazar araştırması çalışması ve raporlarına ilişkin giderlerin tamamı herhangi bir destekleme oranı olmadan,
- İşletmelerin destekleme kapsamına alınan markaya ait ürünleriyle ilgili olarak gerçekleştirdikleri yurt dışı fuar katılımlarına yönelik giderlerin tamamı herhangi bir destekleme oranı olmadan,
- İşletmelerin Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen hedef pazarlarda destekleme kapsamına alınan markaya ait ürünleriyle ilgili olarak alınan depolama hizmetine yönelik giderler, %50 oranında desteklenir.

Tablo 2.6. TURQUALITY Destekleri

Destek Türü	2021 Destek Limiti	2022 Destek Limiti	Süre / Adet
Patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım tescili, marka tescil/yenileme/koruma	limitsiz	limitsiz	hedef pazar başına 5 yıl
Tanıtım harcamaları	limitsiz	limitsiz	hedef pazar başına 5 yıl
Mağaza kira	limitsiz (aynı anda azami 50 mağaza için)	limitsiz (aynı anda azami 50 mağaza için)	hedef pazar başına 5 yıl
Mağaza temel kurulum/dekorasyon/konsept mimari giderleri	1.515.000 TL /(Kira Desteği Alan Mağazalar)	2.386.000 TL /(Kira Desteği Alan Mağazalar)	hedef pazar başına 5 yıl
Ofis, depo, showroom, satış sonrası servis, reyon/raf/dekorasyonlu köşe kira	limitsiz	limitsiz	hedef pazar başına 5 yıl
Ofis, depo, showroom, satış sonrası servis, reyon/raf/dekorasyonlu köşe temel kurulum/dekorasyon/konsept mimari giderleri	1.515.000 TL/birim	2.386.000 TL/birim	hedef pazar başına 5 yıl
Pazara giriş belgeleri, sertifikasyon, ruhsatlandırma, test/klinik test	3.793.000 TL / yıl	5.974.000 TL / yıl	hedef pazar başına 5 yıl
Franchise dekorasyon/kurulum/konsept mimari giderleri	757.000 TL / mağaza (azami 100 mağaza için)	1.192.000 TL / mağaza (azami 100 mağaza için)	hedef pazar başına 5 yıl
Franchise kira	1.515.000 TL/ Yıl / Mağaza (Azami 100 mağaza için)	2.386.000 TL/ Yıl / Mağaza (Azami 100 mağaza için)	aynı mağaza için azami 2 yıl (hedef pazar bazlı) hedef pazar başına 5 yıl
Kurumsal altyapı oluşturmaya yönelik danışmanlıklar (EK13A)	3.793.000 TL / Yıl	5.974.000 TL / Yıl	5 yıl
Münhasıran Hedef Pazarlara Yönelik Danışmanlıklar (EK13B)			hedef pazar başına 5 yıl
İstihdam	limitsiz (aynı anda azami 10 kişi için)	limitsiz (aynı anda azami 10 kişi için)	5 yıl

Pazar araştırması çalışması ve raporları	limitsiz	limitsiz	hedef pazar başına 5 yıl
Fuar	limitsiz	limitsiz	limitsiz
Depolama Hizmeti	limitsiz	limitsiz	hedef pazar başına 5 yıl
Gelişim Yol Haritası Çalışması	800.000 TL	800.000 TL	1 defaya mahsus

Kaynak: <https://www.turquality.com>

2.2.4. Sosyal Güvenlik Kurumu Teşvikleri

2.2.4.1. Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası İşveren Hissesinden 5 Puanlık İndirim

5510 sayılı kanunun madde 81\1 fıkrası I bendine göre, özel sektör işverenleri, çalıştırdıkları sigortalılara ilişkin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları priminin işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar kadar indirimden yararlanabilir.

Teşvikten yararlanmak için;

- Aylık prim ve hizmet bildirgesinin kuruma kanuni süresinde verilmiş olması,
- Prim borcu ve para cezası bulunmaması veya taksitlendirilmiş olması,
- Primlerin ve taksitlendirilmiş borçların yasal süresi içinde ödenmesi,
- Kayıt dışı sigortalı ve sahte sigortalı bildiriminde bulunulmaması gerekir.

2.2.4.2. Genç, Kadın ve Mesleki Belge Sahibi Olanların İstihdamına Yönelik Teşvik

6111 sayılı kanun ile 4447 sayılı kanuna eklenen geçici 10. maddeye göre özel sektör işverenleri 31.12.2022 yılına kadar işe aldıkları her sigortalı için prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta prim işveren hissesi tutarında teşvikten yararlanırlar.

Teşvikten yararlanmak için;

- Sigortalı 18 yaşından büyük olmalı,

- Sigortalı ortalama personel sayısına ilave olarak çalıştırılmalı,
- Aylık prim ve hizmet bildirgesinin kuruma kanuni süresinde verilmiş olmalı,
- Prim borcu ve para cezası bulunmaması veya taksitlendirilmiş olmalı,
- Kayıt dışı sigortalı ve sahte sigortalı bildiriminde bulunulmamalı,
- Personel işe başladığı tarihten önceki son altı aylık dönemde işsiz olmalıdır.

Teşvik süresi:

18 yaşından büyük, 29 yaşından küçük erkek ve 18 yaşından büyük kadınlarda;

- Mesleki yeterlilik belgesi sahipleri için 48 ay,
- Teknik ve mesleki eğitim veren orta ve yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar için 36 ay,
- Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitiren ve belgede belirtilen meslekte işe alınanlar için 36 ay,
- Yukarıda belirtilen niteliklere sahip olmayanlar için 24 ay uygulanır.

29 yaşından büyük erkeklerde ise;

- Teknik ve mesleki eğitim veren orta ve yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar için 24 ay,
- Türkiye İş Kurumunca düzenlenen işgücü yetiştirme kurslarını bitiren ve belgede belirtilen meslekte işe alınanlar için 24 ay,
- Türkiye İş Kurumuna kayıtlı olan, kanunda sayılı belgelere sahip olanlar 6 ay,
- 4/1-a kapsamında çalışmakta iken, 01.03.2011 tarihinden sonra mesleki yeterlilik belgesi alan veya teknik ve mesleki eğitim

veren orta ve yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar için 12 ay,

- Türkiye İş Kurumuna kayıtlı işsizler arasından işe alınmaları halinde ilave 6 ay daha teşvikten yararlanırlar.

2.2.4.3. İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamı Halinde Sağlanan Teşvik

4447 sayılı kanununun 50. maddesine göre, işsizlik ödeneği almakta olan sigortalıları işe alan özel sektör işverenleri, kalan işsizlik ödeneği süresince, bu sigortalıların prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan kısa vadeli sigorta primi oranının %1'i, uzun vadeli sigorta kolu prim oranının, genel sağlık sigortası prim oranının sigortalı ve işveren payının tamamı kadar teşvikten yararlanabilir.

Teşvikten yararlanmak için;

- İşe giriş tarihi itibarıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanılmış olması,
- Sigortalının işe başladığı tarihten önceki altı aylık dönemde aylık prim ve hizmet bildirgesinde bildirilen ortalama sigortalı sayısına ilave olarak işe alınması,
- İşsizlik ödeneği alan personelin işsizlik ödeneği almaya hak kazanmadan önce son çalıştığı işyeri haricinde bir işyeri olması,
- Aylık prim ve hizmet bildirgesinin yasal süresinde verilmiş olması ve ödenmesi,
- Prim borcu ve para cezasının bulunmaması veya taksitlendirilmiş olması,
- Kayıt dışı sigortalı ve sahte sigortalı bildiriminde bulunulmaması gerekir.

2.2.4.4. İlave İstihdam SGK ve Gelir Vergisi Teşviki

4447 sayılı işsizlik sigortası kanununun geçici 19. maddesine göre, 01.01.2018 ile 31.12.2022 tarihleri arasında işe alınan personele ait SGK primlerine teşvik sağlanmaktadır. Aynı kanunun geçici 21. maddesine göre ise ilave istihdam desteğinden yararlanan işverenlere gelir vergisi

stopaj teşviki ve damga vergisi desteği sağlanmaktadır. Ancak 7349 sayılı kanun ile 193 sayılı GVK ve 488 sayılı damga vergisi kanunlarında değişikliğe gidilerek, 01.01.2022 tarihinden itibaren, asgari ücretten kesilen gelir ve damga vergisi, ücretlerden kesilen gelir vergisi ve damga vergisinden istisna edilmiştir. İlgili kanunlarda gerçekleştirilen değişiklikler sonrasında İlave İstihdam SGK ve Gelir Vergisi teşvikinde gelir vergisi yönünden uygulanacak bir teşvik bulunmamaktadır.

İşyeri, imalat ve bilişim sektöründe faaliyet göstermesi halinde, işe alınan sigortalının prime esas kazanç tutarı üzerinden hesaplanan işveren ve işçi prim tutarları için brüt asgari ücret tutarı kadar teşvik alacaktır. İşyeri diğer sektörlerde faaliyet göstermesi halinde ise, prime esas kazanç alt sınırı üzerinden hesaplanan işveren ve işçi primleri kadar teşvik alacaktır.

Teşvikten yararlanmak için;

- Personelin 01.01.2018 ile 31.12.2022 tarihleri arasında işe alınmış olması,
- Personelin işe giriş tarihinden önceki 3 aylık sürede, 10 günden fazla, isteğe bağlı sigorta hariç olmak üzere 5510/4-a,b,c kapsamında sigortalı olmaması,
- Personelin, işe alındığı yıldan bir önceki takvim yılına ilişkin aylık prim hizmet belgelerindeki ortalama sigortalı sayısına ilave olarak çalıştırılması,
- Aylık prim ve hizmet bildirgesinin yasal süresinde verilmiş olması ve ödenmesi,
- Prim borcu ve para cezasının bulunmaması veya taksitlendirilmiş olması,
- Kayıt dışı sigortalı ve sahte sigortalı bildiriminde bulunulmaması gerekir.

Teşvik süresi:

- 18 yaşından büyük kadın sigortalılar için 18 ay,
- 18-25 yaş aralığındaki küçük erkek sigortalılar için 18 ay,

- Engelli raporu olan sigortalılar için 18 ay,
- Diğer tüm sigortalılar için 12 ay olarak uygulanmaktadır.

2.2.4.5. Genç Girişimci BAĞKUR Desteği

7143 sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81.maddesinin birinci fıkrasına eklenen bent ile 193 sayılı GVK'nın 20. maddesinde açıklanan genç girişimci istisnası şartları taşıyan girişimcilerin, bağkur primleri işe başlama tarihinden itibaren bir yıl boyunca prim kazanç alt sınırı üzerinden hazinece karşılanmaktadır.

2.2.4.6. BAĞKUR 5 Puan Teşviki

5510 Sayılı Kanun'un 81. maddesi j bendinde isteğe bağlı sigortalılar ve muhtarlar hariç olmak üzere, sigortalıların malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin, prime esas kazanç üzerinden beş puanlık kısmına isabet eden tutarı Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca karşılanmaktadır.

Bağkur Primi ödeyen işletme sahiplerinin ve ortaklarının teşvikten yararlanmaları için;

- Primlerinin yasal süresi içinde ödenmesi,
- Kuruma kendi sigortalılıklarından kaynaklanan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunmaması,
- Borçlarının bulunması durumunda taksitlendirilmesi veya taksitlendirmenin devam etmesi gerekmektedir.

2.2.5. İŞKUR İşbaşı Eğitim Programı

Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği madde 45'e göre, işbaşı eğitim programı, İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin yine kuruma kayıtlı işyerlerinde, teorik bilgilerini pekiştirerek mesleki deneyim kazanmaları, işletmeler için gerekli teorik bilgileri uygulama yaparak pekiştirmeleri veya mesleki deneyim kazanmalarını sağlamak amacıyla düzenlenmektedir.

İşbaşı eğitim programlarından yararlanma şartları aşağıda belirtilmiştir (md.52):

- İŞKUR'a kayıtlı işsiz olmak,
- 15 yaşını tamamlamış olmak,
- İşverenin birinci veya ikinci derece kan hısımları veya eşi olmamak,
- Program başlangıcından önceki son bir ayda uzun vadeli sigorta kollarına ait primi yatırılmamış olmak,
- Programın başlama tarihinden önceki üç aylık dönemde programa başvuru yapan işverenin çalışmanı olmamak,
- İş ve meslek danışmanlığı hizmetlerinden faydalanmak,
- Emekli olmamak,
- Programa katılmama yönünde yaptırım uygulanmıyor olmak.

En az iki çalışmanı olan işverenlerin yararlanabildiği program kapsamında işverenler, sigortalı sayılarının %10'u oranında kursiyeri, işbaşı eğitim programı kapsamında kursa alabilmektedir. Bu oran işyerinde mevcut sigortalı sayısının %30'una kadar artırılabilir (Md. 50).

İşbaşı eğitim programı kapsamında işverenlerin, katılımcıların en az %50' sini istihdam yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu kapsamda işverenlerin, programa katılanların en az %50' sini 60 günden az olmamak üzere program süresinin en az iki katı kadar süreyle istihdam etmesi gerekmektedir (md.51).

Program süresi, günlük en az beş en fazla sekiz saat olmak üzere, haftalık kırk beş saatten, en fazla altı günden ve toplamda üç yüz yirmi fiili günden fazla olamaz (md.53). İşbaşı eğitim programı, bilişim ve imalat sektörlerindeki işyerlerinde en fazla 6 ay, diğer sektörlerde ise en fazla 3 ay olarak uygulanmaktadır. Siber güvenlik, bulut bilişim, oyun geliştirme uzmanı ve kodlama gibi çağımızın ve geleceğin meslekleri olarak görülen alanlarda düzenlenecek olan işbaşı eğitim programlarına

katılan 18-29 yaş arası gençler için işbaşı eğitim programlarının süresi en fazla 9 ay uygulanmaktadır.

İşbaşı eğitim programlarında karşılanabilecek giderler, işbaşı eğitim programına katılan katılımcılara, programa fiilen katıldıkları gün üzerinden;

- İş arayan statüsündeki katılımcılara günlük 163,59 TL,
- Öğrencilere 122,69 TL,
- İşsizlik ödeneği alanlara günlük 81,80 TL,
- Geleceğin meslekleri olarak belirlenen mesleklerde düzenlenen programlarda katılımcılara günlük 179,95 TL ücret ödenmektedir.

Genel sağlık sigortası ile iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi İŞKUR tarafından program süresince karşılanmaktadır.

E-ticaret ile uğraşan işletmeler, işbaşı eğitim programları sayesinde yeni istihdam edecekleri personellerin iş deneyimi kazanma süreçlerinde oluşan maaş ve sosyal güvenlik primleri gibi giderlere katlanmak zorunda kalmayacaklardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

E-TİCARETTEKİ DEVLET TEŞVİKLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

İşletmelerin e-ticaret faaliyetleri kapsamında yararlanabilecekleri devlet teşviklerinin, işleyiş esasları, hesaplanması ve Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) çerçevesinde muhasebeleştirilmesi bu bölümde ayrıntılı uygulama örnekleriyle gösterilmiştir.

MSUGT’ta devlet teşvikleri için ayrı bir bölüm bulunmamaktadır. Ancak, 60 Brüt Satışlar hesap grubundaki “602 Diğer Gelirler” hesabının açıklama bölümü incelendiğinde, “*İşletmenin korunması, ihracatı teşvik ya da hükümet politikasına uyma zorunluluğu karşısında oluşan işletmenin faaliyet hasılatındaki düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek için, sermaye katkısı niteliğinde olmayan, mali yardımlar (sübvansiyonlar), devletin bazı malları vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar (vergi iadeleri) ve satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili fiyat istikrar destekleme primi vb. hasılat kalemlerinin*” bu hesapta izleneceği belirtilmiştir.

Devlet teşvikleri MSUGT’a göre gelir yaklaşımı temelinde muhasebeleştirilmekte ve 602 Diğer Gelirler hesabında izlenmektedir. Bu konuda uygulamada farklı görüşler bulunsa da çalışma kapsamında devlet teşviklerinin muhasebeleştirilmesinde tebliğden hareketle 602 nolu hesap kullanılmıştır.

3.1. KOSGEB Destekleri

2. bölümde ayrıntıları aktarılan KOSGEB destekleri e-ticaret yapan tüzel kişi ve gerçek kişi işletmelerin maliyetlerini azaltıcı etkisi ile işletme karlılığına katkı yapmaktadır. Bu kısımda KOSGEB desteklerinin işleyişi ve muhasebe kayıtları aktarılmıştır.

3.1.1. Yurtdışı Pazar Destek Programı

Örnek: Elektronik ortamda yurtdışına dekorasyon ürünleri satışı yapan X Dekorasyon E-Ticaret Limited Şirketi'nin 2021 yılında KOSGEB'e yaptığı Yurtdışı Pazar Destek Programı başvurusu 01.01.2022 tarihinde kurum tarafından kabul edilmiştir. Program süresi kurum tarafından 8 ay (2 dönem) olarak öngörülmüştür. İşletmenin KOSGEB tarafından onaylanan ve üst limitleri içeren program bütçesi aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 3.1. X İşletmesi Yurtdışı Pazar Destek Programı Proje Bütçesi

Destek Adı	Giderin Adı	Miktar	Desteklemeye Esas Tutar (KDV Hariç)	Destekleme Oranı
Donanım Desteği	Masaüstü Bilgisayar	2 adet	42.000,00	%70 Geri Ödemesiz - %30 Geri Ödemeli
	Dizüstü Bilgisayar	1 adet	8.000,00	
Yazılım Desteği	Yurtdışı Müşteri Takip Yazılımı	1 adet	50.000,00	
Tanıtım Desteği	Sosyal Medya Reklamı	1 ülke	20.000,00	
Hizmet Alım Desteği	Yurtdışı Marka Tescili	1 ülke	20.000,00	
	Numune Nakliye	10 adet	20.000,00	
Yurtdışı Seyahat Desteği	Ulaşım	4 adet	35.000,00	
	Konaklama	3 gün	15.000,00	
Belgelendirme Desteği	CE Belgesi	1 adet	15.000,00	
Personel Desteği	E-Ticaret Personeli	6 ay	39.000,00	
	Grafik Tasarım Personeli	6 ay	36.000,00	
TOPLAM			300.000,00	

Projenin 01.01.2022 – 30.04.2022 arası birinci dört aylık döneminde gerçekleştirilen faaliyetler şunlardır:

- 01.01.2022 tarihinde işletmede 8.000 TL net ücret karşılığında 1 adet lisans mezunu grafik tasarım personeli ve 6.500 TL net ücret karşılığında 1 adet yüksek lisans mezunu e-ticaret

personeli işe başlamıştır. İşletme personel maaş ödemelerini her ayın beşinde banka üzerinden gerçekleştirmektedir.

E TİCARET PERSONELİ MAAŞ BORDROSU *			
Brüt Ücret	8.146,50	SGK İşveren Primi	1.670,03
SGK İşçi Primi	1.140,51	İşsizlik İşveren Primi	162,93
İşsizlik İşçi Primi	81,47	5510 Sayılı Kanun İndirimi	407,33
Gelir Vergisi	1.038,68		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	400,67		
Damga Vergisi	61,83		
Asgari Ücret Damga Vergisi İnd.	37,98		
Kalan Damga Vergisi	23,85		
Net Ödenen Maaş	6.500,00		

* Vergilerin ve indirimlerin yıl boyunca sabit kalacağı varsayılmıştır.

GRAFİKER MAAŞ BORDROSU *			
Brüt Ücret	10.244,66	SGK İşveren Primi	2.100,16
SGK İşçi Primi	1.434,25	İşsizlik İşveren Primi	204,89
İşsizlik İşçi Primi	102,45	5510 Sayılı Kanun İndirimi	512,23
Gelir Vergisi	1.306,19		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	668,18		
Damga Vergisi	77,76		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	39,78		
Net Ödenen Maaş	8.000,00		

* Vergilerin ve indirimlerin yıl boyunca sabit kalacağı varsayılmıştır.

31/01/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		22.529,17	
760.01 Brüt Ücret			
760.02 SGK İşveren Payı			
760.03 İşveren İşsizlik Payı			
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		1.351,98	
136.01 Asg. Ücret Gelir Ver. İstisnası			
136.02 Asg. Ücret Damga Ver. İstisnası			
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ		919,56	
361.01 SGK İşveren Payı			
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR			2.484,46
360.01 Gelir Vergisi			
360.02 Damga Vergisi			
361 ÖD. SOS. GÜV. KESİNTİLERİ			6.896,69
361.01 SGK İşveren Payı			
361.02 SGK İşçi Payı			
361.03 İşveren İşs. Payı			
361.04 İşçi İşsizlik Payı			
335 PERSONELE BORÇLAR			14.500,00
602 DİĞER GELİRLER			919,56
602.01 5510 Sayılı Teşvik			
* Ücret Tahakkuk Kaydı			

05/02/2022			
335 PERSONELE BORÇLAR		14.500	
102 BANKALAR			14.500
* Personel Maaş Ödemesi			

- 05.01.2022 tarihinde grafik tasarım işleri için 35.000 TL + %18 KDV bedelle 1 adet masaüstü bilgisayar ve 14.000 TL + %18 KDV bedelle 1 adet dizüstü bilgisayar; e-ticaret faaliyetlerinin takibi için ise 9.000 TL + %18 KDV bedelle 1 adet masaüstü

bilgisayar satın alınmış, ödemeleri aynı gün banka aracılığıyla yapılmıştır.

05/01/2022			
255 DEMİRBAŞLAR		58.000	
255.01 Grafik Tasarım Masaüstü Bilgisayar			
255.02 Grafik Tasarım Dizüstü Bilgisayar			
255.03 E Ticaret Masaüstü Bilgisayar			
191 İNDİRİLECEK KDV		10.440	
	102 BANKALAR		68.440
* Bilgisayar Alımı			

- 31.01.2022 tarihinde işletmenin Facebook Ireland Limited üzerinden verilen İngilizce sosyal medya reklamları için 20.000 TL fatura gelmiştir. Ödeme işletmenin kurumsal kredi kartıyla ödenmiştir. (KDV kanunu gereği yurtdışına yapılan işlemlerde KDV uygulanmamaktadır. Reklam stopaj kesintisinin olmadığı varsayılmıştır.)

31/01/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		20.000	
760.01 Yurtdışı Reklam Gideri			
	309 DİĞER MALİ BORÇLAR		20.000
* Reklam Gideri			

- 03.02.2022 tarihinde işletme markasının Amerika Birleşik Devletleri'nde tescili için 25.000 TL WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü) Harcı ve 15.000 TL+ %18 KDV hizmet bedeli patent firmasına banka aracılığıyla ödenmiştir.

03/02/2022			
260 HAKLAR		40.000	
260.01 Ticari Marka			
191 İNDİRİLECEK KDV		2.700	
	102 BANKALAR		42.700
* Marka Tescili			

- 11.02.2022 tarihinde işletme CE Belgesi başvurusu yapmış ve 10.000 TL +%18 KDV tutarı banka üzerinden ödemiştir.

11/02/2022			
260 HAKLAR		10.000	
260.02 CE Belgesi			
191 İNDİRİLECEK KDV		1.800	
	102 BANKALAR		11.800
* CE Belgesi Alımı			

- Bir yazılım firmasına daha önce siparişi verilen müşteri takip yazılımının kurulumu, 29.04.2022 tarihinde işletmenin bilgisayarlarına yapılmıştır. İşletme bu yazılım için 35.000 TL + %18 KDV tutarında ödemeyi banka aracılığıyla yapmıştır.

29/04/2022			
267 DİĞ. MADDİ OLMAYAN DUR. VARLIKLAR		35.000	
267.01 Müşteri Takip Yazılımı			
191 İNDİRİLECEK KDV		6.300	
	102 BANKALAR		41.300
* Yazılım Alımı			

İşletme 02.05.2022 tarihinde birinci dört aylık proje dönemi harcama raporunu, KOSGEB'e sunmak üzere hazırlamıştır. Görevli KOSGEB uzmanı 03.05.2022 tarihinde gerekli denetimleri yaptıktan sonra işletme tarafından aynı gün "KOSGEB E Hizmetler" sistemi üzerinden 136.100 TL'si geri ödemesiz, 36.900 TL'si ise geri ödemeli olmak üzere toplam 173.000 TL'lik hakediş tablosu düzenlenmiştir. İlgili hakedişin detayları aşağıda gösterilmiştir.

Personel desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Lisans Mezunu Grafiker: $4.254,40 \times 1,50 = 6.381,60$ TL
- Yüksek Lisans Mezunu E Ticaret Personeli: $4.254,40 \times 1,75 = 7.445,20$ TL
- Grafiker için KOSGEB tarafından belirlenen bütçe: $36.000 / 6$ ay = 6.000 TL

- E Ticaret personeli için KOSGEB tarafından belirlenen bütçe:
39.000 / 6 ay = 6.500 TL

Tablo 3.2. Yurtdışı Pazar Destek Programı 1.Dönem Hakediş Tablosu

Gider Adı	KOSGEB Bütçesi	Gerçekleşen Harcama (KDV Hariç)	Geri Ödemesiz	Geri Ödemeli	Destekleme Oranı
Grafiker (4ay)	24.000	32.000	24.000	-	% 100 Geri Ödemesiz
E Ticaret Personeli (4ay)	26.000	26.000	26.000	-	
Masaüstü Bilgisayar	21.000	35.000	14.700	6.300	% 70 Geri Ödemesiz - % 30 Geri Ödemeli
Masaüstü Bilgisayar	21.000	9.000	6.300	2.700	
Dizüstü Bilgisayar	8.000	14.000	5.600	2.400	
Sosyal Medya Reklamı	20.000	20.000	14.000	6.000	
Marka Tescil	20.000	40.000	14.000	6.000	
CE Belgesi	15.000	10.000	7.000	3.000	
Müşteri Takip Yazılımı	50.000	35.000	24.500	10.500	
TOPLAM	205.000	221.000	136.100	36.900	

- 03.05.2022 tarihinde KOSGEB'e sunulan hakediş tablosuna ait 173.000 TL'lik tutar KOSGEB tarafından 20.05.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına gönderilmiştir.

102 BANKALAR	20/05/2022	173.000
602 DİĞER GELİRLER		136.100
409 DİĞER MALİ BORÇLAR		36.900
* KOSGEB 1.Dönem Yurtdışı Pazar Desteği		

Projenin 01.05.2022 – 31.08.2022 arası ikinci dört aylık döneminde gerçekleştirilen faaliyetler ise şunlardır:

- 03.05.2022 tarihinde daha önce kurulumu yapılan müşteri takip programının kullanımı için personellere eğitim hizmeti

alınmıştır. Eğitim hizmet bedeli olan 15.000 TL + %18 KDV banka aracılığıyla yazılım şirketine ödenmiştir.

03/05/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		15.000	
191 İNDİRİLECEK KDV		2.700	
	102 BANKALAR		17.700
* Personel Yazılım Eğitimi			

- 15.05.2022 tarihinde işletmenin ABD’de açacağı deponun kiralama ve resmi işlemlerinin takibi için işletme sahibi ve e-ticaret personeli ABD’ye seyahat etmiştir. 2 kişinin gidiş dönüş ekonomi sınıfı uçak biletleri 36.000 TL, 3 günlük konaklama bedeli ise 12.000 TL’dir. Bu tutarlar işletmenin kurumsal kredi kartından 10.05.2022 tarihinde ödenmiştir.

10/05/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		48.000	
	309 DİĞER MALİ BORÇLAR		48.000
* Seyahat ve Konaklama Gideri			

- 30.05.2022 tarihinde ABD sosyal medya fenomenlerine tanıtım için 10 adet numune PTT Kargo aracılığıyla gönderilmiştir. Bu numunelerin nakliyesi için tanesi 1.250 TL bedel üzerinden toplam 12.500 TL peşin ödeme yapılmıştır.

30/05/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		12.500	
	100 KASA		12.500
* Yurtdışı Numune Gönderimi			

İşletme 02.09.2022 tarihinde ikinci dört aylık proje dönemi harcama raporunu, KOSGEB’e sunmak üzere hazırlamıştır. Görevli KOSGEB uzmanı 05.09.2022 tarihinde gerekli denetimleri yaptıktan sonra işletme tarafından aynı gün “KOSGEB E Hizmetler” sistemi üzerinden 77.150 TL’si geri ödemesiz, 22.350 TL’si ise geri ödemeli olmak üzere toplam 99.500 TL’lik hakediş tablosu düzenlenmiştir. İlgili hakedişin detayları aşağıda gösterilmiştir.

Personel desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Lisans Mezunu Grafiker: $4.254,40 \times 1,50 = 6.381,60$ TL
- Yüksek Lisans Mezunu E Ticaret Personeli: $4.254,40 \times 1,75 = 7.445,20$ TL
- Grafiker için KOSGEB tarafından belirlenen bütçe: $36.000 / 6$ ay = 6.000 TL
- E Ticaret personeli için KOSGEB tarafından belirlenen bütçe: $39.000 / 6$ ay = 6.500 TL

Tablo 3.3. Yurtdışı Pazar Destek Programı 2.Dönem Hakediş Tablosu

Gider Adı	KOSGEB Bütçesi	Gerçekleşen Harcama (KDV Hariç)	Geri Ödemesiz	Geri Ödemeli	Destekleme Oranı
Grafiker (2ay)	12.000	16.000	12.000	-	%100 Geri Ödemesiz
E Ticaret Personeli (2ay)	13.000	13.000	13.000	-	
Müşteri Takip Yazılımı*	15.000	15.000	10.500	4.500	%70 Geri Ödemesiz - %30 Geri Ödemeli
Yurtdışı Ulaşım Desteği	35.000	36.000	24.500	10.500	
Yurtdışı Konaklama Desteği	15.000	12.000	8.400	3.600	
Numune Nakliye	20.000	12.500	8.750	3.750	
TOPLAM	110.000	104.500	77.150	22.350	99.500

*Müşteri takip yazılımına ait bütçenin 35.000 TL'si 1. Dönemde kullanılmıştır.

- 05.09.2022 tarihinde KOSGEB'e sunulan hakediş tablosuna ait 99.500 TL'lik tutar KOSGEB tarafından 20.09.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına gönderilmiştir.

20/09/2022		
102 BANKALAR		99.500
602 DİĞER GELİRLER		77.150
409 DİĞER MALİ BORÇLAR		22.350
* KOSGEB 2.Dönem Yurtdışı Pazar Desteği		

NOT: Yurtdışı Pazar Destek Programı kapsamında personel desteği %100 geri ödemesiz, diğer tüm destekler %70 geri ödemesiz, %30 geri ödemeli olarak verilmektedir. Ancak yazılım desteğinde satın alınan yazılımın açık kaynak kodlu olması durumunda, personel desteği

dışındaki desteklere uygulanacak oranlar %85-%15 olarak değişecektir. X Dekorasyon E-Ticaret Limited Şirketi'nin müşteri takip programını açık kaynak kodlu satın alması durumunda 1. ve 2. döneme ait yurtdışı pazar desteği kapsamında KOSGEB tarafından işletmeye gönderilen ödemelerin yevmiye kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

	20/05/2022		
102 BANKALAR		173.000	
	602 DİĞER GELİRLER		154.550
	409 DİĞER MALİ BORÇLAR		18.450
* KOSGEB 1.Dönem Yurtdışı Pazar Desteği			

	20/09/2022		
102 BANKALAR		99.500	
	602 DİĞER GELİRLER		88.325
	409 DİĞER MALİ BORÇLAR		11.175
* KOSGEB 2.Dönem Yurtdışı Pazar Desteği			

3.1.2. İşletme Geliştirme Destek Programı

3.1.2.1. Nitelikli Eleman Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, 01.02.2022 tarihinde önlisans yazılım eğitimi almış yeni mezun bir personel istihdam etmiştir. İlgili personele şubat ayı için 5.500 TL net ücret tahakkuk ettirilmiştir. Personele maaşı 05.03.2022 tarihinde banka aracılığıyla ödenip aynı tarihte KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden nitelikli eleman destek ödeme başvurusu yapılmıştır. Personele ait destek ödemesi 25.03.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Personel desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Ön Lisans Mezunu Yazılımcı: $4.254,40 \times 1,25 = 5.318$ TL (Destek Üst sınırı)
- Yeni Mezun Yazılımcı: $5.500 \times \%80 = 4.400$ TL (Hakediş tutarı)

YAZILIM PERSONELİ MAAŞ BORDROSU*			
Brüt Ücret	6.747,72	SGK İşveren Primi	1.383,28
SGK İşçi Primi	944,68	İşsizlik İşveren Primi	134,95
İşsizlik İşçi Primi	67,48	5510 Sayılı Kanun İndirimi	337,39
Gelir Vergisi	860,33		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	222,32		
Damga Vergisi	51,22		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	13,24		
Net Ödenen Maaş	5.500,00		

* Vergilerin ve indirimlerin yıl boyunca sabit kalacağı varsayılmıştır.

28/02/2022		
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		8.265,96
760.01 Brüt Ücret		
760.02 SGK İşveren Payı		
760.03 İşveren İşsizlik Payı		
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		675,99
136.01 Asg. Ücret Gelir Ver. İstisnası		
136.02 Asg. Ücret Damga Ver. İstisnası		
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ		337,39
361.01 SGK İşveren Payı		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		911,55
360.01 Gelir Vergisi		
360.02 Damga Vergisi		
361 ÖD. SOS. GÜV. KESİNTİLERİ		2.530,40
361.01 SGK İşveren Payı		
361.02 SGK İşçi Payı		
361.03 İşveren İşsizlik Payı		
361.04 İşçi İşsizlik Payı		
335 PERSONELE BORÇLAR		5.500,00
602 DİĞER GELİRLER		337,39
602.01 5510 Sayılı Teşvik		
* Ücret Tahakkuk Kaydı		

05/03/2022			
335 PERSONELE BORÇLAR		5.500	
	102 BANKALAR		5.500
* Personel Maaş Ödemesi			
25/03/2022			
102 BANKALAR		4.400	
	602 DİĞER GELİRLER		4.400
* Nitelikli Eleman Desteği Ödemesi			

3.1.2.2. Yurtdışı İş Gezisi Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, 15.02.2022 tarihinde TOBB tarafından İtalya'ya düzenlenen iş gezisine katılmıştır. İşletme, gidiş dönüş uçak biletleri için 8.000 TL, konaklama için 7.500 TL, rehberlik ve fuar giriş ücreti olarak 1.000 TL olmak üzere toplam 16.500 TL'yi kurumsal kredi kartıyla anlaşmalı acenteye 10.02.2022 tarihinde ödemiştir. İşletme temsilcisi 18.02.2022 tarihinde İtalya gezisinden dönmüş, 21.02.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden yurtdışı iş gezisi desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İş gezisine ait destek ödemesi 25.02.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Yurtdışı iş gezisi gider toplamı: 16.500 TL
- Destekleme oranı: %60
- $16.500 \times \%60 = 9.900$ TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 5.000 TL (İtalya için destek üst limiti)

10/02/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ	16.500		
309 DİĞER MALİ BORÇLAR		16.500	
* İtalya Seyahat Giderleri			
25/02/2022			
102 BANKALAR	5.000		
602 DİĞER GELİRLER		5.000	
* Yurt Dışı İş Gezisi Desteği Ödemesi			

3.1.2.3. Tasarım Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, 10.02.2022 tarihinde Moda Tasarımcıları Derneği'ne kayıtlı X Tasarım Şirketi'nden 2 adet ürün için tasarım hizmeti satın almıştır. 15.02.2022 tarihinde X Tasarım Şirketi tasarımları 8.000 TL +%18 KDV fatura bedeliyle işletmeye teslim etmiştir. İşletme bu tutarı aynı tarihte banka hesabı aracılığıyla EFT yapmıştır. 21.02.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden tasarım desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. Tasarıma ait destek ödemesi 25.02.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Tasarım bedeli: 8.000 TL + % 18 KDV
- Destekleme oranı: %60
- $8.000 \times \%60 = 4.800$ TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 2 adet x 2.000 TL = 4.000 TL (Destek üst limiti)

03/02/2022			
263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ		8.000	
263.01 Tasarımlar			
191 İNDİRİLECEK KDV		1.440	
	102 BANKALAR		9.440
* Tasarım Bedeli			

25/02/2022			
102 BANKALAR		4.000	
	602 DİĞER GELİRLER		4.000
* Tasarım Desteği Ödemesi			

3.1.2.4. Sınai Mülki Haklar Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, 01.03.2022 tarihinde Türk Patent ve Marka Kurumu'na M Patent Ltd. Şti. aracılığıyla tasarım tescil belgesi başvurusu yapmıştır. Aynı tarihte patent şirketine hizmet bedeli ve tasarım tescil belgesi harcı olarak 10.000 TL + %18 KDV bankadan ödemiştir. 31.03.2022 tarihinde ilgili tasarım Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından tescil edilmiş ve 01.04.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden sınai mülki haklar desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. Tasarım tesciline ait destek ödemesi 11.04.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Patent ve hizmet bedeli: 10.000 TL + %18 KDV
- Destekleme oranı: %60
- $10.000 \times \%60 = 6.000$ TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 5.000 TL (Destek üst limiti)

	01/03/2022			
260 HAKLAR			10.000	
260.03 Tasarımlar				
191 İNDİRİLECEK KDV			1.800	
	102 BANKALAR			11.800
* Tasarım Tescili				

	11/04/2022			
102 BANKALAR			5.000	
	602 DİĞER GELİRLER			5.000
* Sınai Mülki Haklar Desteği Ödemesi				

3.1.2.5. Belgelendirme Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, e-ticaret platformu üzerinde ABD'ye ekolojik ürün satışı yapmayı planlamaktadır. Bu satış için gerekli olan EKO-TEX belgesini 07.04.2022 tarihinde F Belgelendirme Ltd. Şti. aracılığıyla Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)'dan almıştır. EKO-TEX belge bedeli olarak 7.500 TL + %18 KDV aynı tarihte F Belgelendirme Ltd. Şti. banka üzerinden ödenmiştir. 08.04.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden belgelendirme desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. Belgelendirmeye ait destek ödemesi 11.04.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Belgelendirme bedeli: 7.500 TL + %18 KDV
- Destekleme oranı: %80
- $7.500 \times \%80 = 6.000$ TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 2.500 TL (Destek üst limiti)

07/04/2022			
260 HAKLAR		7.500	
260.04 EKO-TEX Belgesi			
191 İNDİRİLECEK KDV		1.350	
	102 BANKALAR		8.850
* EKO-TEX Belgesi Alımı			
11/04/2022			
102 BANKALAR		2.500	
	602 DİĞER GELİRLER		2.500
* Belgelendirme Desteği Ödemesi			

3.1.2.6. Test ve Analiz Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, e-ticaret platformu üzerinde ABD'ye ekolojik ürün satışı yapmayı planlamaktadır. Satışı planlanan ürünlerin uygunluğu için TRTEST Test ve Değerlendirme A.Ş.'ye analizler yaptırılmıştır. 06.04.2022 tarihinde analiz bedeli olarak 10.000 TL + %18 KDV TRTEST Test ve Değerlendirme A.Ş.'ye banka aracılığıyla ödenmiştir. 08.04.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden test ve analiz desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. Test ve analize ait destek ödemesi 11.04.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Analiz bedeli: 10.000 TL + %18 KDV
- Destekleme oranı: %70
- $10.000 \times \%70 = 7.000$ TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 7.000 TL

06/04/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ		10.000	
191 İNDİRİLECEK KDV		1.800	
	102 BANKALAR		11.800
* Analiz Bedeli Ödemesi			
11/04/2022			
102 BANKALAR		7.000	
	602 DİĞER GELİRLER		7.000
* Analiz Desteği Ödemesi			

3.1.2.7. Yurtiçi Fuar Desteği

Örnek: Y Tekstil E-Ticaret Limited Şirketi, ürünlerinin tanıtımı için İstanbul'da 11-13 Mart 2022 tarihinde düzenlenecek olan yurt içi uluslararası ihtisas fuarlarında 60 m²'lik alanda stant açacaktır. Fuar alan kirası ve dekorasyon ücreti olarak A Fuar Organizasyon Ltd. Şti. ile m² başına 1.000 TL + %18 KDV üzerinden anlaşma yapılmıştır. İlgili tutar 01.03.2022 tarihinde banka hesabı aracılığıyla ödenmiştir. 14.03.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden yurtiçi fuar desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İlgili destek ödemesi 21.03.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Fuar katılım bedeli: 60 m² x 1.000 TL = 60.000 TL + %18 KDV
- Destekleme oranı: %60
- 60.000 x %60 = 36.000 TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 50 m² x 250 TL = 12.500 TL (Destek üst limiti)

	01/03/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ			60.000	
191 İNDİRİLECEK KDV			10.800	
	102 BANKALAR			70.800
* Fuar Bedeli Ödemesi				

	21/03/2022			
102 BANKALAR			12.500	
	602 DİĞER GELİRLER			12.500
* Yurtiçi Fuar Desteği Ödemesi				

3.1.3. Geleneksel Girişimcilik Destek Programı

Önceki bölümlerde ayrıntısıyla açıklanan geleneksel girişimcilik desteği, KOSGEB tarafından desteklenen tüm sektörlerde yeni kurulacak firmalara gerekli şartları yerine getirmesi durumunda verilmektedir.

Örnek: Kadın girişimci Z, 04.02.2022 tarihinde KOSGEB tarafından verilen geleneksel girişimci eğitimini tamamlamış ve 07.02.2022 tarihinde e-ticaret platformları üzerinden kozmetik ürünleri satmak için şahıs işletmesi kurarak ticaret sicile kaydolmuştur. KOSGEB üzerinden yaptığı destek başvuruları şu şekildedir:

- 08.02.2022 tarihinde KOSGEB'e geleneksel girişimci programı kuruluş desteği için e-hizmetler portalı üzerinden başvuru yapılmıştır. İlgili destek ödemesi olarak 28.02.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından 5.000 TL yatırılmıştır.

	28/02/2022			
102 BANKALAR			5.000	
	602 DİĞER GELİRLER			5.000
* Kuruluş Desteği Ödemesi				

- 01.03.2022 tarihinde işletmeye 2 personel istihdam edilmiştir. 1. performans dönemi olan 01.03.2022 ile 28.02.2023 tarihleri arasında 2 personel için 4A prim gün sayısı toplamı 720 gün

olarak hesaplanmıştır. 01.04.2023 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden geleneksel girişimcilik programı performans desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İlgili destek ödemesi 21.04.2023 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından 10.000 TL'si performans desteği 5.000 TL'si ise ek kadın girişimci desteği olmak üzere toplam 15.000 TL yatırılmıştır.

	21/04/2023		
102 BANKALAR		15.000	
	602 DİĞER GELİRLER		15.000
* Performans Desteği Ödemesi			

- 01.03.2023 tarihinde işletmeye 1 personel daha istihdam edilmiştir. 2. performans dönemi olan 01.03.2023 ile 28.02.2024 tarihleri arasında 3 personel için 4A prim gün sayısı toplamı 1080 gün olarak hesaplanmıştır. 01.04.2024 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden geleneksel girişimcilik programı performans desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İlgili destek ödemesi 23.04.2024 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından 15.000 TL'si performans desteği 5.000 TL'si ise ek kadın girişimci desteği olmak üzere toplam 20.000 TL yatırılmıştır.

	01/04/2024		
102 BANKALAR		20.000	
	602 DİĞER GELİRLER		20.000
* Performans Desteği Ödemesi			

3.1.4. İleri Girişimcilik Destek Programı

İleri girişimcilik destek programı, KOSGEB tarafından açıklanan teknoloji sınıflarına göre sınıflandırılmış NACE kodlarına karşılık gelen üretim konularında üretim yapan işletmelere, geleneksel girişimcilik programındaki desteklere ek olarak makine, teçhizat, yazılım ve danışmanlık desteği sağlamaktadır.

Örnek: Girişimci U, 04.02.2022 tarihinde KOSGEB tarafından verilen ileri girişimci eğitimini tamamlamış ve bebek giyim ürünleri üretimi yapmak için T Çocuk Tekstil Sanayi Ltd. Şti.'ni 07.02.2020 tarihinde kurarak ticaret sicile kaydolmuştur. İşletmenin amacı e-ticaret platformları üzerinden ürünlerinin satışını yapmaktır. KOSGEB üzerinden yaptığı destek başvuruları şu şekildedir:

- 08.02.2022 tarihinde KOSGEB'e ileri girişimcilik programı kuruluş desteği için e-hizmetler portalı üzerinden başvuru yapılmıştır. İlgili destek ödemesi olarak 28.02.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından 10.000 TL yatırılmıştır.

	28/02/2022		
102 BANKALAR			10.000
	602 DİĞER GELİRLER		10.000
* Kuruluş Desteği Ödemesi			

- 10.02.2022 tarihinde üretimde kullanılmak üzere tanesi 30.000 TL + %18 KDV 'den 5 adet sanayi tipi dikiş makinesi satın alınmış ve fatura bedeli banka hesabından ödenmiştir. 18.02.2022 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden ileri girişimcilik programı makine, teçhizat ve yazılım desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İlgili başvuruya istinaden 100.000 TL, 25.02.2022 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

Desteğinin hesaplanması ise şu şekildedir:

- Makine bedeli: 5 adet x 30.000 TL = 150.000 TL + %18 KDV
- Destekleme oranı: %75
- $150.000 \times \%75 = 112.500$ TL (Desteklemeye Esas Tutar)
- Hakediş Tutarı = 100.000 TL (Destek üst limiti)

	10/02/2022			
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR			150.000	
191 İNDİRİLECEK KDV			27.000	
	102 BANKALAR			177.000
* Makine Alımı				

	25/02/2022			
102 BANKALAR			100.000	
	602 DİĞER GELİRLER			100.000
* Makine Desteği Ödemesi				

- 01.03.2022 tarihinde işletmeye 4 personel istihdam edilmiştir. 1. performans dönemi olan 01.03.2022 ile 28.02.2023 tarihleri arasında 4 personel için 4A prim gün sayısı toplamı 1.440 gün olarak hesaplanmıştır. 01.04.2023 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden ileri girişimcilik programı performans desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İlgili başvuruya istinaden 20.000 TL, 21.04.2023 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

	21/04/2023			
102 BANKALAR			20.000	
	602 DİĞER GELİRLER			20.000
* Performans Desteği Ödemesi				

- 01.03.2023 tarihinde işletmeye 1 personel daha istihdam edilmiştir. 2. performans dönemi olan 01.03.2023 ile 28.02.2024 tarihleri arasında 5 personel için 4A prim gün sayısı toplamı 1.800 gün olarak hesaplanmıştır. 01.04.2024 tarihinde KOSGEB e-hizmetler portalı üzerinden ileri girişimcilik programı performans desteği ödeme başvurusu yapılmıştır. İlgili başvuruya istinaden 20.000 TL, 23.04.2024 tarihinde işletmenin banka hesabına KOSGEB tarafından yatırılmıştır.

	23/04/2024		
102 BANKALAR		20.000	
	602 DİĞER GELİRLER		20.000
* Performans Desteği Ödemesi			

3.2. SGK Teşvikleri

SGK teşvikleri tüm iş kollarında çalışan personeller için işletmeler tarafından uygulanabilmektedir. Bu bölümde, e-ticaret yapan işletmelerde farklı SGK teşviklerinin kullanılması durumunda teşviklerin işletme kazancına olan etkilerini gösteren örneklere yer verilmiştir.

Örnek: X Ltd. Şti. 01.01.2022 tarihinde e-ticaret işlemlerinin takibi için 6.000 TL net ücret ile bir personel istihdam etmiştir. İşletmenin MUHSGK beyannamesi 28.02.2022 tarihinde e-beyanname sistemi üzerinden verilmiştir. Personele ait bordro hesaplamaları farklı SGK teşvikleri açısından aşağıda gösterilmiştir.

- Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası İşveren Hissesinde 5 Puanlık İndirim (5510 İndirimi)

Malullük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortası İşveren Hissesinde 5 Puanlık İndirim			
Brüt Ücret	7.447,10	SGK İşveren Primi	1.526,66
SGK İşçi Primi	1.042,59	İşsizlik İşveren Primi	148,94
İşsizlik İşçi Primi	74,47	5510 İndirimi	372,36
Gelir Vergisi	949,51		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	311,50		
Damga Vergisi	56,52		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	18,54		
Net Ödenen Maaş	6.000,00		
İşveren Maliyeti Teşviksiz	9.122,70		
İşveren Maliyeti Teşvikli	8.750,34		
İşletme Kazancı	372,36		

31/01/2022		
7X0 İLGİLİ MALİYET HESAPLARI		9.122,70
7X0.01 Brüt Ücret		
7X0.02 SGK İşveren Payı		
7X0.03 İşveren İşsizlik Payı		
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR		675,99
136.01 Aşg. Ücret Gelir Ver. İstisnası		
136.02 Aşg. Ücret Damga Ver. İstisnası		
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ		372,36
361.01 SGK İşveren Payı		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR		1.006,03
360.01 Gelir Vergisi		
360.02 Damga Vergisi		
361 ÖD. SOS. GÜV. KESİNTİLERİ		2.792,66
361.01 SGK İşveren Payı		
361.02 SGK İşçi Payı		
361.03 İşveren İşsizlik Payı		
361.04 İşçi İşsizlik Payı		
335 PERSONELE BORÇLAR		6.000,00
602 DİĞER GELİRLER		372,36
602.01 5510 Sayılı Teşvik		
* Ücret Tahakkuk Kaydı		

- İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamı Halinde Prim İndirimi (15921 İndirimi)

İşsizlik Ödeneği Alanların İstihdamı Halinde Prim İndirimi			
Brüt Ücret	7.447,10	SGK İşveren Primi	1.526,66
SGK İşçi Primi	1.042,59	İşsizlik İşveren Primi	148,94
İşsizlik İşçi Primi	74,47	15921 İndirimi	1.676,34
Gelir Vergisi	949,51		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	311,50		
Damga Vergisi	56,52		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	18,54		
Net Ödenen Maaş	6.000,00		
İşveren Maliyeti Teşviksiz	9.122,70		
İşveren Maliyeti Teşvikli	7.446,36		
İşletme Kazancı	1.676,34		

31/01/2022

7X0 İLGİLİ MALİYET HESAPLARI	9.122,70
7X0.01 Brüt Ücret	
7X0.02 SGK İşveren Payı	
7X0.03 İşveren İşsizlik Payı	
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	675,99
136.01 Asg. Ücret Gelir Ver. İstisnası	
136.02 Asg. Ücret Damga Ver. İstisnası	
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	1.676,34
361.01 SGK İşveren Payı	
361.02 SGK İşçi Payı	
361.03 İşveren İşsizlik Payı	
361,04 İşçi İşsizlik Payı	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.006,03
360.01 Gelir Vergisi	
360.02 Damga Vergisi	
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	2.792,66
361.01 SGK İşveren Payı	
361.02 SGK İşçi Payı	
361.03 İşveren İşsizlik Payı	
361.04 İşçi İşsizlik Payı	
335 PERSONELE BORÇLAR	6.000,00
602 DİĞER GELİRLER	1.676,34
602.02 15921 Sayılı Teşvik	
* Ücret Tahakkuk Kaydı	

- Genç, Kadın ve Mesleki Belge Sahibi Olanların İstihdamına Yönelik Teşvik (6111 indirimi)

Genç, Kadın ve Mesleki Belge Sahibi Olanların İstihdamına Yönelik Teşvik			
Brüt Ücret	7.447,10	SGK İşveren Primi	1.526,66
SGK İşçi Primi	1.042,59	İşsizlik İşveren Primi	148,94
İşsizlik İşçi Primi	74,47	5510 Sayılı Kanun İndirimi	372,36
Gelir Vergisi	949,51	6111 İndirimi	1.154,30
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	311,50		
Damga Vergisi	56,52		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	18,54		
Net Ödenen Maaş	6.000,00		
İşveren Maliyeti Teşviksiz	9.122,70		
İşveren Maliyeti Teşvikli	7.596,04		
İşletme Kazancı	1.526,66		

31/01/2022

7X0 İLGİLİ MALİYET HESAPLARI	9.122,70	
7X0.01 Brüt Ücret		
7X0.02 SGK İşveren Payı		
7X0.03 İşveren İşsizlik Payı		
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	675,99	
136.01 Asg. Ücret Gelir Ver. İstisnası		
136.02 Asg. Ücret Damga Ver. İstisnası		
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	1.526,66	
361.01 SGK İşveren Payı		
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.006,03	
360.01 Gelir Vergisi		
360.02 Damga Vergisi		
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	2.792,66	
361.01 SGK İşveren Payı		
361.02 SGK İşçi Payı		
361.03 İşveren İşsizlik Payı		
361.04 İşçi İşsizlik Payı		
335 PERSONELE BORÇLAR	6.000,00	
602 DİĞER GELİRLER	1.526,66	
602.01 5510 Sayılı Teşvik		
602.03 6111 Sayılı İndirim		
* Ücret Tahakkuk Kaydı		

- İlave İstihdam SGK Teşviki (17103)

İLAVE İSTİHDAM SGK VE GELİR VERGİSİ TEŞVİKİ (17103)			
Brüt Ücret	7.447,10	SGK İşveren Primi	1.526,66
SGK İşçi Primi	1.042,59	İşsizlik İşveren Primi	148,94
İşsizlik İşçi Primi	74,47	17103 SGK İndirimi	2.792,66
Gelir Vergisi	949,51		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	311,50		
Damga Vergisi	56,52		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	18,54		
Net Ödenen Maaş	6.000,00		
İşveren Maliyeti Teşviksiz	9.122,70		
İşveren Maliyeti Teşvikli	6.330,04		
İşletme Kazancı	2.792,66		

31/01/2022

7X0 İLGİLİ MALİYET HESAPLARI	9.122,70
7X0.01 Brüt Ücret	
7X0.02 SGK İşveren Payı	
7X0.03 İşveren İşsizlik Payı	
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	675,99
136.01 Asg. Ücret Gelir Ver. İstisnası	
136.02 Asg. Ücret Damga Ver. İstisnası	
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	2.792,66
361.01 SGK İşveren Payı	
361.02 SGK İşçi Payı	
361.03 İşveren İşsizlik Payı	
361.04 İşçi İşsizlik Payı	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.006,03
360.01 Gelir Vergisi	
360.02 Damga Vergisi	
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	2.792,66
361.01 SGK İşveren Payı	
361.02 SGK İşçi Payı	
361.03 İşveren İşsizlik Payı	
361.04 İşçi İşsizlik Payı	
335 PERSONELE BORÇLAR	6.000,00
602 DİĞER GELİRLER	2.792,66
602.04 17103 SGK İndirimi	
* Ücret Tahakkuk Kaydı	

- İlave İstihdam SGK Teşviki (27103)

İLAVE İSTİHDAM SGK VE GELİR VERGİSİ TEŞVİKİ (27103)			
Brüt Ücret	7.447,10	SGK İşveren Primi	1.526,66
SGK İşçi Primi	1.042,59	İşsizlik İşveren Primi	148,94
İşsizlik İşçi Primi	74,47	27103 SGK İndirimi	1.876,50
Gelir Vergisi	949,51		
Asgari Ücret Gelir Vergisi istisnası	638,01		
Kalan Gelir Vergisi	311,50		
Damga Vergisi	56,52		
Asgari Ücret Damga Vergisi indirimi	37,98		
Kalan Damga Vergisi	18,54		
Net Ödenen Maaş	6.000,00		
İşveren Maliyeti Teşviksiz	9.122,70		
İşveren Maliyeti Teşvikli	7.246,20		
İşletme Kazancı	1.876,50		

31/01/2022

7X0 İLGİLİ MALİYET HESAPLARI	9.122,70
7X0.01 Brüt Ücret	
7X0.02 SGK İşveren Payı	
7X0.03 İşveren İşsizlik Payı	
136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR	675,99
136.01 Asg. Ücret Gelir Ver. İstisnası	
136.02 Asg. Ücret Damga Ver. İstisnası	
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	1.876,50
361.01 SGK İşveren Payı	
361.02 SGK İşçi Payı	
361.03 İşveren İşsizlik Payı	
361.04 İşçi İşsizlik Payı	
360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	1.006,03
360.01 Gelir Vergisi	
360.02 Damga Vergisi	
361 ÖD. SOS. GÜV.KESİNTİLERİ	2.792,66
361.01 SGK İşveren Payı	
361.02 SGK İşçi Payı	
361.03 İşveren İşsizlik Payı	
361.04 İşçi İşsizlik Payı	
335 PERSONELE BORÇLAR	6.000,00
602 DİĞER GELİRLER	1.876,50
602.05 27103 SGK İndirimi	
* Ücret Tahakkuk Kaydı	

X işletmesinin farklı SGK teşviklerinde sağladığı kazançlar Tablo 3.4'te karşılaştırmalı olarak gösterilmiştir. Buna göre e-ticaret işletmeleri yeni istihdam edecekleri personellerini seçerken SGK tarafından sağlanan farklı teşvikleri göz önünde bulundurarak, personel maliyetlerini minimize edip karlılıklarını artırabilirler.

Tablo 3.4. Seçili SGK Teşvikleri Karşılaştırma Tablosu

	5510	15921	6111	17103	27103
İşveren Maliyeti (Teşviksiz)	9.122,70	9.122,70	9.122,70	9.122,70	9.122,70
İşveren Maliyeti (Teşvikli)	8.750,34	7.446,36	7.596,04	6.330,04	7.246,20
İşletme Kazancı	372,36	1.676,34	1.526,66	2.792,66	1.876,50

3.3. Vergi İstisnaları

Bu bölümde e-ticaret yapan gelir vergisi mükelleflerine yönelik piyasada sıkça başvuru yapılan vergi istisnaları örneklendirilmiştir.

3.3.1. Elektronik Ticaret Gümrük Beyannamesi (ETGB) İstisnası

Örnek: Gelir vergisi mükellefi Ali Öz, ABD'de merkezli bir e-ticaret platformu üzerinden yurtdışına satış yapmaktadır. İşletmenin farklı hasılat seviyeleri için olası istisna tutarları ve hesaplanacak gelir vergileri aşağıda gösterilmiştir. İstisna hesaplanırken çalışmanın 2. bölümündeki ETGB istisnasında belirtilen şartların her birinin eksiksiz sağlanması gerekmektedir.

Tablo 3.5. 2022 yılı Gelir Vergisi Dilimleri

Gelir Dilimi	Vergi Oranı
32.000 TL'ye kadar	15%
70.000 TL'nin 32.000 TL'si için 4.800 TL, fazlası	20%
170.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL, fazlası	27%
880.000 TL'nin 170.000 TL'si için 39.400 TL, fazlası	35%

- a) İşletmenin 2022 yılına ait ihracattan kaynaklı hasılatı 2.300.000 TL, net kar ise 200.000 TL'dir. İşletmede Ali Öz ile birlikte toplam 4 adet personel 1 yıldır eksik gün olmaksızın çalışmaktadır. İşletme

personellerinin 2022 yılı toplam 4A prim gün sayısı 1080 gün, Ali Öz'ün ise 4B prim gün sayısı 360 gündür.

İstisnanın Hesaplanması:

$$1.080 / 360 = 3 \text{ (ortalama personel sayısı)}$$

ETGB istisnasından yararlanmak için gerekli olan hasılat üst sınırı ve personel şartının sağlandığı görülmektedir.

Gelir Vergisi Matrahı = 200.000 TL

$$\begin{aligned} \text{Hesaplanan gelir vergisi} &= [(200.000 - 170.000) \times \%35] + 39.400 \\ &= 49.900 \text{ TL} \end{aligned}$$

$$\text{İstisna kapsamındaki gelir vergisi} = 49.900 \times \%50 = 24.950 \text{ TL}$$

$$\text{Ödenmesi gereken gelir vergisi} = 49.900 - 24.950 = 24.950 \text{ TL}$$

- b) İşletmenin 2022 yılına ait ihracattan kaynaklı hasılatı 2.500.000 TL, net kar ise 200.000 TL'dir. İşletmede Ali Öz ile birlikte toplam 4 adet personel 1 yıldır eksik gün olmaksızın çalışmaktadır. İşletme personellerinin 2022 yılı toplam 4A prim gün sayısı 1080 gün, Ali Öz'ün ise 4B prim gün sayısı 360 gündür.

İstisnanın Hesaplanması:

$$1.080 / 360 = 3 \text{ (ortalama personel sayısı)}$$

ETGB istisnasından yararlanmak için gerekli olan personel şartının sağlanmasına rağmen hasılat üst sınırı aştığı için istisnadan yararlanılamayacaktır.

- c) İşletmenin 2022 yılına ait ihracattan kaynaklı hasılatı 2.300.000 TL, net kar ise 200.000 TL'dir. İşletmede Ali Öz ile birlikte toplam 4 adet personel çalışmaktadır. İşletme personellerinin 2022 yılı toplam 4A prim gün sayısı 990 gün, Ali Öz'ün ise 4B prim gün sayısı 360 gündür.

İstisnanın Hesaplanması:

$$990 / 360 = 2,75 \text{ (ortalama personel sayısı)}$$

ETGB istisnasından yararlanmak için gerekli olan hasılat üst sınırı sağlanmasına rağmen personel şartı sağlanamadığı için istisnadan yararlanılamayacaktır.

- d) İşletmenin 2022 yılına ait ihracattan kaynaklı hasılatı 1.500.000 TL, net kar ise 200.000 TL'dir. İşletmede Ali Öz ile birlikte toplam 3 adet personel 1 yıldır eksik gün olmaksızın çalışmaktadır. İşletme personellerinin 2022 yılı toplam 4A prim gün sayısı 720 gün, Ali Öz'ün ise 4B prim gün sayısı 360 gündür.

İstisnanın Hesaplanması:

$$720 / 360 = 2 \text{ (ortalama personel sayısı)}$$

ETGB istisnasından yararlanmak için gerekli olan hasılat üst sınırı ve personel şartının sağlandığı görülmektedir.

$$\text{Gelir Vergisi Matrahı} = 200.000 \text{ TL}$$

$$\begin{aligned} \text{Hesaplanan gelir vergisi} &= [(200.000 - 170.000) \times \%35] + 39.400 \\ &= 49.900 \text{ TL} \end{aligned}$$

$$\text{İstisna kapsamındaki gelir vergisi} = 49.900 \times \%50 = 24.950 \text{ TL}$$

$$\text{Ödenmesi gereken gelir vergisi} = 49.900 - 24.950 = 24.950 \text{ TL}$$

- e) İşletmenin 2022 yılına ait ihracattan kaynaklı hasılatı 1.800.000 TL, net kar ise 200.000 TL'dir. İşletmede Ali Öz ile birlikte toplam 3 adet personel 1 yıldır eksik gün olmaksızın çalışmaktadır. İşletme personellerinin 2022 yılı toplam 4A prim gün sayısı 720 gün, Ali Öz'ün ise 4B prim gün sayısı 360 gündür.

İstisnanın Hesaplanması:

$$720 / 360 = 2 \text{ (ortalama personel sayısı)}$$

ETGB istisnasından yararlanmak için gerekli olan personel şartının sağlanmasına rağmen hasılat üst sınırı aştığı için istisnadan yararlanılamayacaktır.

- f) İşletmenin 2022 yılına ait ihracattan kaynaklı hasılatı 1.500.000 TL, net kar ise 200.000 TL'dir. İşletmede Ali Öz ile birlikte toplam 3 adet personel çalışmaktadır. İşletme personellerinin 2022 yılı toplam 4A prim gün sayısı 630 gün, Ali Öz'ün ise 4B prim gün sayısı 360 gündür.

İstisnanın Hesaplanması:

$$630 / 360 = 1,75 \text{ (ortalama personel sayısı)}$$

ETGB istisnasından yararlanmak için gerekli olan hasılat üst sınırı sağlanmasına rağmen personel şartı sağlanamadığı için istisnadan yararlanılamayacaktır.

3.3.2. Genç Girişimci İstisnası

Örnek: 25 yaşındaki girişimci Ayşe Yılmaz, e-ticaret kapsamında takı ve aksesuar satışı yapmak için şahıs işletmesi kurmuştur. 2022 yılı gelir vergisi beyannamesinde 75.000 TL'lik genç girişimci gelir vergisi istisnasından yararlanılmıştır. İşletmenin farklı hasılat seviyeleri için hesaplanan gelir vergisi tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3.6. 2022 yılı Gelir Vergisi Dilimleri

Gelir Dilimi	Vergi Oranı
32.000 TL'ye kadar	15%
70.000 TL'nin 32.000 TL'si için 4.800 TL, fazlası	20%
170.000 TL'nin 70.000 TL'si için 12.400 TL, fazlası	27%
880.000 TL'nin 170.000 TL'si için 39.400 TL, fazlası	35%

- a) İşletmenin 2022 yılına ait net karı 100.000 TL'dir.

$$\text{Gelir Vergisi Matrahı} = 100.000 - 75.000 = 25.000$$

$$\text{Hesaplanan gelir vergisi} = 25.000 \times \%15 = 3.750 \text{ TL}$$

- b) İşletmenin 2022 yılına ait net karı 50.000 TL'dir.

Gelir vergisi matrahı 75.000 TL'lik genç girişimci istisna tutarını aşmadığı için ilgili dönemde işletmenin gelir vergisi ödemesi çıkmayacaktır.

3.3.3. Sosyal İçerik Üreticiliği İle Mobil Cihazlar İçin Uygulama Geliştiriciliğinde Kazanç İstisnası

Örnek: Youtube video platformunda içerik üreten Veli Öz, Ocak 2022 dönemi izlenmeleri için platformdan toplam 40.000 TL kazanç elde etmiştir. Bu tutar Veli Öz'ün X bankasındaki hesabına 02.02.2022 tarihinde yatırılmıştır.

İstisnanın Hesaplanması:

$$\begin{aligned} \text{Banka Tarafından Yapılan Vergi Tevkifatı} &= 40.000 \text{ TL} \times \%15 \\ &= 6.000 \text{ TL} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}\text{Hesaba Yatırılacak Olan Tutar} &= 40.000 \text{ TL} - 6.000 \text{ TL} \\ &= 34.000 \text{ TL}\end{aligned}$$

İstisnanın olmadığı durumda 40.000 TL %20’lik vergi dilimine tabidir. Ayrıca devamlı kazanç elde edecek olması dolayısıyla diğer vergi yükümlülükleri de doğacaktır. Bu istisna kapsamında Veli Öz’ün elde ettiği 40.000 TL kazanç üzerinden sadece %15 vergi kesintisi yapılmıştır. Veli Öz bu istisnadan GVK md.103’te belirtilen gelir vergisi tarifesinin 4. dilimindeki tutara kadar faydalanabilecektir.

3.3.4. E-Ticarette Vergiden Muaf Esnaf

Örnek: Esnaf muafiyet belgesine sahip Fatma Yılmaz, evde el dokuması küçük kilimler üreterek bir e-ticaret pazaryerinde satmaktadır. Ocak 2022 döneminde toplam 10.000 TL’lik satış gerçekleştirmiştir. Bu tutar Fatma Yılmaz’ın Y bankasındaki ticari hesabına 02.02.2022 tarihinde yatırılmıştır.

İstisnanın Hesaplanması:

$$\begin{aligned}\text{Banka Tarafından Yapılan Vergi Tevkifatı} &= 10.000 \text{ TL} \times \%4 \\ &= 400 \text{ TL}\end{aligned}$$

$$\text{Hesaba Yatırılacak Olan Tutar} = 10.000 \text{ TL} - 400 \text{ TL} = 9.600 \text{ TL}$$

İstisnanın olmadığı durumda 10.000 TL %15’lik vergi dilimine tabidir. Ayrıca devamlı kazanç elde edecek olması dolayısıyla diğer vergi yükümlülükleri de doğacaktır. Bu istisna kapsamında Fatma Yılmaz’ın elde ettiği 10.000 TL kazanç üzerinden sadece %4 vergi kesintisi yapılmıştır. Fatma Yılmaz’ın yanında 1 ve üzeri işçi çalıştırması durumunda vergi kesintisi %2 olacaktır.

3.4. Ticaret Bakanlığı Teşvikleri

Bu kısımda, 2. bölümde ayrıntıları aktarılan ve Ticaret Bakanlığı’nın e-ticaret yapan tüzel kişilere sağladığı teşviklerin işleyişi ve muhasebe kayıtları aktarılmıştır.

3.4.1. Yurtdışı Birim Desteği

Örnek: X Dekorasyon E-Ticaret Limited Şirketi, Amerika’ya internet üzerinden dekorasyon ürünü satışı yapmaktadır. Firmanın satışları önemli ölçüde artış gösterdiği için artan kargo maliyetleri

sebebiyle ürünleri Türkiye'den havayolu kargo taşımacılığıyla göndermek yerine Amerika'da bir depo açmaya karar vermiştir. Firma 01.02.2022 tarihinde New York eyaletinde aylık 10.000 \$ net kira bedeliyle bir depo kiralamıştır. 05.03.2022 tarihinde şubat ayına ait kira bedeli işletmenin Türkiye'deki \$ hesabından SWIFT yöntemiyle gönderilmiştir. Bu tarihte 1\$=13,50 TL'dir. 07.03.2022 tarihinde kira sözleşmesi ve ödeme dekontu Ticaret Bakanlığı Destek Yönetim Sistemi (DYS) üzerinden ilgili ihracatçılar birliğine iletilmiştir. 03.09.2022 tarihinde bu başvuruya ilişkin birim kira desteği olarak 67.500 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. İlgili destek, ödenen kiranın %50'si nispetinde olup kira ödemesinin yapıldığı günkü kur üzerinden hesaplanmıştır.

Desteğin hesaplanması şu şekildedir:

- Kira bedeli: 10.000 \$ x 13,50 TL = 135.000 TL
- Destekleme oranı: %50
- Destek Tutarı : 135.000 x %50 = 67.500 TL

05/03/2022		
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ	135.000	
102 BANKALAR		135.000
* Yurtdışı Birim Kira Ödemesi		
03/09/2022		
102 BANKALAR	67.500	
602 DİĞER GELİRLER		67.500
* Yurtdışı Birim Desteği Ödemesi		

3.4.2. Yurtdışı Marka Tescil Desteği

Örnek: X Dekorasyon E-Ticaret Limited Şirketi, Amerika'ya internet üzerinden dekorasyon ürünü satış yapmaktadır. İşletmenin markasının Amerika'da tescil edilmesi için Y Patent şirketiyle anlaşmıştır. 05.03.2022 tarihinde patent firmasından, 2.000 \$ + %0 KDV WIPO harcı ve 500\$ + %18 KDV hizmet bedeli olmak üzere toplam 2.500 \$ tutarında fatura gelmiş, tutar aynı tarihte işletmenin banka hesabından ödenmiştir. Bu tarihte 1\$=13,50 TL'dir. 07.03.2022 tarihinde fatura ve ödeme dekontu Ticaret Bakanlığı Destek Yönetim Sistemi (DYS) üzerinden ilgili ihracatçılar birliğine iletilmiştir. 03.09.2022 tarihinde bu başvuruya ilişkin marka tescil desteği olarak 16.875 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. İlgili destek, ödenen marka tescil bedelinin %50'si nispetinde olup ödemenin yapıldığı günkü kur üzerinden hesaplanmıştır.

Desteğin hesaplanması şu şekildedir:

- WIPO Harcı: 2.000 \$ x 13,50 TL = 27.000 TL
- Hizmet Bedeli: 500 \$ x 13,50 = 6.750 TL
- Hizmet Bedeli KDV: 90 \$ x 13,50 = 1.215 TL
- Destek Tutarı : (27.000 + 6.750) x %50 = 16.875 TL

05/03/2022			
260 HAKLAR		33.750	
191 İNDİRİLECEK KDV		1.215	
102 BANKALAR			34.965
* Marka Tescil Ödemesi			

03/09/2022			
102 BANKALAR		16.875	
	602 DİĞER GELİRLER		
* Yurtdışı Marka Tescil Desteği Ödemesi			16.875

3.4.3. Yurtdışı Tanıtım Desteği

Örnek: X Dekorasyon E-Ticaret Limited Şirketi, Amerika'ya internet üzerinden dekorasyon ürünü satış yapmaktadır. Firmanın 01.02.2022 – 28.02.2022 dönemine ilişkin olarak ABD'de yaptığı sosyal medya reklamlarının tutarı 30.000 \$'dır. 28.02.2022 tarihinde şubat ayına ait reklam bedeli Türkiye'deki \$ hesabından SWIFT yöntemiyle Facebook Ireland Inc. firmasına gönderilmiştir. Bu tarihte 1\$=13,50 TL'dir. 07.03.2022 tarihinde İrlanda Ticaret Ateşeliği'nden onaylı fatura ve ödeme dekontu Ticaret Bakanlığı Destek Yönetim Sistemi (DYS) üzerinden ilgili ihracatçılar birliğine iletilmiştir. 03.09.2022 tarihinde bu başvuruya ilişkin tanıtım desteği olarak 243.000TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. İlgili destek, ödenen tanıtım giderinin %60'ı nispetinde olup tanıtım fatura ödemesinin yapıldığı günkü kur üzerinden hesaplanmıştır.

Desteğin hesaplanması şu şekildedir:

- Reklam bedeli: 30.000 \$ x 13,50 TL = 405.000 TL
- Destekleme oranı: %60
- Destek Tutarı : 405.000 x %60 = 243.000 TL

28/02/2022			
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ	405.000		
102 BANKALAR			405.000
* Yurtdışı Reklam Ödemesi			

03/09/2022			
102 BANKALAR	243.000		
602 DİĞER GELİRLER			243.000
* Yurtdışı Reklam Desteği Ödemesi			

3.4.4. Yurtdışı Seyahat Desteği

Örnek: X Dekorasyon E-Ticaret Limited Şirketi, Amerika'ya internet üzerinden dekorasyon ürünü satış yapmaktadır. İşletmenin Amerika'da açacağı deponun kiralanması için işletme sahibi ve e-ticaret personeli 02.01.2022 – 06.01.2022 tarihleri arasında New York'ta görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu seyahat kapsamında, 2.400 \$ uçak bileti, 1.000 \$ konaklama gideri ve 500 \$ araç kiralama giderine katlanılmış, ödemeler işletmenin kurumsal kredi kartından yapılmıştır. Harcamaların gerçekleştiği tarihlerde kur 1\$=13,50'dir. 07.01.2022 tarihinde yapılan seyahate ilişkin faturalar ve ödeme dekontları Ticaret Bakanlığı Destek Yönetim Sistemi (DYS) üzerinden ilgili ihracatçılar birliğine iletilmiştir. 03.09.2022 tarihinde bu başvuruya ilişkin seyahat desteği olarak 36.855 TL işletmenin banka hesabına yatırılmıştır. İlgili destek, ödenen seyahat giderlerinin %70'i nispetinde olup harcamaların yapıldığı dönemdeki kur üzerinden hesaplanmıştır.

Desteğin hesaplanması şu şekildedir:

- Seyahat gideri: 3.900 \$ x 13,50 TL = 52.650 TL
- Destekleme oranı: %70
- Destek Tutarı : 52.650 x %70 = 36.855 TL

07/01/2022		
760 PAZARLAMA SAT. VE DAĞ. GİDERLERİ	52.650	
309 DİĞER MALİ BORÇLAR		52.650
* Yurtdışı Seyahat Gideri Ödemesi		

03/09/2022		
102 BANKALAR	36.855	
602 DİĞER GELİRLER		36.855
* Yurtdışı Seyahat Desteği Ödemesi		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dijitalleşme ve internete erişim olanaklarındaki artış, işletmelere geniş kitlelere ulaşma ve ürettikleri mal ve hizmetleri e-ticaret yoluyla daha geniş pazarlarda satma imkanı sunmaktadır. E-ticaret, uygulamada geleneksel ticaretle benzer yöntemler içerse de bilgi teknolojilerinin gelişimine paralel olarak ticareti kolaylaştıran yeni bir ticaret şeklidir. E-ticaret geleneksel ticari usullere alternatif olmaktan ziyade bu usulleri değişime uğratmaktadır. Değişen bu ekonomik ortamda gerek ulusal gerekse uluslararası ticaretten pay almak isteyen işletmeler, iş süreçlerini elektronik ortama entegre etmektedir. E-ticaretle birlikte farklılaşan ve her geçen gün gelişen ticaret modelleri hem işletmelere hem de tüketicilere ve dolayısıyla ülke ekonomisine önemli faydalar sağlamaktadır.

E-ticaretin gelişimi COVID 19 küresel salgınıyla birlikte hızlı bir ivme kazanmıştır. Bu dönemde yaşanan kapanmalar, kısıtlama ve yasaklar sebebiyle birçok işletme ekonomik olarak zor duruma düşse de bu yeni ortama ayak uyduran işletmeler faaliyetlerini dijital mecralara kaydırmıştır. Tüm dünyada ticari hayatın yapısında yaşanan bu hızlı değişimle birlikte işletmeler gerek faaliyetlerine devam edebilmek gerekse yeni iş fırsatlarını değerlendirmek amacıyla e-ticaret ekosistemine dahil olmuşlardır. Uluslararası e-ticaret hacmindeki önemli artışlar ve e-ticaretin ülke ekonomileri üzerindeki olumlu etkisi, bu alanda faaliyet gösteren ve gösterecek işletmelerin desteklenmesi gerekliliğini gündeme getirmiş ve e-ticarette devlet teşvikleri önemli bir konu haline gelmiştir.

Türkiye’de e-ticaret işletmeleri birçok farklı konuda devletin sunduğu teşvik olanaklarından yararlanabilmektedir. E-ticaretin desteklenmesi noktasında, işletmelerin e-ticaret faaliyetlerinde karşılaştığı zorluklar dikkate alınmalıdır. Özellikle e-ihracatta yaşanan sorunların çözümüne odaklı destekler de gündeme getirilmelidir. Bu noktada e-ticaretin gelişimi ve desteklenmesiyle ilgili birtakım önerilerde bulunulabilir. Buna göre:

- İnternete ulaşımın ülke genelinde yaygınlaştırılması ve e-ticaretin sunduğu kolaylık ve avantajlardan tüm toplumun faydalanabilmesinin sağlanması gerekmektedir.
- Hukuki altyapının uluslararası normlara uygun olacak şekilde yeniden ele alınıp özellikle e-ihracattaki anlaşmazlıkların çözümüne yönelik mali ve hukuki destekler verilebilir.
- Uluslararası arenada rekabet avantajı sağlayacak stratejik ürün gruplarına ve sektörlerle yönelik teşvikler verilebilir.
- Yurtiçinde e-ticaret faaliyetinde bulunan ve bulunacak olan işletmelere de teknolojik altyapının oluşturulması noktasında teşvikler sağlanabilir.
- Uluslararası e-ticaretten kaynaklanan KDV iadelerinde bürokratik zorluklar azaltılabilir.
- Türkiye'nin diğer ülkeler ile yaptığı karşılıklı ticaret anlaşmalarında e-ticaret gümrük işlem limitleri yeniden düzenlenebilir.
- Online ödeme sistemlerinde, uluslararası alanda kabul gören ödeme araçlarına (Bitcoin, PayPal vb.) yönelik düzenlemeler yapılabilir.

Devlet teşviklerinin muhasebeleştirilmesine ilişkin olarak MSUGT'ta 602 Diğer Gelirler hesabı dışında herhangi bir açıklama yoktur. Dolayısıyla MSUGT çerçevesinde işlem yapan işletmelerin devlet teşviklerini bu hesapta izlemesi gerekecektir. Ancak uygulamada, tüm teşvikler için bu hesap kullanıldığında brüt satış karlılığının yanlış raporlanacağı, dolayısıyla satışlarla alakalı olmayan teşviklerin "64 Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar" hesap grubunda izlenmesinin daha uygun olacağı şeklinde görüşler de bulunmaktadır. Bu sebeple uygulamada birliğin sağlanabilmesi için hesap planında gerekli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

Sonuç olarak, küresel anlamda ticarete büyük bir elektronik dönüşümün yaşandığı bu süreçte devletler, ekonomik büyüme ve kalkınma için dijital dönüşümü ve e-ticareti desteklemektedir. Türkiye'de devlet bir taraftan e-ticaretin aksamadan yürütülmesi için uygun altyapıyı

kurmakta ve güçlendirmekte diğer taraftan e-ticaret faaliyetlerini artırmaya yönelik olarak işletmelere çeşitli destekler sunmaktadır. Bu çalışmayla e-ticaret faaliyeti yürüten işletmelerin yararlanabileceği teşvikler ile bunların işleyişi ve muhasebeleştirilmesi ortaya konmuştur. Çalışmanın özellikle e-ticaret yapan veya yapmayı planlayan KOBİ'lere, yararlanabilecekleri devlet teşviklerini toplu bir şekilde göstermesi açısından fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın ayrıca muhasebe meslek mensuplarına da teşvikleri muhasebeleştirme, teşvikler yardımıyla mükelleflerine daha yararlı olabilme, farklı bir alanda uzmanlaşma, yeni iş ve kazanç olanakları yaratma gibi konularda katkı sunacağı söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün, Z. (2021). *Ticarette dijital dönüşüm: elektronik ticaretten sosyal ticarete*, İksad Yayınevi, Ankara.
- Ay, H. M. (2005). Yatırım teşviklerinin sabit sermaye yatırımları üzerindeki etkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* , 2005 (2) , 176-184.
- Büyükyıldırım, Ü. (2014). *Yeni başlayanlar için e-ticaret*. <https://www.umityildirim.com/dosyalar/Yeni-Baslayanlar-Icin-E-Ticaret.pdf>? (Erişim tarihi: 15.08.2021).
- Coppel, J. (2000). *E-commerce: impacts and policy challenges*. OECD Economics Department Working Papers, No. 252, OECD Publishing, Paris, https://www.oecd-ilibrary.org/economics/e-commerce_801315684632 (Erişim Tarihi: 01.10.2021).
- Çelik, S. (2017). *E-Ticaret*. Ankara Kalkınma Ajansı Yayını, <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/assets/upload/dosyalar/e-ticaret-2017.pdf> (Erişim tarihi: 17.08.2021).
- Çeştepe, H. (2003). Elektronik ticaretin ticari ve mali etkileri: dünya ve Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(1), 47-62.
- Datareportal (2022a). *Digital 2022: Global overview report*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report> (Erişim tarihi: 02.02.2022).
- Datareportal (2022b). *Digital 2022: Turkey report*. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-turkey> (Erişim tarihi: 17.02.2022).
- Deliçay, M. (2021). *Perakende e-ticaretin yükselişi: fırsatlar, sorunlar ve öneriler*. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yayınları, Yayın no:19, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/01/Perakende_E-Ticaretin_Yukselisi.pdf (Erişim tarihi: 01.09.2021).
- Devlet Planlama Teşkilatı (2007). *Dokuzuncu kalkınma planı devlet yardımları özel ihtisas komisyonu raporu*, Ankara.

- Duran, M. (2003). *Teşvik politikaları ve doğrudan sermaye yatırımları*. Ekonomik Araştırmalar Genel Müdürlüğü Dizisi, Hazine Yayını, Ankara.
- Eurostat (2021), “Glossary”, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:E-commerce#:~:text=E%2Dcommerce%20can%20be%20defined,mediated%20\(online%20communication\)%20networks](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:E-commerce#:~:text=E%2Dcommerce%20can%20be%20defined,mediated%20(online%20communication)%20networks) (Erişim tarihi: 12.08.2021).
- Gangeshwer, D. K. (2013). E-commerce or Internet Marketing: A business Review from Indian context. *International Journal of u-and e-Service, Science and Technology*, 6(6), 187-194.
- Koçer, K. (2000). *E-Ticaret*. TÜRMOB Yayınları, no:134, Ankara.
- KOSGEB (2020). *Yurt dışı pazar destek programı uygulama esasları*, https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Yurtdisi-pazar-destek-programi/Yurt_D%C4%B1s%CC%A7%C4%B1_Pazar_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2021).
- KOSGEB (2021a). *Geleneksel girişimci destek programı uygulama esasları*, [https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/2021/22.11.2021/UE-18_\(02\)_Geleneksel_Giri%C5%9Fimci_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf](https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/2021/22.11.2021/UE-18_(02)_Geleneksel_Giri%C5%9Fimci_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf) (Erişim Tarihi: 01.12.2021).
- KOSGEB (2021b). *İleri girişimci destek programı uygulama esasları*, [https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/2021/25.11.2021/UE-19_\(07\)_%C4%B0leri_Giri%C5%9Fimci_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf](https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Giri%C5%9Fimcilik/2021/25.11.2021/UE-19_(07)_%C4%B0leri_Giri%C5%9Fimci_Destek_Program%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf) (Erişim Tarihi: 27.11.2021).
- KOSGEB (2021c). *İşletme geliştirme destek programı uygulama esaslar*, https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/%C4%B0sletme%20Gelistirme%20Destek%20Program%C4%B1/2021.12.20/%C4%B0%C5%9Fletme_Geli%C5%9Firme_Destek_Progra

- m%C4%B1_Uygulama_Esaslar%C4%B1.pdf (Erişim Tarihi: 20.12.2021).
- Küçükyılmazlar, A. (2006). *Elektronik ticaret rehberi*. İTO Yayınları: İstanbul.
- Mainardes, E. W., de Souza, I. M., & Correia, R. D. (2020). Antecedents and consequents of consumers not adopting e-commerce. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 55, 102138.
- Marangoz, M., Yeşildağ, B., & Saltık, İ. A. (2012). E-ticaret işletmelerinin web ve sosyal ağ sitelerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Journal of Internet Applications and Management*, 3(2), 53-78.
- Niranjanamurthy, M., Kavyashree, N., Jagannath, S., & Chahar, D. (2013). Analysis of e-commerce and m-commerce: advantages, limitations and security issues. *International Journal of Advanced Research in Computer and Communication Engineering*, 2(6), 2360-2370.
- OECD (2013), “Electronic and Mobile Commerce”, [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IE/IIS\(2012\)1/FINAL&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DSTI/ICCP/IE/IIS(2012)1/FINAL&docLanguage=En) (Erişim tarihi: 10.08.2021).
- OECD (2017), “Measuring Digital Trade: Towards A Conceptual Framework”, [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=STD/CSSP/WPTGS\(2017\)3&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=STD/CSSP/WPTGS(2017)3&docLanguage=En) (Erişim tarihi: 17.08.2021).
- Özçam, M. (2003). Ekonomideki teşvikler ve Türkiye’deki durum. *Sermaye Piyasası Kurulu Araştırma Raporu*. Ankara.
- TÜBİSAD (2021). *Ekonominin dönüştürücü gücü: e-ticaret etki analizi*. https://www.tubisad.org.tr/tr/images/pdf/tubisad-e-commerce_impact_assessment-launchpresentation.pdf (Erişim tarihi: 11.09.2021).
- TÜİK (2021). *Girişimlerde bilişim teknolojileri kullanım araştırması*, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Girisimlerde-Bilisim->

Teknolojileri-Kullanım-Arastirmasi-2021-37435 (Erişim tarihi: 14.10.2021).

WTO (2021).”What is e-commerce”, https://www.wto.org/english/tratop_e/ecom_e/ecom_work_programme_e.htm#what (Erişim tarihi: 12.08.2021).

Yörük, M.A. (2001). Elektronik ticaret, *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, Dışişleri Bakanlığı Yayınları, Sayı 1, <https://www.mfa.gov.tr/elektronik-ticaret.tr.mfa> (Erişim tarihi: 09.09.2021).

Kanun Tebliğ ve Yönetmelikler

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu (06.01.1961 RG NO:10700).

6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (05.11.2014 RG NO:29166).

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (16.06.2006 RG NO:26200).

6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (25.02.2011 RG NO:27857 Mükerrer).

4447 Sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu (08.09.1999 RG NO:23810).

7103 Sayılı Vergi Kanunları ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (27.03.2018 RG NO:30373 Mükerrer).

7143 Sayılı Vergi ve Diğer Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (18.05.2018 RG NO:30425).

1 Sıra No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) (26.12.1992 RG NO:21447 Mükerrer).

2010/6 Sayılı Yurt Dışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (18.08.2010 RG NO:27676).

2006/4 Sayılı Türk Ürünlerinin Yurtdışında Markalaşması, Türk Malı İmajının Yerleştirilmesi ve Turquality'nin Desteklenmesi Hakkında Tebliğ (24.05.2006 RG NO:26177).

Elektronik Ticaret Bilgi Sistemi ve Bildirim Yükümlülükleri Hakkında Tebliğ (11.08.2017 RG NO:30151).

Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği (12.03.2013 RG NO:28585).

2573 Sayılı Pazara Girişte Dijital Faaliyetlerin Desteklenmesi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı (27.05.2020 RG NO:31137).

Kurum İnternet Adresleri:

www.destekal.gov.tr

www.emarketer.com/

www.eticaret.gov.tr/

www.gib.gov.tr/

www.iskur.gov.tr/

www.kolaydestek.gov.tr/

www.kosgeb.gov.tr/

www.mevzuat.gov.tr/

www.resmigazete.gov.tr/

www.sgk.gov.tr/

www.statista.com/statistics/

www.ticaret.gov.tr/

www.turquality.com/

www.yatirimadestek.gov.tr/

